

Univerzita Palackého v Olomouci

Filosofická fakulta

Katedra žurnalistiky

**MEDIÁLNÍ OBRAZ 20. VÝROČÍ SAMETOVÉ
REVOLUCE VE VYBRANÉM DENNÍM TISKU**

Bakalářská diplomová práce

Kateřina Řehořová

Vedoucí práce: Mgr. Marek Lapčík, PhD.

Olomouc 2011

Čestně prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně bez plagiátorství a že jsem řádně uvedla všechny citované zdroje. Tato práce obsahuje 87 285 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne:

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce Mgr. Marku Lapčíkovi, PhD. za důsledné vedení při zpracovávání a Filipovi Kočímu za podporu a trpělivost.

Abstrakt

Tato bakalářská práce porovnává mediální artikulaci 20. výročí sametové revoluce, jak ji zpracovaly deníky Mladá fronta DNES a Právo ve svých výtiscích ze dne 18. listopadu 2009. V teoretické části práce pojednává o hlavních procesech stojících za produkcí mediálního sdělení a o vybraných výzkumech krátkodobého účinku médií. Zmiňuje se také o problematice konstrukce reality a diskuzích na téma bulvarizace seriózního tisku. Analytická část představuje data získaná formou kvantitativní analýzy a porovnává vybrané jevy obou deníků jednak v intencích frekvence jejich výskytu coby míry důležitosti, kterou jim ten který deník přisoudil, a jednak z hlediska velikosti plochy vizuální a textové části. Prostřednictvím analýzy je ověřována platnost teorie o konstrukci mediální reality a nemožnosti dosáhnout poznání skutečného a pravdivého průběhu vybrané události prostřednictvím mediálních obsahů.

Klíčová slova: 20. výročí sametové revoluce, kvantitativní analýza, konstrukce mediální reality, tematická agenda, plocha, textová část, vizuální část

Abstract

This diploma thesis compares medial enunciations of the 20th anniversary of the Velvet revolution as they occurred in Mladá fronta DNES and Právo on November 18th 2009. The theoretical part deals with main processes of mediating the media content and some particular researches of the short-term media effects. It also mentions the issue of the construction of reality and discussions about tabloid press features. The analytic part presents data acquired in the quantitative research and compares particular phenomena in both newspapers in the frame of theory about frequency as a measure of importance as well as in the frame of space of visual and textual components. The analysis verifies the theory about the construction of media reality and impossibility to get to know the reality through media contents.

Key words: the 20th anniversary of the Velvet revolution, quantitative research, construction of media reality, thematic agenda, space, textual components, visual components

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Cíle práce	2
2.1 Hlavní cíl.....	2
2.2 Specifikace	2
3. Metodika	2
3.1 Operacionalizace	2
3.2 Stanovení výzkumné jednotky a kategorizace	3
3.3 Odchylka od kritérií kategorizace	4
3.4 Měření	5
3.5 Možné odchylky v měření	7
4. Teoretický základ práce	7
4.1 Konstrukce mediální reality	8
4.2 Problematika pojmu „objektivita“	9
4.3 Produkce mediálních obsahů	11
4.3.1 Gatekeeping, mediální organizace a mediální rutiny	11
4.3.2 Krátkodobé účinky médií	14
4.3.3 Analýza layoutu	15
4.3.4 Eye-tracking.....	16
4.3.5 Obrazová analýza	17
4.3.6 Bulvarizace jako diskutovaný trend českých seriózních deníků	18
5. Analytická část.....	21
5.1 Mladá fronta DNES	21
5.1.1 Mladá fronta DNES – výtisk ze dne 18. listopadu 2009	22
5.2 Právo	22
5.2.1 Právo – výtisk ze dne 18. listopadu 2009	23
5.3 Vlastní analýza.....	23
5.3.1 Tematická agenda	23
5.3.2 Textové a vizuální složky	30
A. Oslavy v Praze, jinde v ČR a v SR	32
B. Vystoupení prezidenta V. Klause	33
C. Komentáře politiků a známých osobností	34

D. Studentské akce.....	35
E. Extremistické akce.....	36
F. Přiznání D. Dražské	37
G. Veřejné mínění	38
H. Kultura v souvislosti s výročím	39
6. Shrnutí.....	40
6.1 Aplikace konceptu Given/New a Ideal/Real	44
6.2 Aplikace výsledků psychologického experimentu – krátkodobý účinek.....	45
7. Závěr	45
8. Seznam grafů použitých v textu.....	47
9. Seznam literatury a pramenů	48
9.1 Použitá literatura	48
9.2 Použité prameny.....	49
Příloha č. 1 – Mladá fronta DNES	52
Příloha č. 2 – Právo	65
Příloha č. 3	82

1. Úvod

V době, kdy psaná žurnalistika začala využívat možnosti internetu, mnozí prorokovali, že noviny, a především tzv. seriózní tisk, jsou předurčeny k zániku a budou jednoho dne zcela nahrazeny internetovým zpravodajstvím. Zatím se tak nestalo. Podle průzkumu Media Projektu, realizovaného společnostmi GfK Praha – Median a zadávaného členy Unie vydavatelů, čtenost celostátních deníků sice zvolna klesá, ale kontinuální pokles čtenářů zaznamenala pouze Mladá fronta DNES. Údaje ostatních tiskovin za uvedené období fluktuují.¹ (Viz. Příloha č. 1)

Z takového, byť zobecněného závěru zatím nelze usuzovat, že denní tisk spěje nezvratně ke svému konci. Je tedy stále jedním z médií, které se podílí na konstruování mediální reality.

Častým předmětem diskuze nejen odborníků v oblasti mediální komunikace, ale i mediálních konzumentů z řad široké veřejnosti, je otázka, zda nám média předkládají nezkreslený obraz skutečného dění. A v případě, že zkreslený je, ptají se jak, proč nebo v čí prospěch. Teorií na toto téma existuje mnoho, ty nejdiskutovanější se ovšem shodují, že proces mediální konstrukce reality ze své podstaty nemůže být neutrální. Čtenáři a obecně recipienti mediálních obsahů na to však často zapomínají. Určitě každý někdy slyšel nebo sám použil větu typu „... ale vždyť to psali v novinách/říkali v rádiu/v televizi.“ O nutné potřebě mediální výchovy na nižších stupních vzdělávacího systému by mohla pojednávat samostatná diplomová práce. Nicméně věřím, že porozumění procesům, které stojí za produkcí mediálních obsahů, a porovnání jedné události podané několika médii může dopomoci k uvědomění, že média nevlastní „patent“ na realitu a že její nezkreslený odraz je nezachytitelný.

¹ Median, s.r.o. *Median* [online]. ©2006, poslední revize 12. ledna 2011 [cit. 2011-01-13]. Dostupné z: <<http://www.median.cz/index.php?lang=cs&page=1&sub=8>>

2. Cíle práce

2.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem této práce je zjistit, zda se liší mediální artikulace oslav a dalšího dění v přímé spojitosti s 20. výročím sametové revoluce v deníku Mladá fronta DNES a v deníku Právo ve smyslu velikosti prostoru věnovaného tématu jako celku a jednotlivým dílčím tématům souvisejícím s výročím.

2.2 Specifikace

Prostor věnovaný tématu výročí a jednotlivým podtématům je hlavním, zastřešujícím cílem. Dále prozkoumám, jak se liší poměr obrazové a textové části hlavního a dílčích témat.

Po shromáždění dat formou kvantitativní analýzy se pokusím vyhodnotit, jaké faktory produkce mediální zprávy mohly případné objevené rozdíly způsobit. Kapitoly věnované této problematice budou tvořit jakýsi rámcový přesah práce, neboť kvantitativní obsahová analýza „je schopna nabídnout tvrdá data (...), ale nikoliv vysvětlení, proč tomu tak je a co to znamená.“²

Mým cílem v této práci není na základě vyhodnocení mediální artikulace vybrané události odhalit reálné dění v souvislosti s oslavami. Chci naopak poukázat na nemožnost poznat z médií zcela objektivní obraz události.

3. Metodika

Jak jsem již zmínila, budu k dosažení stanoveného cíle aplikovat metodu kvantitativní obsahové analýzy. Mým úkolem je zkoumat a porovnat tematickou agendu vybraných deníků z hlediska velikosti prostoru, provedu tedy měření plochy v centimetrech čtverečných.

3.1 Operacionalizace

Pod pojmem *tematická agenda* (Trampota, Vojtěchovská, 2010: 100) rozumíme soubor témat, která se objeví v obsahu médií. Nezkoumám vývoj tematické agendy v čase, ale její

² TRAMPOTA, Tomáš. VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 110.

velikost a složení ve výtisku Mladé fronty DNES a Práva ze dne 18. listopadu 2009. Tyto dva výtisky představují výzkumný vzorek.

Při výběru vzorku mě ovlivnilo několik aspektů. Chtěla jsem provést komparaci v rámci zpravodajských žánrů. Právě ty, jak se domnívám, bere veřejnost při příjmu informací ze společenského dění nejvážněji. Protože mám at' už jako recipient nebo jako potenciální tvůrce blíž k psané žurnalistice, jednoznačně jsem sáhla po denním tisku. Internetu jsem se vyhnula kvůli jeho velké nevýhodě, o níž si myslím, že je zatím jedním z důvodů, proč tištěné denní zpravodajství ještě zcela nezaniklo. Mám na mysli obrovské množství informací a jejich neuspořádanost. Jeden výtisk konkrétních novin jasně vymezuje prostor zpravodajství jednoho média z jednoho dne. Po určení těchto kritérií se mi nabízely deníky Právo, Mladá fronta DNES, Lidové noviny a Hospodářské noviny. Poslední jmenované jsem hned vyloučila kvůli jejich užšímu zaměření. Lze totiž předpokládat, že je nevyhledává nejširší veřejnost. Porovnávat Lidové noviny a Mladou frontu mi připadalo v jistém smyslu kontraproduktivní. Díky tomu, že je vlastní stejný vydavatel, a redakce dokonce sídlí v jedné a téže budově, dá se očekávat, že přinejmenším aspekty jejich řízení co by prostorově a personálně blízkých mediálních organizací budou podobné, a tedy podobným způsobem ovlivní výsledek. Mým cílem je ale poukázat na rozdíly.

3.2 Stanovení výzkumné jednotky a kategorizace

Výzkumnou jednotku představuje jeden článek se všemi jeho komponenty, tj. s titulkem, popřípadě podtitulkem nebo leadem, vlastním textem s mezititulky, fotografií a její popiskou. Článek (popř. tzv. „samka“, tj. pouze samostatná fotografie s popiskou) se musí nacházet na zpravodajských stranách shodných pro všechna vydání, tedy mimo regionální přílohy, a tyto strany musí být věnovány obecnému domácímu a zahraničnímu zpravodajství, které se nejčastěji vyskytuje na prvních stranách novin. Nejde tedy o tematické zpravodajství, jako ekonomika nebo sport.³ Aby byl článek zahrnut do analýzy, musí se v něm rovněž vyskytovat alespoň jedno z následujících klíčových slov nebo slovních spojení v libovolném pádě a čísle: *17. listopad 1989, komunismus, totalita* (popř. *pád komunismu/totality*), *minulý/předlistopadový režim, po dvaceti letech/ před dvaceti lety, výročí, oslavy, Národní třída*. Zařadit do analýzy mechanicky všechny články, v nichž se klíčová slova vyskytují, nebylo možné, neboť v některých textech se např. spojení „v

³ Mladá fronta DNES má na rozdíl od Práva podobu sešitového vydání. Výše vymezené zpravodajství se nachází pouze v sešitě A.

předvečer svátku 17. listopadu“ objevilo čistě jako časový údaj a obsah se netýkal mého tématu.⁴ Každému článku jsem také přidělila kód, z něhož lze vyčíst, v jakém deníku se nachází, na které straně a přibližně v které části stránky. Například článek 3M.2 je z 3. strany Mladé fronty DNES. Není první, určitě tedy nebude v případě dvou až třísloupcového formátu vlevo nahoře. Může se vyskytovat vpravo nahoře nebo blíž středu strany, má-li první článek rozsah šesti sloupců.⁵

Pro určení proměnných, kterých budou analyzované jednotky nabývat, jsem použila tzv. *emergent kódování* (Trampota, Vojtěchovská, 2010: 106). Nejdříve jsem si pročetla obsah novin, abych vymezila velikost hlavního tématu, a poté jsem na základě obsahu jednotlivých článků stanovila osm kategorií: A) oslavy v Praze, jinde v České republice a na Slovensku,⁶ B) vystoupení prezidenta Václava Klause, C) komentáře politiků a známých osobností, D) studentské akce, E) extremistické akce, F) příznání Drahomíry Dražské, G) veřejné mínění, H) kultura v souvislosti s výročím. Rozdělení představuje první stupeň kategorizace.

Na úrovni druhého stupně dělím výzkumné jednotky na obrazovou a textovou část. Toto kritérium může mít významnou výpovědní hodnotu. Připomenu především diskutovaný nárůst vizuálních prvků zpravodajství jako projev bulvarizace seriózního denního tisku. O této tendenci hovoří např. Tomáš Trampota v rozhovoru pro měsíčník Masarykovy univerzity: „Ve srovnání například s německými tištěnými médii je bulvarizace českých deníků intenzivnější, dochází například k jejich silnější vizualizaci, což je dáno mimo jiné malým českým trhem. (...) Před patnácti lety české deníky – zejména tři nejčtenější – nekladly tak silný důraz na vizuální prvky, jako je velikost fotografií, titulků, infografiky a na jejich barevnost.“⁷

3.3 Odchylnka od kritérií kategorizace

Jedno z pravidel kategorizace při provádění kvantitativní analýzy říká, že „kategorizace musí být vystavěna tak, aby se kategorie u každé proměnné vždy vzájemně vylučovaly a zároveň pokrývaly všechny možnosti. Každá zkoumaná jednotka musí být zařaditelná vždy

⁴ Viz. Příloha č. 1, Obrázek 1 – článek „Grygar odmítl cenu a půl milionu“.

⁵ Viz. Příloha č. 1, Obrázek 13.

⁶ Toto téma budu v některých případech ještě segmentovat na tři samostatné tematické části, tj. na oslavy v hlavním městě, na jiných místech ČR a v SR. Jinak ale představují jedno souhrnné téma oslav jako takových. Viz. také kapitola 3.3.

⁷ POVOLNÝ, David. *TRAMPOTA: Bulvarizace médií je už příliš daleko*. Muni.cz, on-line verze měsíčníku Masarykovy univerzity [online]. © Masarykova univerzita, 2005-2007 [cit. 2011-04-18]. Dostupné z: <http://info.muni.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=1567&Itemid=89>

do právě jedné kategorie dané proměnné.“⁸ Dá se říci, že jsem v zásadě tomuto kritériu vyhověla. Určitý průnik kategorií však nastal ve dvou případech na druhé straně Mladé fronty DNES. Titulek „Díkybohu, je to pryč“⁹ se vztahuje k sérii fotografií s popiskami, má jako celek kód 2M.1 a spadá do kategorie A, oslavy v Praze, jinde v ČR a v SR. Jednotlivé snímky se už ale liší svou lokací. Každému segmentu tvořenému fotografií a příslušnou popiskou jsem přiřadila nový kód 2M.1.1, 2M.1.2 atd. Při *emergent kódování* jsem se rozhodla, že téma A v grafickém procentuálním znázornění ještě rozčlením podle toho, zda článek či snímek referuje o Praze, jiných českých či moravskoslezských městech nebo o Slovensku. Rozdíly v poměrném zastoupení těchto subkategorií tématu oslav v Mladé frontě DNES a v Právu jsem totiž shledala jako relevantní.

Podobný problém nastal u rubriky „Střípky z oslav“ taktéž na druhé straně. Vyřešila jsem ho obdobným způsobem. Titulek má samostatný kód, stejně tak jednotlivé články, přičemž jejich kategorie už nespádají pouze k podtématu oslav.

Důsledky takového rozhodnutí jsem musela brát v potaz pouze při kódování analytických jednotek. Během zadávání hodnot do grafů už k průniku kategorií nedocházelo.

3.4 Měření

Před samotným měřením bylo nutné stanovit si jednotná pravidla pro vyřešení jistých úskalí v podobě okrajů stránky, prostoru mezi jednotlivými články, popřípadě prostoru vyplňujícího mezery mezi jednotlivými článkovými komponenty. Jako obsahovou plochu jsem stanovila prostor ohraničený shora lineárním grafickým vymezením záhlaví, tzn. po horní linku. Nápis „zpravodajství“ nebo „20 let svobody“ do plochy nebyl započítán. Dolní hranici zpravidla tvořily poslední řádky článků, započítávala jsem nejspodnější bod písmen. Tento údaj se lišil řádově o polovinu milimetru v závislosti na tom, zda se v posledním řádku vyskytovalo písmeno „y“ nebo „p“ apod. Šíře novinové plochy je jasně stanovená krajními sloupci článků. Okraje stran jsem do celkové plochy nezapočítávala. Prostor mezi celými články, jednotlivými sloupci uvnitř článku, mezi textem a titulkem atd. jsem dělila na polovinu a započítávala patřičné poloviny vždy k tomu komponentu, s nímž sousedily.

⁸ TRAMPOTA, Tomáš. VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 106

⁹ Viz. Příloha č. 1, obrázek 3.

Neúplné konce řádků, odsazení odstavců, popiska kratší než šíře fotografie apod. tvoří veličinu nevyužitých znaků. Pod tuto veličinu spadají i prvky jako jméno autora, odkaz na přetah na další straně nebo kredit. Tyto údaje nijak neovlivňují obsah článku nebo jeho velikost, nejsou důvodem pro nebo proti zařazení článku do analýzy. Do veličiny nespádají vnitřní nevyužitá znaky, tedy mezery mezi slovy. Veličinu nevyužitých znaků jsem vymezila z toho důvodu, že je určitým subjektivizujícím faktorem ať už z hlediska členění na odstavce, či grafického odlišení článku-reportáže a článku-rozhovoru.¹⁰

Každý článek jsem měřila nejdříve jako celek, tedy (výška + poloviny prostoru mezi horní/dolní hranicí článku a sousedním prvkem) krát (šířka + poloviny prostoru mezi levou/pravou hranicí článku a sousedním prvkem). Dále jsem měřila zvlášť titulky včetně případného podtitulku, text včetně mezititulků a popisky k fotografii a zvlášť snímek. Odečtu-li součet plochy titulku, textu a fotografie od celkové plochy článku, rozdíl udává pouze plochu nevyužitých znaků, protože všechny ostatní prázdné plochy po okrajích i v mezerách mezi článkovými komponenty jsou započteny do ploch těchto jednotlivých komponentů.

Pro ilustraci popíši detailněji měření na článku 3P.2¹¹ ze třetí strany Práva. Článek nemá fotografii, měřila jsem tedy pouze celek, titulky a text. Do celkové výšky článku je zahrnuta délka od vrchního okraje písmene „P“ v titulku po spodní okraj písmen „y“ a „p“ v posledních řádcích a dále 3 mm shora i zdola jako dvakrát polovina prostoru mezi článkem měřeným a sousedními. Šířku titulku udávají okraje krajních sloupců včetně hodnoty 2,5 mm. Šíře prostoru mezi článkem a fotkou Václava Havla je totiž 5 mm. Při měření titulku jsem do výšky kromě písmen zahrnula opět 3mm shora, stejně jako u měření celku, a 1 mm zdola jako polovinu výšky mezery mezi koncem titulku a prvním řádkem textu. K šířce titulku jsem přičetla opět 2,5 mm zprava. U textu jsem měřila a počítala řádky stejného druhu. Jinou hodnotu má např. první řádek levého sloupce¹² a jinou poslední řádek prostředního sloupce¹³. Celková plocha článku je 94,17 cm², z toho 19,94 cm² zaujímá titulky a 66,41 cm² text. Hodnota 7,82 cm² udává plochu nevyužitých znaků, v níž

¹⁰ Viz. Příloha č. 1, obrázek 14 a 15. Rozhovor s D. Dražskou je členěn s důrazem na jasné grafické odlišení jednotlivých otázek a k nim náležejících odpovědí, naroste tak počet nevyužitých znaků v důsledku vynechávání řádků.

¹¹ Viz. Příloha č. 2, obrázek 13.

¹² Výška: 3 mm – písmeno + 1mm polovina mezery k titulku + 0,25 mm – polovina mezery k dalšímu řádku; šířka: 36 mm – odsazení odstavce + 1,75 mm – polovina mezery k dalšímu sloupci. (1,60 cm²)

¹³ Výška: 3 mm – písmeno + 0,25 mm – polovina mezery k dalšímu řádku + 3 mm – polovina mezery k dalšímu článku; šířka: 39 mm – plná šíře sloupce + dvakrát 1,75 mm – poloviny mezer k dalším sloupcům. (2,55 cm²)

je započítána i zkratka (ČTK). Poslední údaj značí poměrně velký prostor; je dán především volným místem, které vzniklo při vycentrování titulku.

Vše jsem vypočítávala v setinách centimetrů čtverečných a v závěrečné fázi měření veškeré hodnoty ploch zanesla do tabulek.¹⁴ V praktické části práce budou naměřené hodnoty vyjádřeny v procentech. Tento přepočítání se hodí lépe pro grafické znázornění a mimo to byl nutný, neboť standardizované rozměry obou deníků se liší. 15% z celkové plochy strany v Mladé frontě DNES odpovídá jinak velké ploše, než jsou rozměry plochy zaujímající 15% strany v Právu. Jednotlivé výseče grafů zastupují celkovou plochu tématu bez ohledu na to, kolik analytických jednotek tuto plochu zaujímá.

3.5 Možné odchylky v měření

K odchylkám mohlo během měření dojít z několika důvodů. Používala jsem klasické školní pravítka a trojúhelník a hodnoty jsem zjišťovala pouhým okem. Nejmenší hodnotu, kterou jsem takto určila, byla polovina milimetru. Údaje 0,25 mm či 1,75 mm vznikly vydělením naměřených hodnot dvěma. Prvním faktorem tedy mohl být můj chybný úsudek při čtení hodnot ze stupnice pravítka.

Měření jsem prováděla na fotokopiích originálních novinových stran. Během kopírování mohlo dojít ke zvlnění papíru originálu, což by vedlo k pokřivení svislých nebo horizontálních linií. Tam, kde byla deformace viditelná pouhým okem, jsem provedla kontrolu měření na originálu.

Abych se vyvarovala takzvaných chyb z nepozornosti, zaznamenávala jsem si veškeré údaje a výpočty tužkou do sešitu. Tato zdlouhavá práce se mi mnohokrát vyplatila, když jsem k některým hodnotám zapomněla přičíst obligátní polovinu okraje nebo se přepsala na kalkulačce. Mohla jsem se vrátit zpět ke kterémukoliv kroku a chybu odhalit.

4. Teoretický základ práce

Jak jsem naznačila v kapitole 2.2, tato práce se neomezí pouze na konstatování dat získaných kvantitativním výzkumem. Alespoň pro částečné pochopení procesů, které provází produkci mediálního obsahu, stručně připomenu pozadí konstrukce mediální reality a nastíním některé z konceptů, jež považuji za relevantní pro čtení získaných dat.

¹⁴ Viz. Příloha č. 3, tabulka 2 a 3.

4.1 Konstrukce mediální reality

Dosud se stále v souvislosti s teoriemi výzkumu účinku médií hovoří o čtyřech fázích, přičemž čtvrtá, poslední fáze přibližně od 70. let minulého století dominuje. Ačkoliv bylo dokázáno, že síla těchto účinků, a tedy i moc médiím přisuzovaná se může v čase měnit v závislosti na společenském, politickém a ekonomickém dění (společenské nepokoje, války, finanční krize atd.) (McQuail, 1999: 364-5), zvolila jsem jako teoretické východisko pro svou práci sociálně-konstruktivistický přístup, který jako určité paradigma zastřešuje zmíněnou čtvrtou fázi, tzv. fázi dohodnutého vlivu. „Podle nové teorie spočívá nejvýznamnější účinek médií v konstruování významů a v systematickém nabízení těchto významů publiku. Publikum pak tyto významy na základě jisté „dohody“ včleňuje (či nikoliv) do osobních významových struktur, často formovaných předchozími kolektivními identifikacemi.“¹⁵

Tím je v zásadě zodpovězena otázka vztahu médií ke „skutečné“ realitě. K této problematice se ještě nabízí uvést dílo Winfrieda Schulze *Konstrukce reality ve zpravodajských médiích* z roku 1976, na něž odkazuje Michael Kunczik (Kunczik, 1995: 124 – 125). Schulz považuje snahu tehdejších dosavadních studií dokázat, že mediální realita se neshoduje se skutečností, za zásadně špatnou. Nelze totiž platně intersubjektivně prokázat, co se opravdu událo, porovnáváním skutečnosti a informací ze zdrojů. Je možné pouze porovnávat jednotlivé zdroje mezi sebou. Takový názor nutně naráží na otázku, zda existuje objektivní předobraz skutečnosti a média ho reflektují, nebo zda média skutečnost rovnou vytváří. Sociálně-konstruktivistická teorie říká, že „nezprostředkovaný přístup k holé skutečnosti není možný a že se vždy setkáváme s realitou organizovanou kódem.“¹⁶¹⁷ Předznaková skutečnost však podle této teorie neexistuje, nelze ji tedy ani myslet.

Peter Berger a Thomas Luckmann ve své knize *Sociální konstrukce reality* vysvětlují, proč lidé přesto považují svět okolo sebe za daný, za objektivní. Klíčem k tomuto tvrzení je sociální dialektika tří hlavních tezí: „Společnost je výtvozem člověka. Společnost je objektivní realitou. Člověk je výtvozem společnosti.“¹⁸

¹⁵ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál s.r.o., 1999. s. 363.

¹⁶ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 213.

¹⁷ Irena Reifová modifikuje název teorie na *konstrukcionismus* s odkazem na tři typy teorií o reprezentaci reality dle Stuarta Halla. Ve své práci užívám jednotně pojem *konstruktivismus*, neboť tento název bývá obvyklejší.

¹⁸ BERGER, Peter L., LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK, 1999. s. 64.

Původcem procesů vedoucích k představě člověka jako produktu společnosti, kterou si sám vytvořil a již dal nějaký řád, je antropologická nutnost. Člověk si pro sebe jako pro organismus vytváří pokud možno stabilní prostředí, v němž se chce pohybovat. Jakýkoliv projev lidské činnosti je proto projevem lidské *externalizace*. Ta vlivem opakování a typizací podléhá *habitualizaci*. Pokud se habitualizovaný vzorec osvědčí, je předáván dál v prostoru a čase a sdíleným dějinným vývojem je tento vzorec institucionalizován. Vzniká *instituce*, která nabývá objektivní povahy, protože je chápána nezávisle na jedincích, kteří ji „náhodou“ v určitém časovém úseku dějin zosobňují. Další generaci ji pak předávají opět jako objektivní, již vysvětlenou a odůvodněnou, tj. *legitimizovanou* sociální formaci, jako objektivní svět. Tento objektivní svět je následně opět *internalizován* v mysli konkrétních individuálních jedinců během jejich socializace.

Lidé tedy jako objektivní realitu chápou produkty své vlastní činnosti, které již prošly procesem *objektivace*. Zvláštním druhem *objektivace* je *signifikace* – označování pomocí znakového systému. Jazyk jako znakový systém existuje nezávisle na konkrétních jedincích, kteří jej právě užívají, protože je dostupný všem. Je tedy objektivní, tj. reálný na základě své intersubjektivity. Jazykové (znakové) uchopení skutečnosti jí vtiskává nějakou podobu. A jak už bylo zmíněno výše, dobrat se jinak k původní nezprostředkované a kódem neuchopené skutečnosti nelze, a to ani prostřednictvím myšlenek. Jinými slovy taková „původní“ realita neexistuje. Tím se dostávám znovu zpět k pojetí reality podle konstruktivismu.¹⁹

4.2 Problematika pojmu „objektivita“

Tvrdí-li hlavní teze konstruktivismu, že neexistuje objektivně platná realita nezávislá na našem vědomí, je potřeba definovat problematiku objektivitu jako jednoho z požadavků na zpravodajské obsahy.

Pohlížíme-li na objektivitu v kontextu mediálních studií, pak platí výše zmíněné a objektivita je jasně nedosažitelným ideálem. Uvažovat o pojmu „objektivita“ na poli žurnalistiky ale znamená uvažovat o dalším významu slova. Objektivita představuje v žurnalistice profesní normu, jednu ze zásad dodržování informační kvality. Pohled na to,

¹⁹ Sociálně-konstruktivistický přístup ke studiu médií byl ve svém vzniku zásadně ovlivněn interpretativním paradigmatem v sociologických vědách. Jeho nejdominantnějším směrem je symbolický interakcionismus. Do něj se mj. řadí i P. Berger a T. Luckmann. Teze symbolického interakcionismu tvrdí, že lidé jednají na základě významů, které přisuzují věcem a jevům ve světě, jenž je obklopuje. Tyto významy však nejsou vlastností daných věcí či jevů, ale pouze produktem sociální interakce mezi členy společnosti. Tím pádem nejsou stabilní, ale mohou se neustále měnit a nově definovat na základě nových interakcí. (Keller, 2010: 129). Masová média jako společenský subsystém se tak logicky na těchto interakcích a tedy na definování významů velkou měrou podílí.

jak objektivita jako normativní požadavek ze strany společnosti zakotvila v žurnalistice, nabízí Brian McNair (Reifová, 2004: 167; Jiráček, Köpplová, 2007: 127). McNairovo vymezení zahrnuje následující tři oblasti. Z filosofického hlediska je objektivita spjata s pozitivismem a cílem oddělit badatelův subjekt od zkoumaného jevu. Další, ekonomické faktory souvisí s obdobím, kdy začal ustupovat stranický tisk a mediální obsahy se komodifikovaly. Aby obstály, musely noviny nabízet takové zprávy, které by se zavděčily co nejširšímu publiku, jež by byly tedy co nejuniverzálnější. Třetím kritériem je technologický vývoj a fotografie a televize jako jeho produkty, u nichž jako u součástí zpravodajství bývá opomíjena jejich subjektivní složka a jsou brány jako silně denotativní, s minimální mírou zkreslení (nutno dodat, že s digitalizací tato tendence opět zvolna ustupuje).

Objektivita v žurnalistice by v rámci zmíněné profesní normy dosažitelná být měla a to prostřednictvím „určitých rutinizovaných zpracovatelských postupů při sběru, selekci, zpracování a distribuci zpráv.“²⁰ Přitom právě proces selekce zpráv a tedy nutné vpuštění některých obsahů do médií a opominutí jiných je podle Denise McQuaila jedním z rysů nedosažitelnosti objektivity. Nicméně McNair definuje jako základní důkazy o přítomnosti objektivity ve zpravodajství oddělení faktů od názoru, vyvážené zastoupení názorově odlišných stran a odkazy na jiné autority jako zdroje informací. Tyto vlastnosti se dají shrnout pod pojmy „vyváženost“ a „nestrannost“, které spolu s objektivitou tvoří jakousi „svatou trojici“ informační kvality. Gay Tuchmanová nabízí ještě další, poněkud kritičtější pohled na objektivitu jako prvek etického kodexu a profesní normy novinářů. Zaštitit se objektivitou podle Tuchmanové znamená jako autor alibisticky odstoupit od popisovaných událostí a nestrannost umožňuje distancovat se od publikovaných argumentů s odkazováním na jejich zdroje. Žurnalisté se tak snaží vyhnout konfliktům se stranami, kterých by se dané téma dotklo (Trampota, 2010: 129). Paradoxně v tomto kontextu může vyznít tvrzení, že novináři pracující v redakci nebo v terénu si nemožnost dostat parametrům objektivního zpravodajství uvědomují. Michael Kunczik skutečnost dokládá výsledky německých výzkumů z roku 1977 a trefně dodává: „Zdá se, že čím větší je odstup od každodenní žurnalistické práce, tím větší bývá sklon k iluzi, že objektivní zpravodajství možné je.“²¹

Pokud setrvám v intencích žurnalistického pojetí, lze objektivitu chápat ve dvou rovinách: buď jako součást profesní normy a cíl, ke kterému by se mělo směřovat, nebo

²⁰ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. s. 167.

²¹ KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995. s. 110.

jako prokazatelný rys zpravodajského obsahu ve smyslu intersubjektivní, tedy existence shody mezi mediální artikulací skutečnosti a verzí očitéch svědků a zdrojů, které informace o události mediím podaly (Jirák, Köpplová, 2007: 127; Reifová, 2004: 109).

Po předešlém výčtu rozličných argumentů a náhledů ať si otázku, zda má smysl s objektivitou jako pojmem jakkoliv operovat, každý zodpoví podle svého.

V této práci budu nicméně nadále vycházet z výše popsaných tezí konstruktivismu, a jak jsem již zmínila, cílem práce není snaha rozkrýt podobu skutečného dění v souvislosti s výročím sametové revoluce, ale pouze porovnat dvě odlišné mediální artikulace. Dodržení, či nedodržení zásad informační kvality není pro jádro analýzy relevantní.

4.3 Produkce mediálních obsahů

V této kapitole se budu věnovat vybraným prvkům z oblasti zkoumání procesů provázejících produkci zpráv. Pro zkoumání těchto procesů existují samostatné metody, jako je zúčastněné pozorování nebo hloubkové rozhovory. Nicméně základní poznatky využiji později v samotné analýze.

4.3.1 Gatekeeping, mediální organizace a mediální rutiny

Studie zkoumající gatekeeping posunuly předmět zájmu od zpravodajských hodnot jako jediného stěžejního parametru pro formování konečného mediálního obsahu k více pragmatickým aspektům. Metafora gatekeepingu vystihuje proces výběru událostí, které projdou pomyslnou branou a stanou se součástí mediálních obsahů, a které vpuštěny nebudou. V rané fázi výzkumů se pozornost soustředila na osobu gatekeepera, „dveřníka“, jenž zprávy vybírá, a důraz byl kladen na jeho subjektivní charakter coby hlavní faktor rozhodování. Později začali mediální teoretikové zkoumat i další vlivy modelující podobu tematické agendy, jako je fungování mediálních organizací nebo mediální rutiny (McQuail, 1999:241; Kunczik, 1995: 114-117; Trampota, 2006: 38).

Koncept gatekeepera se později také začal rozšiřovat od představy jediné osoby na skupinu pracovníků, přes které zpráva putuje od momentu, kdy prošla branou do chvíle, kdy se setká s mediálním konzumentem. Vzniklo tak rozdělení na gatekeepery hraniční (vstupní a výstupní) a vnitřní. Jejich rozhodování je pochopitelně ovlivněno jak na úrovni jejich individuálních vlastností a hodnot, tak na nadřazené úrovni hodnot mediální organizace a těch, kdo ji řídí. Subjektivní faktory tedy z modelu gatekeepingu zcela vyřadit nelze. Určitou roli navíc hraje představa, jakou o sobě gatekeepereři-redaktoři mají ve smyslu svého profesního poslání. Zda vidí svou roli v nestranném zprostředkovávání

objektivních a vyvážených informací, nebo sami sebe vnímají např. jako angažované bojovníky za odstranění diskriminace apod. Na druhou stranu může mediální organizace shora kontrolovat, zda zaměstnanci naplňují její hodnotové představy, a tím do určité míry omezit jejich tvůrčí svobodu.

Proto je fungování mediální organizace dalším významným prvkem ovlivňujícím činnost gatekeeperů. Efektivní chod organizace zajišťuje hierarchie odpovědnosti a dělba práce. Individuální struktury jsou rozdílné, lze však rozlišit tři hlavní skupiny: „přední linii“ tvořenou novináři, reportéry a lidmi, kteří shromažďují a třídí hrubý materiál; střední vrstvu složenou z manažerů, editorů a ostatních zaměstnanců, jejichž funkcí je zprostředkovat komunikaci mezi „pěšáky“ a nejvyšší vrstvou, jejímiž členy jsou lidé, kteří řídí firemní politiku, sestavují rozpočet, brání ekonomické zájmy, a je-li to třeba, chrání zaměstnance před vnějšími tlaky (Reese, Shoemakerová, 1996: 145). Každá z rolí určuje i specifickou perspektivu na optimální podobu zprávy a může docházet ke konfliktům, vyvolaným střetem zájmů těchto perspektiv. Například redaktor, tedy zástupce nejnižšího stupně na hierarchickém žebříčku, vidí hlavní funkci zprávy v informativnosti, a proto se soustředí na zdroje, editor naopak cílí spíše na publikum, a tak může upřednostňovat čtivost a atraktivitu tématu (Trampota, 2006: 44). Individuální a strukturní vlivy na gatekeeping jsou tedy značně provázané.

Protože jsou procesy selekce, zpracování a distribuce zpráv vystaveny časové tísní, dochází k ustavení rutinizovaných postupů, aby mohla mediální organizace jednak vůbec být nějak schopna vybrat zprávy z celého univerza dění a zároveň aby dokázala reagovat na nečekané události. Mediální rutiny umožňují naplnit a) předpokládané očekávání publika na základě toho, b) co je mediální organizace schopna zpracovat c) za využití hrubého materiálu od externích zdrojů. A to vše se děje v hranicích časových a prostorových omezení (Reese, Shoemakerová, 1996: 104). Rutiny lze rozdělit do tří hlavních kategorií podle směru, jakým se orientují, a toto členění v zásadě odpovídá třem výše vymezeným kritériím. Rutiny orientované na publikum souvisí s již zmíněnými hodnotami zpráv.²² Tyto hodnoty umožňují na základě představy novinářů o tom, co publikum osloví, provádět výběr a selekci zpráv (viz. gatekeeping). Do této kategorie rutin řadí Reese a Shoemakerová také tzv. „defending routines“, v nichž lze vysledovat paralelu s požadavky na dodržování zásad informační kvality. Podporují tak uvedenou tezi Gay

²² Rozměr události, blízkost, jasnost, omezený časový rozměr, závažnost, souznění, personifikace, negativnost, významnost, drama a akce (McQuail, 1999: 302).

Tuchmanové o objektivitě jako prostředku umožňujícím odolávat externím tlakům a konfliktům s dotčenými stranami (ibid., 107).

Jako příklad rutiny orientované na zpracování zpráv lze uvést známou strukturu obrácené pyramidy. Tato kompozice zpráv se osvědčila při rozmachu telegrafu a odrážela požadavky telegrafistů na takové řazení informací, aby byla zpráva co nejúplnější i v případě náhlého přerušení spojení. Navíc umožňuje editorům krátit zprávu odzadu bez narušení soudržnosti.

Rutiny orientované na externí zdroje využívají tzv. „news nets“, tedy zpravodajské sítě.²³ Hustota pomyslných vláken se liší v závislosti na významnosti osoby, místa nebo instituce, kterou pokrývají, což se odvíjí od předchozí zkušenosti. V oblastech, které se v minulosti ukázaly jako exponované co do výskytu důležitých zpráv, lze očekávat zprávy nové, u nichž se tak předpokládá vysoká míra pravděpodobnosti, že se stanou součástí mediálního obsahu. Rozložení zpravodajských sítí tak do jisté míry reflektuje, které instituce, osoby, nebo dokonce státy jsou pro společnost důležité. S očekáváním, kterému podléhají exponované oblasti, souvisí předurčování a plánování zpráv. Na jednu stranu umožňuje taková „prestrukturace“ mediálních obsahů vypořádat se lépe s časovou tísňí, na druhou stranu hrozí pokřivit výsledné vyznění události. McQuail (1999: 246) tuto myšlenku dokládá na příkladu Langa a Langové, kteří zkoumali mediální obsahy týkající se plánované demonstrace a protestního pochodu v Londýně roku 1968, jež samotné akci namířené proti politice USA ve Vietnamu předcházely. Studie ukázala, že články otisknuté před konáním protestů předurčovaly událost jako násilnou, schopnou ohrozit dokonce i společenské uspořádání. „Plánovaná událost se ve skutečnosti odehrála poměrně mírumilovně, jenže zpravodajský mechanismus byl „nastavený“ na zcela odlišný průběh a jen s obtížemi uváděl skutečnost do souladu s předem vyvolanou představou. Výsledkem bylo pokřivené a nevyvážené zpravodajství.“²⁴

Průzkumy fungování mediálních organizací a odhalování mediálních rutin mohou přinést také poznatky, které se z konečné podoby mediálních obsahů dají vyčíst stěží. Zajímavým příkladem je výzkum Franka Essera publikovaný v roce 1998 v *European Journal of Communication* (Trampota, 2010: 81). Esser metodou zúčastněného pozorování v kombinaci s hloubkovými rozhovory porovnával fungování britských a německých redakcí-newsroomů. Zaměřil se především na dělbu práce, míru kontroly a prostorové uspořádání. Výzkum ukázal, že v anglosaském prostředí je mnohem výraznější

²³ Tuto metaforu zavedla Gay Tuchmanová (McQuail, 1999: 245; Trampota, 2006: 56).

²⁴ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál s.r.o., 1999. s. 246.

diferenciace jednotlivých funkcí a běžnější prostorové uspořádání typu „open space“, zatímco v Německu jsou typičtější oddělené kanceláře o dvou až třech lidech a v úkolech jako je plánování rozložení stran, psaní článků nebo jejich editace, se redaktoři často střídají. Panuje tady spíše nižší míra dělby práce a decentralizace, přičemž však němečtí novináři mají větší autonomii. V anglosaském typu newsroomu, který je více centralizovaný, má každý svůj pevně stanovený úkol od shromažďování zpráv po různé stupně jejich zpracování a redaktoři podléhají větší kontrole. Dále je striktně odlišeno psaní zpravodajských textů a komentářů. Esser vidí výhody britského systému v možnosti snadněji sledovat celý proces tvorby článků, což umožňuje vedení také vše lépe kontrolovat, a v tom, že se každý věnuje přesně tomu úkolu, který nejlépe zvládá. Na druhou stranu editoři, již se nepodílejí na shromažďování informací ani na psaní, nejsou často dostatečně obeznámeni s daným tématem. Obecnou charakteristikou plynoucí z výsledků pozorování je skutečnost, že anglosaská žurnalistika je více investigativní, zatímco německá je shledávána spíše jako agenturní a názorově orientovaná.

4.3.2 Krátkodobé účinky médií

Protože analýza bude pracovat se vzorky z jednoho dne, nemá smysl zabývat se dlouhodobými účinky médií, jako je agenda-setting apod. Výzkumy krátkodobých účinků mohou přinést relevantní výsledky například při zjišťování vlivů grafického uspořádání layoutu.

S metodou psychologického experimentu pracovala Susan Middlestadtová a Kevin G. Barnhurst ve svém výzkumu *The Influence of Layout on the Perceived Tone of News Article* (Trampota, 2010: 235). Studie zkoumala, zda čtenáři vnímají odlišně styl „zalamování“ článků, a badatelé vycházeli z předpokladu, že zatímco horizontální zalomení bude působit uklidňujícím dojmem, vertikální uspořádání zapůsobí jako dynamičtější. Navíc se ještě účinek grafické podoby bude lišit v závislosti na obsahu článku. Respondenti byli náhodně vybráni z řad univerzitních studentů a každý dostal jednu z osmi variant textu. Jednalo se o dvě aktuální zprávy, dvě tzv. „soft news“ a každá byla zalomena buď jedním, nebo druhým způsobem. Studenti měli po přečtení na bipolární škále zaznamenávat dojmy z článku.

Výsledky ukázaly, že vnímání článků se lišilo ve všech sledovaných parametrech. Článek zalomený horizontálně byl skutečně vnímán jako klidnější než stejný text ve vertikálním uspořádání. Vertikální články ale nebyly spojovány s dynamičtějším

vyzněním. Nicméně experiment dokázal, že grafické uspořádání článku může významně posunout vnímání jeho obsahu.

4.3.3 Analýza layoutu

Funkce layoutu je primárně textová. Tím, že spojuje různé prvky do jednoho celku, vnáší mezi ně určitý řád. Organizace těchto prvků jim vtiskává nějakou hodnotu a určuje jejich vzájemný vztah.

Analýzou layoutu titulních stran se zabývali Gunther Kress a Theo van Leeuwen v práci *Front Pages: (The Critical) Analysis of Newspaper Layout*²⁵, publikované v knize *Approaches to Media Discourse* autorů Allan Bella a Petera Garretta. Například opakování tvarů nebo barev jasně udává, které prvky v rámci celé strany má čtenář přiřadit k sobě. Pozice elementů pak určuje jejich informační hodnotu. Kress a van Leeuwen zmiňují šablony *Given – New*, tedy prvky dané a nové, a *Ideal – Real*, ideální/idealizované a reálné. Tyto statusy odpovídají polaritě levá – pravá a horní – dolní část novinové strany.²⁶

Vztah *Given – New* ilustrují na titulní straně *The Daily Mirror* (Kress, van Leeuwen in Bell, Garrett, 1998: 191), kde je v levé části článek o ženě, kterou její přítel ubodl k smrti, a vpravo od něj se nachází fotografie Michelle Pfeiffer a zpráva o tom, že se herečka rozhodla jako svobodná matka adoptovat dítě. Článek o incidentu milenců, který vyústil v tragédii, obsahuje špatnou zprávu a podle svého umístění je prezentován jako daný. Vlastně to znamená, že špatné zprávy tohoto typu jsou běžné, odehrávají se každý den. Jsou dané a tím nijak výjimečné. Dobrá zpráva o adopci slavné herečky je nová, v kontextu všedního dění neobvyklá. Členění na *Given – New* lze přitom uplatnit ještě v rámci článku o Michelle Pfeiffer. Její fotka se nachází vlevo od textu, je tedy daná. Herečku každý zná, každý ví, jak vypadá. Informace o novém vztahu, vztahu mezi ní a adoptovaným dítětem je nová. „Ideologie těchto struktur neodpovídá tomu, čím je obsah pro jeho tvůrce nebo recipienta. Důležité je, že informace jsou prezentovány, *jako by* pro čtenáře měly tu kterou hodnotu či status a že je čtenář nejprve čte v rámci těchto struktur, i kdyby je další čtení později mělo vyvrátit.“²⁷

Opozice *Ideal – Real* odpovídá horní a dolní části strany. Co je nahoře, je vnímáno jako ideální, popř. idealizované nebo zobecněné. Naopak dolní prvky jsou prezentovány jako

²⁵ BELL, Allan, GARRETT, Peter. *Approaches to Media Discourse*. Oxford: Blackwell Publishers, 1998. s. 186 – 219.

²⁶ Autoři toto dělení zmiňují už v knize *Reading Images: Grammar of Visual Design* (1996, 2006), kde jej aplikují na kompozici objektů nebo figur v rámci obrazu či fotografie.

²⁷ V originále: „The important point is (...) the reading which rejects it.“; KRESS, Gunther, VAN LEEUWEN, Theo. *Front Pages: (The Critical) Analysis of Newspaper Layout*. In *Approaches to Media Discourse*. Oxford: Blackwell Publishers, 1998. s. 190.

reálné, více faktické či takzvaně víc „při zemi“. Autoři jako příklad reálných elementů uvádí fotografie, mapy, grafy apod. Skutečnost, že fotografie podle autorů figurují častěji jako faktické, může souviset se silně denotativním charakterem, který jim ve zpravodajství bývá připisován.

V druhé části analýzy se autoři věnují studii tzv. „reading path“, tedy způsobu nebo směru, jakým čteme. Shodují se, že u textů, které se vyznačují menší hustotou tisku, jako jsou např. časopisy nebo učebnice, jsou „čtecí stezky“ jasně vysledovatelné. U novin už jsou ale téměř vždy nejednoznačné. Zmíněné struktury Given – New a Ideal – Real nezávisí na „reading path“, ale můžou čtenáři jako určitá navigace sloužit.

Příklady titulních stran The Daily Mirror a The Sun užívané Kressem a van Leeuwenem odráží vždy shodné a jednoznačné uspořádání prvků dle struktur Given- New a Ideal – Real. Autoři nicméně dodávají, že struktury se liší titul od titulu, liší se tedy i významy čtení a tím i způsoby orientace v okolním světě (Kress, van Leeuwen in Bell, Garrett, 1998: 209).

4.3.4 Eye-tracking

Jiným způsobem zkoumání, jak čtenáři vnímají grafickou podobu stránky, je oční kamera neboli eye-tracking. Toto zařízení dokáže snímat zorné pole oka a určit, na jaké objekty na stránce se zaměřuje, popřípadě jak dlouho. Metoda má tu výhodu, že výsledky nejsou zatíženy vlastními interpretacemi respondentů, už ale nedokáže vyhodnotit, proč se respondenti zaměřují více na některé druhy obsahů než na jiné a jak na ně působí. V této rovině je proto vhodné doplnit výzkum ještě kvalitativní obsahovou analýzou nebo hloubkovými rozhovory.

Analýzu novinového layoutu za pomoci oční kamery publikovali v roce 2006 švédští výzkumníci Holsanova, Helmqvist a Rahm (Trampota, 2010: 208). Předmětem jejich zájmu bylo zjištění, jakým prvkům na novinové dvoustraně věnují čtenáři svou pozornost a jak dlouho za předpokladu, že nejprve obsah strany letmo prohlédnou a zaměří se na prvky graficky nejvýraznější.

Výsledky ukázaly, že nejčastěji mířil zrak jako první na pravou část dvoustrany.²⁸ Přitom se ale nepotvrdila shoda mezi pořadím okem zaznamenaných objektů a délkou pozornosti jim věnované. Prvky, jichž si respondenti všimli jako prvních (titulky, fotografie), byly z hlediska času až na třetím místě. Třetím zkoumaným faktorem byla

²⁸ To může být zohledňováno při tzv. přetahování článků z titulní strany dovnitř novin. Nejčastěji se pokračování textu z titulní strany nachází ne na druhé, ale až na třetí straně, tedy na pravé části dvojstrany (pozn. autorky).

důkladnost čtení a opět neplatilo, že by první články v pořadí byly přečteny nejpozorněji. Rovněž se nepodařilo prokázat, že by barevnost měla nějaký výraznější vliv při prvotním upoutání.

Zajímavou studii s využitím eye-trackingu představuje také newyorský výzkum grafického designu webových stránek zveřejněný mj. na serveru *The Online Journalism Review*.²⁹ Cílem výzkumu bylo využít jeho závěry pro zefektivnění grafické editace internetových článků. Některé jeho výsledky mohou být přenositelné i na layout tištěných periodik. V případě testování článku o významných newyorských restauracích se ukázalo, že ze stejného textu si čtenáři zapamatovali v průměru o 34% více informací, pokud byla grafika pozměněna pro lepší orientaci. Oproti původní verzi se jako efektivnější osvědčilo zhuštění hlavní myšlenky, odstranění zbytečných obrázků, zkrácení řádků a přidání volného prostoru na stránce. Nejenže po prvním přečtení získali respondenti více informací, ale čtením strávili podstatně méně času než u originální verze. Dalšími prvky usnadňujícími orientaci v textu jsou např. mezititulky a absence ilustračních obrázků, které nenesou žádnou informační hodnotu. Těm navíc respondenti ani nevěnovali pozornost.

4.3.5 Obrazová analýza

S přehodnocením názoru, že vizuální záznam věrně odráží skutečnost a nemůže u něho tedy docházet ke zkreslení, se na obrazovou analýzu mediálních obsahů začalo soustředit mnohem více pozornosti. Nejenže volba místa, ze kterého bude např. fotografie pořízena, úhel pohledu, vzdálenost od objektu či ořez kompozice podléhají subjektivní volbě autora, ale mohou ve výsledku významně přispět k ovlivnění významu textu, k němuž náleží. Navíc „vzhledem k podstatě vnímání obrazových sdělení se vizuálním informacím přisuzuje zejména schopnost emotivního ovlivnění příjemců (...) a usměrnění jejich nahlížení na zveřejněné informace.“³⁰

Analýza obrazu může mj. využívat technické kódy (Trampota, 2010: 159). S jejich pomocí se charakterizují vlastnosti záznamu dané okolnostmi jeho vzniku, mohou ale různými způsoby modifikovat význam sdělení. Například velikost zobrazení může symbolizovat blízkost popř. vzdálenost mezi zobrazovaným a příjemcem. Tento výklad využívá teorie sociální interakce. V případě zobrazení celku může tedy v určitém kontextu jít o symboliku odstupů nebo bariéry zobrazeného od příjemce. Naopak detail poutá

²⁹ PAUL, Nora, RUEL, Laura. *Eyetracking points the way to effective news article design*. [2007-03-13]. OJR: The Online Journalism Review [online]. © 2011 Knight Digital Media Center [cit. 2011-04-24]. Dostupné z: <<http://www.ojr.org/ojr/stories/070312rue1>>

³⁰ TRAMPOTA, Tomáš. VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 156.

pozornost a u příjemců vyvolává empatii, velký detail v kontextu sociální komunikace může značit narušení obvyklé komunikační vzdálenosti. Úhel pohledu vyjadřuje dominantní nebo podřízenou pozici zobrazovaného vůči příjemci, pohled zobrazené osoby signalizuje různou míru nebo úplnou absenci interakce s příjemcem. I skutečnost, zda je zobrazovaný subjekt reprezentován vprostřed nějakého děje nebo naopak ve statické pozici, je-li v roli iniciátora tohoto děje, případně reaguje na podněty vyvolané někým jiným, ovlivňuje příjemcovu vnímání.³¹

4.3.6 Bulvarizace jako diskutovaný trend českých seriózních deníků

Nejen bulvarizace jako taková, ale i infotainment bývají v souvislosti s tou částí české mediální scény, která sama sebe označuje jako seriózní, často skloňována. Většina autorit, jež se vyjadřují k tématu, se shoduje, že je to problém malého českého trhu, na němž nemá skutečně seriózní titul šanci přežít nebo dokonce vydělávat. Dalším faktorem, který má nejspíš podíl na posunu některých mediálních obsahů, je povaha vlastnictví. Milan Šmíd ve své práci *Vliv vlastnictví médií na jejich nezávislost a pluralitu* komentuje skutečnost, že kromě Práva zbytek českých masových deníků vlastní zahraniční firmy, následovně: „Tvář českých deníků nepřímo a zprostředkovaně ovlivňují ekonomické zájmy těchto vydavatelů. Ti na jedné straně mají zájem o celkovou společenskou stabilitu, o hospodářskou prosperitu a férové podmínky podnikání. Na straně druhé však usilují o to, aby jejich podniky pracovaly efektivně a se ziskem, tj. aby zvyšovaly prodaný náklad a přitažlivost pro zadavatele reklamy, což tlačí česká média jako celek, a zvláště zpravodajská periodika směrem k infotainmentu a k bulvarizaci agendy.“³²

Jako prvek bulvarizace potažmo infotainmentu je po vizuální stránce považována nápadná grafika, velký počet fotografií a způsoby jejich grafického zpracování. Podléhá jim však i tematická agenda. Ve výše citovaném rozhovoru pro Měsíčník Masarykovy univerzity Tomáš Trampota zmiňuje zvýšený zájem o soukromý život známých osob, nebo dokonce zvětšování prostoru pro domácí zpravodajství na úkor zahraničního. Podobný názor vyslovuje i Libuše Koubská, šéfredaktorka čtvrtletníku Přítomnost, ve své eseji na téma bulvarizace českých médií: „Ona ta bulvarizace, nebo jak to někteří čtenáři či mediální odborníci pocítují – vulgarizace současné české žurnalistiky, souvisí nejen se snahou dobýt čtenáře pomocí nejrůznějšího nadbíhání, ale také s tím, že se na redakční

³¹ Takové kódování může být uplatněno např. při analýze zobrazování některých menšin nebo etnických skupin apod.

³² ŠMÍD, Milan. *Vliv vlastnictví médií na jejich nezávislost a pluralitu*. Případová studie, Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy, Bratislavam, Univerzita Karlova, Praha [cit. 2011-04-25]. Dostupné z: <http://www.ineko.sk/files/konf29102004_smid.pdf> a <www.louc.cz/pril01/vlmed2004.doc>

práci šetří. Že spíš než na špičkové komentátory či na do hloubky jdoucí investigativní reportéry, kteří by měli mít náležitý čas a prostor pro svoji práci, se bojuje o čtenářskou přízeň organizováním nejrůznějších soutěží o milión korun, o automobil, o byt. Nebo neustále publikovanými a často velmi nepřesně zpracovanými žebříčky typu, kolik vydělává ta a ta profese, v kterých nemocnicích se léčí nejvíc celebrit (...). Přeháním? Nikoliv, velké celostátní deníky Mladá fronta Dnes a Lidové noviny, jež jsou stále ještě vnímané jako seriózní, tohle provozují běžně. Výše nákladu je hlavním zaklínadlem.“³³

Infotainment je definován jako převládání zábavní složky nad informační a u médií, jejichž ambicí je serióznost v podobě obsahu založeného na společensky relevantních informacích, je považován za nežádoucí (Reifová, 2004: 89). Ondřej Konrád, spolupracovník Českého rozhlasu, ve svém komentáři *Otravná bulvarizace tisku*³⁴ zmiňuje mj. pravidelné zpravodajství ze zákulisí nejmenované zpěvacké talentové soutěže. Na konto Superstar na titulní straně však uvádí poněkud odlišené argumenty Pavel Šafr v rozhovoru pro Reflex krátce poté, co byl oznámen jeho odchod z Mladé fronty DNES: „Mně to nikdo neomlátil o hlavu, kromě několika lidí, kteří se tím zabývají na internetu a jsou z oboru. Já jsem se s celou rodinou díval na Česko hledá SuperStar a byl jsem s tím pořadem naprosto spokojený. Bavil mě. Vůbec nevím, proč bychom měli předstírat, že nás takové věci nezajímají a nebaví. Když jsme byli se ženou na Moravě na kolech, těšili jsme se, že dojedeme do hotelu a stihneme Česko hledá SuperStar. O VyVolených nebo Velkém Bratrovi to neplatí. Tyto pořady představují velký morální problém. Musí prostě existovat společně sdílené vědomí hranic, co je pro nás všechny přijatelné.“

Jan Potůček, který s Šafrem rozhovor dělal, dodává: „Přesto jste k nim měli zvláštní přílohy.“

„Ano, protože to je prostě fenomén. Přeci není možné obejít v masovém médiu něco, o co se zajímá polovina národa. To není možné obejít. Taky si vezměte, že jsme k tomu přistupovali vždycky ze všech hledisek, probíhala u nás v pravém slova smyslu intelektuální diskuse a k tomu jsme samozřejmě nabízeli lidské příběhy a osudy. A o to přeci jde. Nejde o to potlačovat populární žánry. Ty je naopak potřeba rozvíjet.“³⁵

³³ KOUBSKÁ, Libuše. *Bulvarizace seriózních médií v České republice*. Dokument MS Word. [cit. 2011-04-25]. Dostupné z: <www.lipa.cz/case_lipa_XII_koubska.doc>

³⁴ KONRÁD, Ondřej. *Otravná bulvarizace tisku*. [2006-03-01]. Český rozhlas 6 [online]. © 2011 Český rozhlas [cit. 2011-04-26]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/otravnna-bulvarizace-tisku--228687>

³⁵ POTŮČEK, Jan. *Pavel Šafr: Populární neznamená bulvární*. [2006-02-02]. Reflex [online]. © 2001 - 2011 Copyright Ringier Axel Springer CZ a.s. [cit. 2011-04-26]. Dostupné z: <<http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-reflex-cz/21705/pavel-safr-popularni-neznamena-bulvarni.html>>

Dle citované výpovědi klade pravděpodobně Pavel Šafr rovnítko mezi pojmy „populární“ a „společensky relevantní“, přičemž se domnívám, že pod druhým jmenovaným si většina lidí představí spíše informace z politického dění a z oblasti elit ve smyslu slova oproštěného od výrazu „celebrita“. Tudíž jsem toho názoru, že by s ním přinejmenším ostatní citovaní v souvislosti s bulvarizací nesouhlasili.

Ještě o něco odlišnější pohled na téma bulvarizace a její projevy prezentuje Petr Žantovský v záznamu přednášky ze semináře Českých médií a Vysoké školy J. A. Komenského na Ministerstvu kultury České republiky konané 18. března 2004.³⁶ Jako příklad politického bulváru uvádí cílené snahy politiků diskreditovat své politické protivníky vpuštěním skandální informace do médií, média se jí „chytí“, ačkoliv se jim nepodaří ji potvrdit, či vyvrátit. Žantovský uvádí jako příklad tzv. „sarajevský atentát“ na Václava Klause v době, kdy předsedal ODS, a jeho spojování s údajným kontem ve Švýcarsku, z něhož měly plynout podezřelé finanční toky do stranické pokladny. Informace se opírala o nepotvrzenou existenci Klausovy vily ve Švýcarsku, kde má tetu. A podobné difamační kampaně se v mediích objevují nadále, kauza Víta Bárty, společnosti ABL a úplatků za loajalitu hovoří za vše. Žantovský k tomu dodává: „Co je na líčených historiích bulvárního? Použitá metoda řady žurnalistů. Chci-li veřejně někoho znemožnit, vytahuji na něj různé efektní záležitosti, které jej v očích veřejnosti zostuzují a špiní. Nezatažuji se příliš ověřováním pravdivosti těchto „informací“ a – co je nejhorší – nedám poškozenému prostor, aby se proti nařčení efektivně hájil. To jsou ústřední a symptomatické rysy politického bulváru, jak jej známe z české zkušenosti.“³⁷

Tolik ke stručnému názorovému exkurzu na téma bulvarizace ze strany osobností, které jsou různými způsoby spjaty s médii. Jak je patrné, každá z nich považuje za projev bulvarizace českého seriózního tisku něco jiného. Pro potřeby této práce využiji skutečnost, že jeden z analyzovaných deníků se objevil v této „diskuzi“ jako příklad bulvarizujících obsahů. Dále připomenu stoupající podíl vizuální složky, který je rovněž hodnocen jako negativní jev.

³⁶ ŽANTOVSKÝ, Petr. *Bulvarizace denního tisku*. Universita Jana Amose Komenského a Institut mediální komunikace [online]. © JOE Media s.r.o. 2005 - 2009 [cit. 2011-04-26]. Dostupné z: <<http://www.jan-amos.cz/amos/view.php?cislocianku=2004111903>>

³⁷ Viz. odkaz č. 35.

5. Analytická část

V této části nejprve stručně představím oba analyzované deníky. Zmíním relevantní údaje, jako je vlastnictví nebo redakční politika, sebe prezentace apod. Další kapitola se bude zabývat výsledky kvantitativní analýzy a způsoby, jakými je lze číst.

5.1 Mladá fronta DNES

Deník pod tímto názvem u nás vychází od roku 1990, kdy došlo ke změně titulu z původní Mladé fronty. V současné době vychází Mladá fronta DNES od pondělí do pátku, vydává čtyři magazíny týdně a její regionální redakce sídlí ve všech krajských městech. Tištěný deník i internetový server iDNES.cz patří akciové společnosti MAFRA a.s., jejímž majoritním vlastníkem je německý holding Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft mbH.

Od roku 2006 je šéfredaktorem Robert Čásenský, který v pozici vystřídal Pavla Šafra. Ačkoliv odhadovaná čtenost rok od roku klesá, Mladá fronta DNES je stále druhým nejčtenějším deníkem.³⁸

Ke své politické orientaci se Mladá fronta DNES na svých webových stránkách vyjadřuje následovně: „Mladá fronta DNES není závislá na žádné politické straně. Nedává přednost žádnému úzce vymezenému ideovému proudu. Ve zpravodajství se snaží být nestranná, v názorové části vyznává hodnoty svobody, politické a názorové plurality a tržního hospodářství. Odmítá extremismus v jakékoli formě, komunismus, nacismus či rasismus. Vydavatel netvoří názorovou linii, ovšem jmenuje šéfredaktora a schvaluje přijímání redaktorů.“³⁹ Z průzkumů Centra pro výzkum veřejného mínění (dále CVVM) z roku 2003 pod názvem *Česká veřejnost a média* vyplývá, že profil typického čtenáře Mladé fronty DNES tvoří lidé ve věku 30 až 44 let, častěji muži, lidé ekonomicky aktivní, absolventi středních škol s maturitou a vysokoškoláci.⁴⁰ Jiný výzkum téhož centra z roku 2009 sledoval, jak hodnotí veřejnost pravdivost a úplnost zpráv v českých médiích.

³⁸ Viz. Příloha č. 3: Tabulka 1.

³⁹ *Otázky a odpovědi: Jaká je politická orientace MF DNES?* Mladá fronta DNES [online]. © Copyright 1999 – 2011 MAFRA a.s [cit. 2011-04-27]. Dostupné z: <<http://epaper.mfdnes.cz/o-mf-dnes/otazky-a-odpovedi#otazka-5>>

⁴⁰ *Česká veřejnost a média. Centrum pro výzkum veřejného mínění; Sociologický ústav Akademie věd ČR* [online]. [cit. 2011-04-27]. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100268s_OM30922.pdf>

V tiskové zprávě vydané k tomuto průzkumu stojí, že Mladou frontu DNES (a Lidové noviny) nejpříznivěji hodnotí čtenáři, kteří sami sebe řadí mezi stoupence pravice.⁴¹

5.1.1 Mladá fronta DNES – výtisk ze dne 18. listopadu 2009

18. listopadu 2009, kdy byla středa a kdy součástí vydání nebyl žádný magazín, měly noviny celkem třicet šest stran. Ze čtyř sešitů byl sešit A tvořen zpravodajstvím a publicistikou, z toho zpravodajství zaujímalo osm stran, názory a publicistika tři strany a jedna celá strana byla vyhrazena reklamě skupiny ČEZ. Sešit B se týkal ekonomiky, sešit C obsahoval regionální vydání a sešit D tvořila příloha Bydlení.

Z celé plochy zpravodajství v sešitě A zaujímalo domácí zpravodajství šest stran a zahraniční dvě strany. Jedna potištěná strana tohoto vydání Mladé fronty DNES má plochu 1 194,98 cm² (Viz. Příloha č. 3 – Tabulka 2).

5.2 Právo

Pod zkráceným názvem původního titulu Rudé právo vychází deník od roku 1995. Vydavatelem je společnost Borgis a.s., jejímž většinovým vlastníkem je Zdeněk Porybný, současně šéfredaktor. Porybný vlastní 91,4 % akcií společnosti⁴², Právo je tedy z toho důvodu považováno za jediný deník v českém vlastnictví. Vychází šestkrát týdně a společně s portálem Seznam.cz se podílí na provozu internetového serveru Novinky.cz.

Z již citovaného průzkumu CVVM z roku 2003 dále vyplývá, že mezi pravidelnými čtenáři Práva je nejvíce respondentů, kteří splňují kritérium věku nad hranicí 60 let, jsou to obyvatelé střední Moravy a zároveň osoby ekonomicky neaktivní.⁴³ V tiskové zprávě z druhého citovaného průzkumu z roku 2009 je mj. uvedeno: „Naopak lidé hlásící se k levíci v lepším světle vidí především deník Právo, který zase kritičtěji hodnotí ti, kdo sebe řadí do pravé části politického spektra.“⁴⁴ Z výše citovaných závěrů explicitně nevyplývá,

⁴¹ Jak veřejnost vnímá pravdivost a úplnost zpráv českých médií. Centrum pro výzkum veřejného mínění; Sociologický ústav Akademie věd ČR [online]. [cit. 2011-04-27]. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100902s_om90505.pdf>

⁴² ŠMÍD, Milan. *Vliv vlastnictví médií na jejich nezávislost a pluralitu*. Případová studie, Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy, Bratislavam, Univerzita Karlova, Praha [cit. 2011-04-25]. Dostupné z: <http://www.ineko.sk/files/konf29102004_smid.pdf> a <www.louc.cz/pril01/vlmed2004.doc>

⁴³ V odborném periodiku Naše společnost, vydávaném CVVM, vyšel článek shrnující výsledky výzkumů z let 2006 a 2007 z hlediska sociálního a demografického profilu voličů. Profil pravicových voličů odpovídá profilu typického čtenáře Mladé fronty DNES. Levicoví voliči sdílejí své sociální a demografické údaje s odpovídajícími údaji typických čtenářů Práva.

Viz. KUNŠTÁT, Daniel. *Sociální a demografický profil voličského zázemí českých politických stran*. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/nase_spolecnost/100066s_Volici.pdf>

⁴⁴ Jak veřejnost vnímá pravdivost a úplnost zpráv českých médií. Centrum pro výzkum veřejného mínění; Sociologický ústav Akademie věd ČR [online]. [cit. 2011-04-28]. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100902s_om90505.pdf>

že by analyzované deníky byly pravicově či levicově orientované. Data však dokládají, že pravicově smýšlející občané čtou spíše Mladou frontu DNES, pravděpodobně z toho důvodu, že v jejím obsahu nacházejí převážně takové informace, které jsou v souladu s jejich názorovým přesvědčením, a totéž platí o deníku Právo.

5.2.1 Právo – výtisk ze dne 18. listopadu 2009

18. listopadu mělo vydání Práva dvacet stran. Devět stran zaujímal zpravodajství, domácí zprávy šest stran, zprávy ze světa tři strany, po jedné straně se list věnoval regionu, kultuře, rubrice Profese, Trhy a ekonomika a části obsahující TV program a počasí, jedna celá strana byla vyhrazena reklamě skupiny ČEZ. Poslední čtyři strany byly zaplněny informacemi ze sportu. Velikost potištěné plochy na jedné novinové straně tohoto vydání je 986,88 cm² (Viz. Příloha č. 3 – Tabulka 3).

5.3 Vlastní analýza

Ve své analýze jsem se soustředila na dva aspekty způsobů mediální artikulace. Jednak na velikost plochy v rámci daného většího celku a jednak na poměr vizuální a textové složky u jednotlivých podtémat. Okomentuji výsledky každé dílčí komparace a pokusím se vyhodnotit příčinu odhalených rozdílů. Mimo rámec kvantitativní analýzy nastíním i aspekty, které stojí za „tvrdými“ daty získanými měřeními, čímž poukážu na další rozdíly v mediální artikulaci dílčích událostí.

5.3.1 Tematická agenda

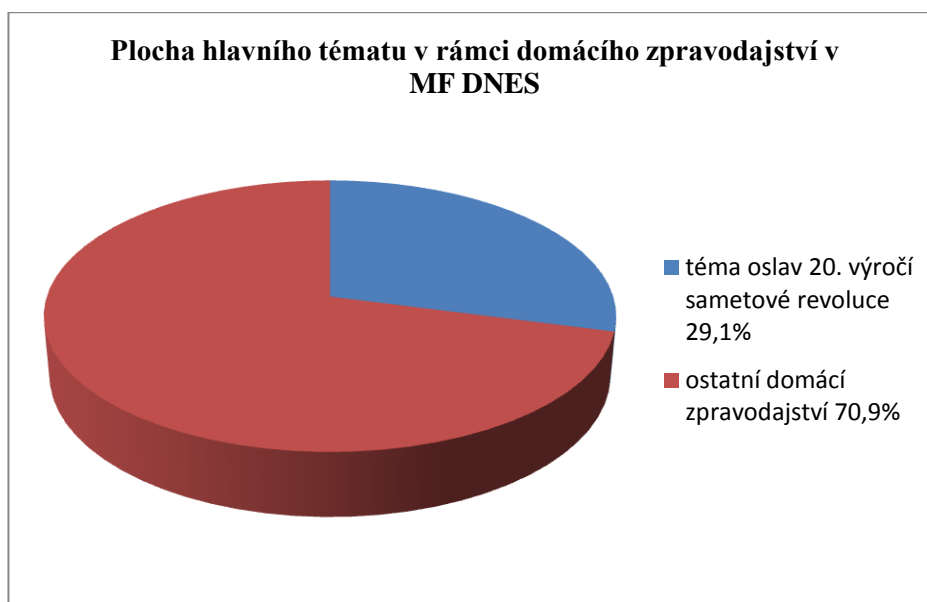
Velikostí plochy, kterou oba tituly tématu výročí sametové revoluce věnovaly, toto téma vlastně „implicitně ohodnotily.“⁴⁵ V přeneseném smyslu tím určují, kolik důležitosti, popřípadě zajímavosti mu přikládaly, a jakou společenskou relevanci mu přisoudily v porovnání s ostatními událostmi toho dne, jež „prošly branou“ a také se staly součástí tematické agendy celého čísla.⁴⁶ Důvody skladby tematické agendy obou deníků by mohla odhalit metoda zúčastněného pozorování, popř. hloubkových rozhovorů s gatekeepery jednotlivých redakcí. Tato práce je schopna reflektovat pouze výsledný produkt procesů gatekeepingu.

⁴⁵ TRAMPOTA, Tomáš, VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. s 100.

⁴⁶ V originále „Frequency with which a symbol, idea or subject matter occurs in a stream of messages tends to be interpreted as a measure of importance, attention, or emphasis.“

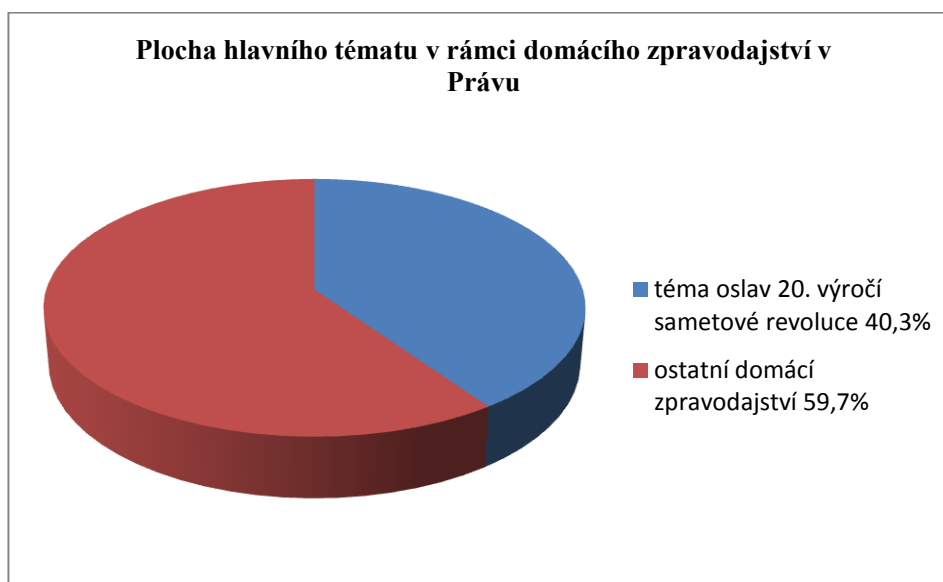
Viz. KRIPPENDORFF, Klaus. *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*. Beverly Hills, Calif. : Sage, 1981. s. 40.

Graf č. 1 – Hlavní téma v Mladé frontě DNES

V grafu č. 1 je znázorněna velikost plochy, kterou dostalo téma výročí v rámci celkové plochy domácího zpravodajství v Mladé frontě DNES. Téma je rozloženo na třech stranách z celkových šesti věnovaných domácímu zpravodajství, nikde však nestojí samostatně, vždy se o plochu strany dělí s dalšími články, které nebyly zahrnuty do analýzy. Celkem se tématu týká dvanáct článků nebo jiných celků.⁴⁷

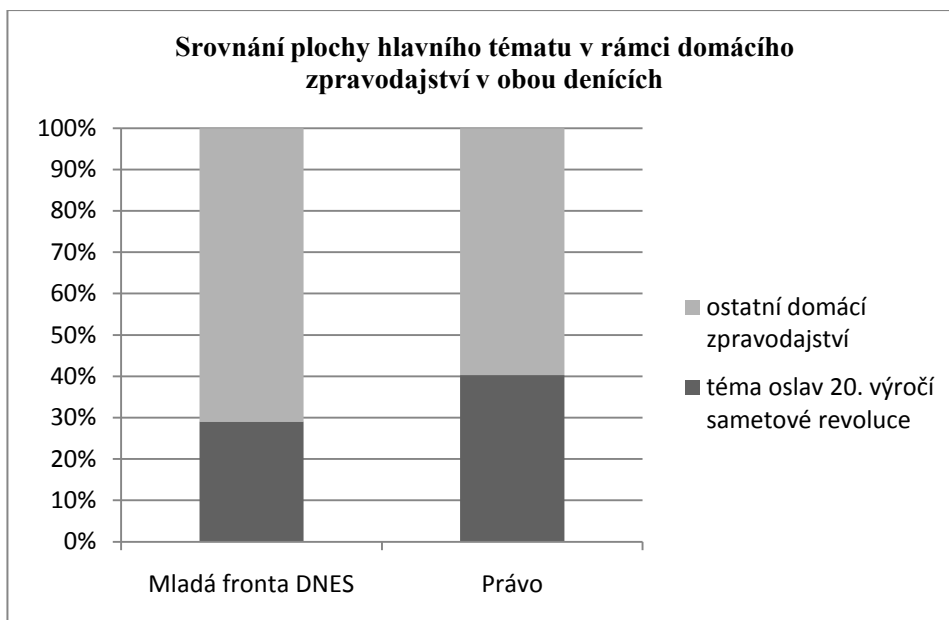
Graf č. 2 – Hlavní téma v Právu

⁴⁷ Jedná se o celky sestávající z více částí sjednocených společným titulkem, přičemž jednotlivé části už svůj vlastní titulek nemají, nebo o samostatné fotografie.

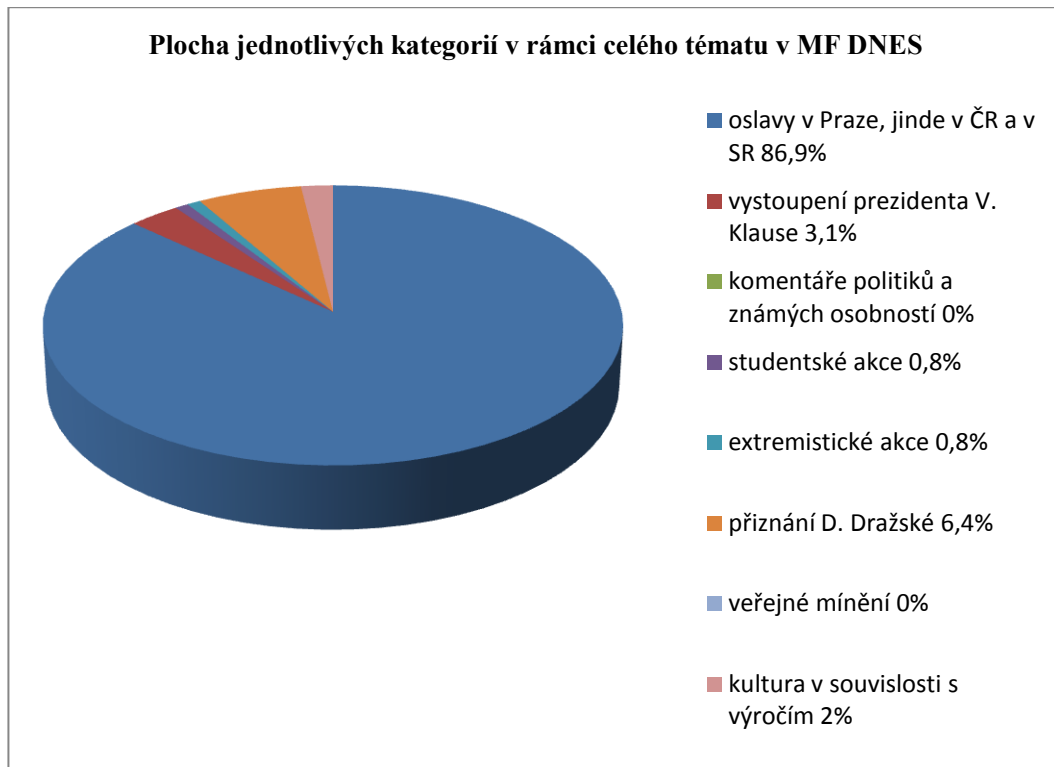
Graf č. 2 znázorňuje velikost tématu výročí v rámci plochy domácího zpravodajství v deníku Právo. Právo se tématu výročí věnovalo na čtyřech stranách a celkem v šestnácti článcích nebo jiných celcích.

Graf č. 3 – Procentuální podíl tématu výročí v rámci domácího zpravodajství

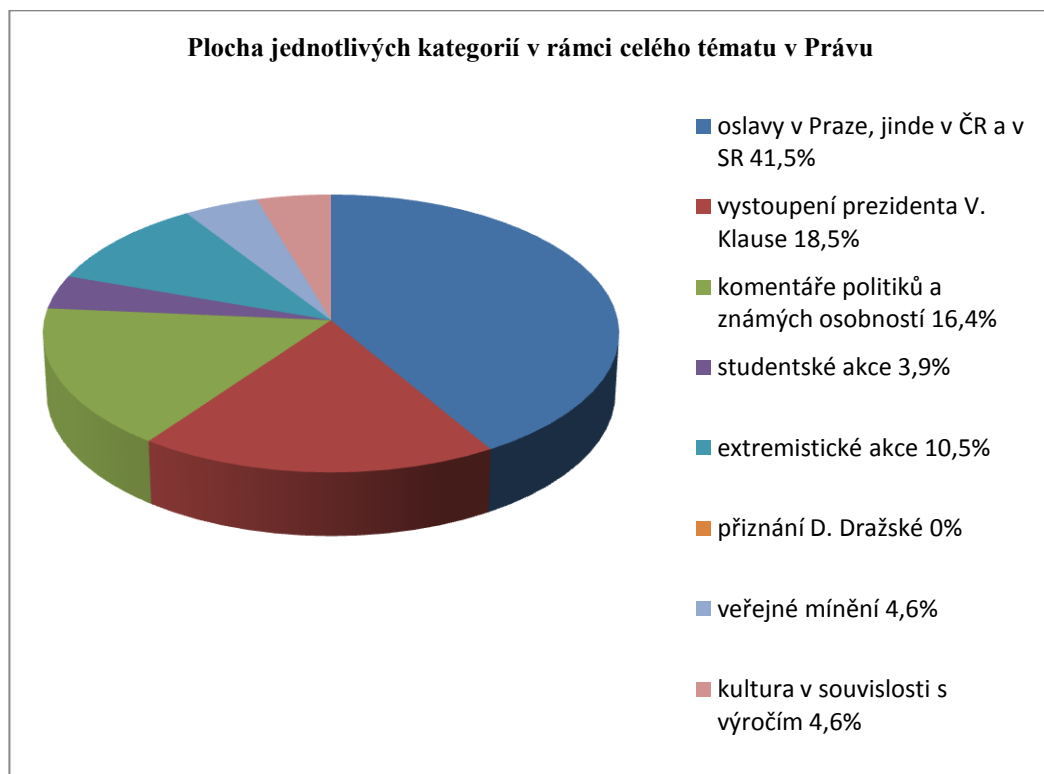

Zatímco Mladá fronta DNES píše o tématu výročí na přibližně 30% plochy domácího zpravodajství, Právo na 40% plochy. Tyto údaje mohou do určité míry souviset s mírně odlišnou tematickou diverzitou obou titulů, kterou reprezentují následující dva grafy.

Graf č. 4 – Dílčí témata v deníku Mladá fronta DNES

Graf č. 5 – Dílčí témata v deníku Právo

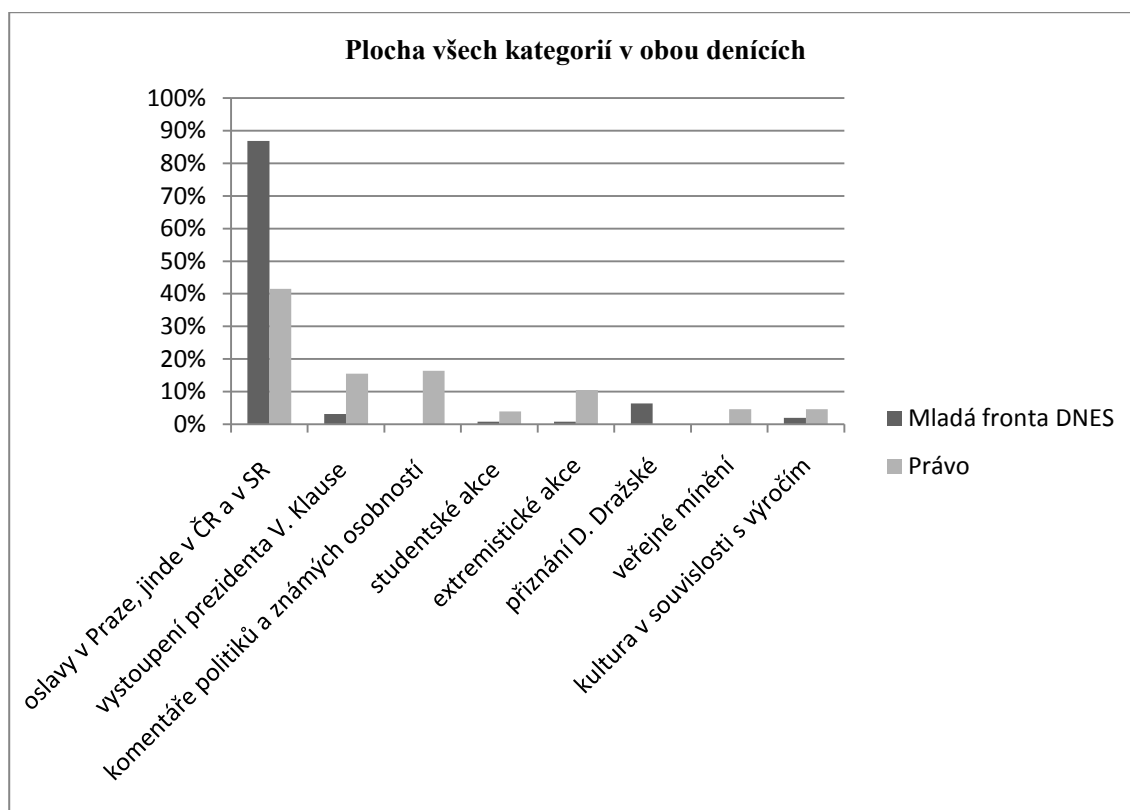
Jak je patrné u Mladé fronty DNES, největší podíl plochy v rámci tématu výročí zaujímá referování o různých podobách oslav v hlavním městě, na zbylém území České republiky a na Slovensku. Dalším nejrozsáhlejším tématem, v porovnání s oslavami však téměř zanedbatelným, je přiznání Drahomíry Dražské.⁴⁸ Zbylá dílčí témata jsou v rámci celku pokryta jen okrajově. Samostatné články věnované výročkům známých osobností z různých sfér veřejného života (politika, kultura atd.) a články referující o veřejném mínění v souvislosti s dvaceti lety demokracie, pádem totality, politickou situací dvacet let po revoluci apod. se v Mladé frontě DNES nevyskytují.

Deník Právo vyčlenil pro samostatné téma oslav také nejvíce prostoru. Ostatní témata disponují v porovnání s Mladou frontou DNES větší plochou. Jediné téma, které Právo vynechalo, je kauza D. Dražské.

Názorné porovnání zobrazuje graf č. 6. Deník Právo vyčlenil pro samostatné téma oslav o polovinu méně prostoru v rámci celého tématu výročí než Mladá fronta DNES. Ostatním podtématům se naopak věnoval o poznání více. Je zde proto možné vysledovat určitou snahu o větší vyváženost mezi jednotlivými podtématy, přičemž u Mladé fronty DNES jsou ostatní dílčí témata upozaděna na úkor reportáží z oslav.

⁴⁸ Dražská se rozhodla po dvaceti letech zcela osvětlit svou lež o studentovi Martinu Šmídovi údajně zabitým během potlačování demonstrace 17. listopadu 1989.

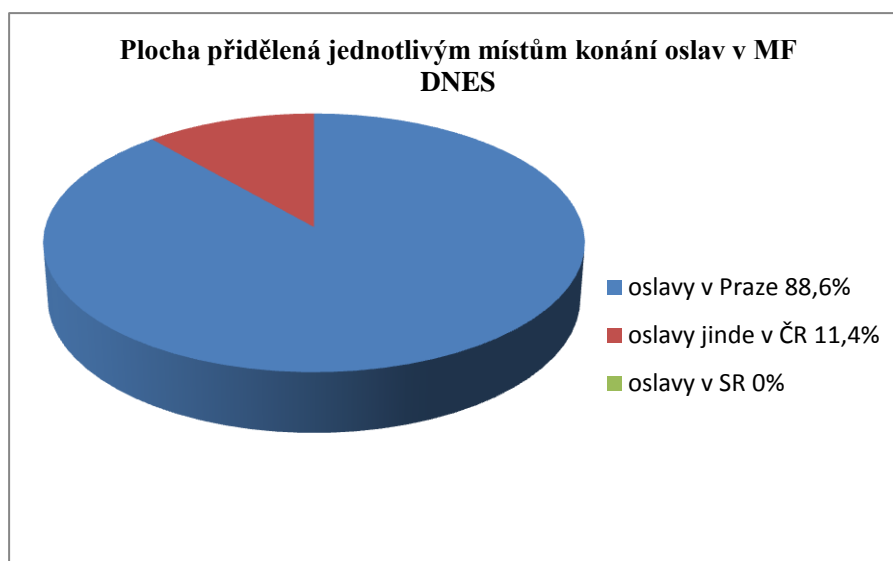
Graf č. 6 – Plošné rozvržení dílčích témat obou deníků

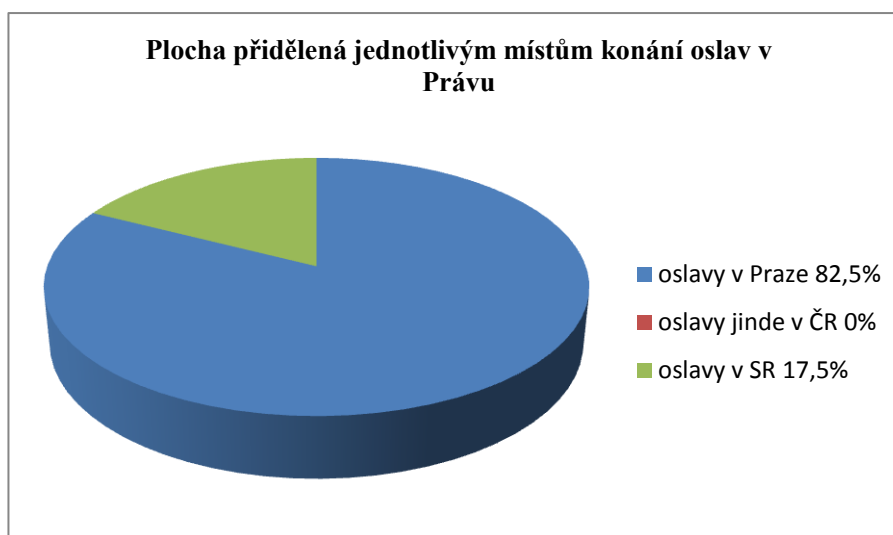
Rozdíly se dají najít i ve velikosti plochy, kterou oba deníky věnovaly jednotlivým místům konání oslav. Už z názvu podtématu vyplývá, že jsem místa rozdělila na Prahu, ostatní města v České republice a Slovensko. Grafy č. 7 a 8 ukazují prostor, který náleží každé ze tří lokací. U Mladé fronty DNES do tohoto dílčího tématu oslav spadá fotografie i s titulkem na první straně (1M.1), fotoreportáž na straně 2 (2M.1), některé jednosloupcové články patřící do rubriky „Střípky z oslav“ (2M.2.3, 2M.2.5 a 2M.2.7) a reportáž Lenky Tréglové na straně 3 (3M.1). Z deníku Právo jsem pod toto téma zařadila článek z titulní strany (1P.1), jeho pokračování na straně 3 (3M.1), článek o Slovensku (3P.4)⁴⁹, samostatnou fotografii Václava Havla na pódiu na Národní třídě (3P.5) a samostatný snímek na straně 4 (4P.1).

⁴⁹ Článek referuje o vládních oslavách a veřejném mínění Slováků, tematicky by se tedy dal zařadit do dvou podtémat: oslavy nebo veřejné mínění. Musela jsem ho však začlenit pouze do jedné kategorie a vodítkem mi byla částečně přidružená fotografie, na níž jsou zachyceni mladí křesťanští demokraté s autentickým červeným Žiguli popsaným jedním s prorevolučních hesel.

Graf č. 7 – Jednotlivá místa konání oslav v rámci tématu A v Mladé frontě DNES

Graf č. 8 – Jednotlivá místa konání oslav v rámci tématu A v Právu

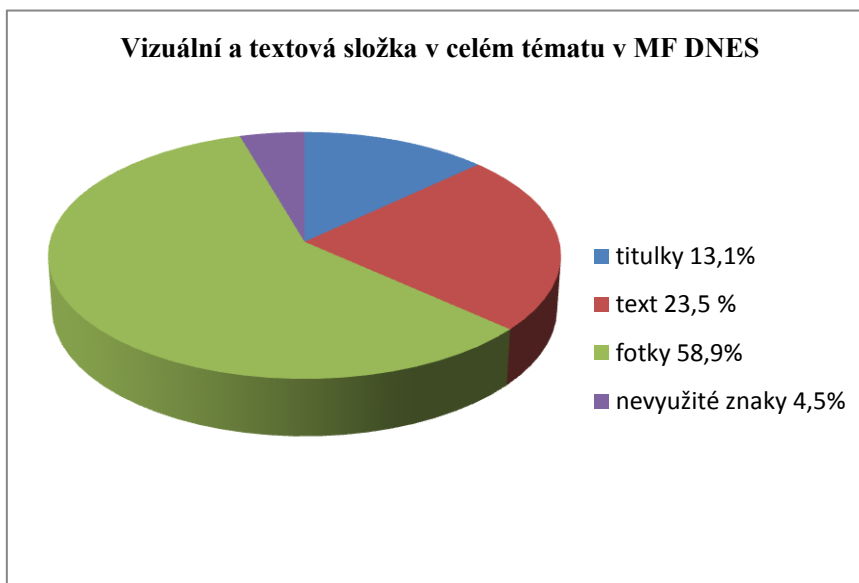

Děni v Praze, tedy průvodu a následnému programu na Národní třídě, věnovaly oba deníky o něco více než 80 %. Mladá fronta DNES zbytek prostoru zaplnila zprávami informujícími o obdobném dění z jiných velkých českých a moravských měst. Právo se oproti tomu soustředilo kromě Prahy na vládní oslavy na Slovensku a zbytek České republiky vynechalo. Připomínám, že tato data se týkají celostátních stran, nikoliv regionálních příloh. V těch by se samozřejmě referování o dění v příslušných regionech najít dalo.

5.3.2 Textové a vizuální složky

V další fázi analýzy jsem se zaměřila na velikost plochy, kterou zaujímá zvláště text, tedy titulky, vlastní text článku a popisky k fotkám, a zvláště fotografie. Grafy č. 11 a 12 znázorňují velikost plochy jednotlivých článkových komponentů souhrnně v celém tématu výročí sametové revoluce.

Graf č. 9 – Plocha částí článku souhrnně v celém tématu v Mladé frontě DNES

Graf č. 10 – Plocha částí článku souhrnně v celém tématu v Právu

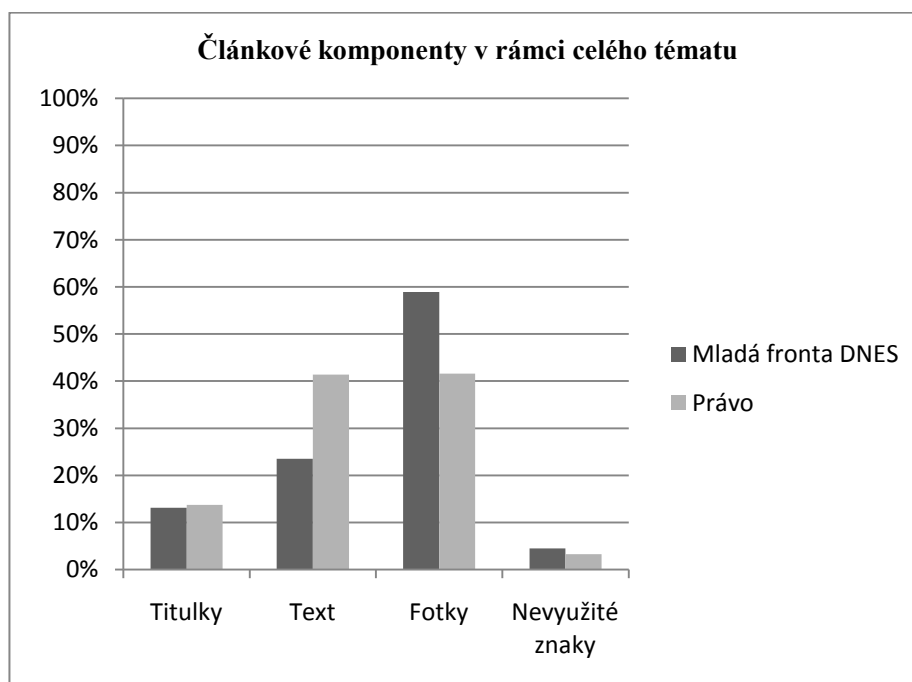
Plocha titulků je u obou deníků shodná, stejně tak nevyužité znaky. Skutečnost, že Mladá fronta DNES má o necelé procento více nevyužitých znaků, může být dána grafickou úpravou rozhovoru s D. Dražskou s množstvím vynechaných řádků a portrétem

Lenky Tréglové. Ten je vložen doprostřed reportáže z průvodu na straně 3 (3M.1). Je započítán do celkové plochy článku, ale nespadá do textové ani do vizuální složky, proto se projevil ve veličině nevyužitých znaků.

Co se výrazně liší, je velikost plochy, kterou zaujímají fotografie. Mladá fronta DNES má o 17 % větší plochu fotografií než Právo a o přibližně 22 % více u Mladé fronty převažuje vizuální složka nad textovou. V případě deníku Právo naopak převažuje textová část nad vizuální, a to o 13,5 %. Text a popisky fotografií (kromě titulků) zabírají stejný podíl plochy jako samotné fotografie.

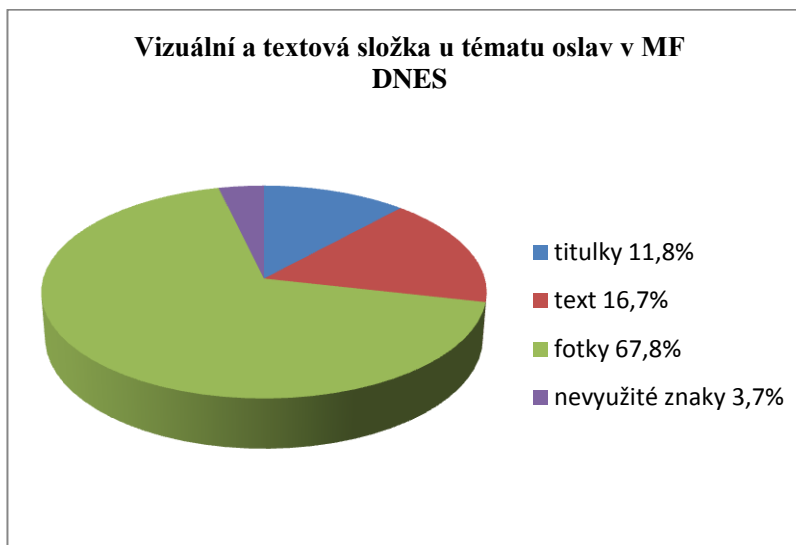
Graf č. 11 porovnává článkové komponenty obou deníků.

Graf č. 11 – Srovnání článkových komponentů v rámci celého tématu v obou denících

A. Oslavy v Praze, jinde v ČR a v SR

Graf č. 12 – Plocha částí článku v rámci tématu A v Mladé frontě DNES

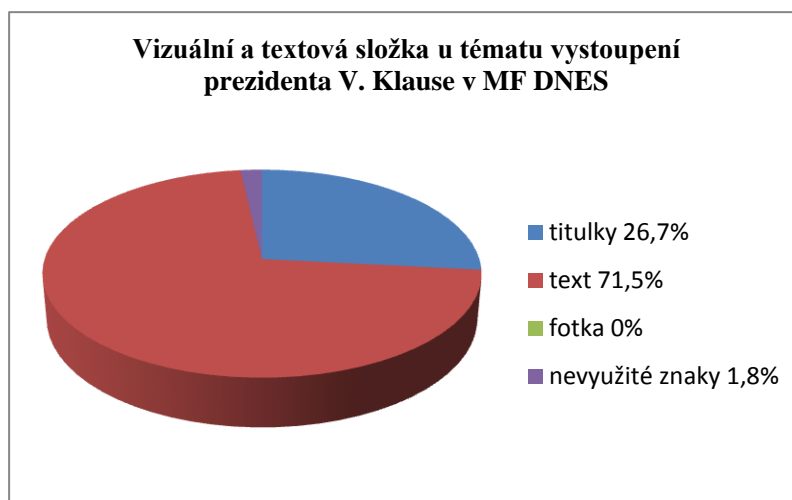
Graf č. 13 – Plocha částí článku v rámci tématu A v Právu

U samostatného tématu oslav v Praze, jinde v ČR a v SR se tak markantní rozdíl v ploše vizuální a textové složky nevyskytuje. Oba deníky mají větší plochu fotografií než textu, Mladá fronta DNES přibližně o 40% a Právo o 30%. Nicméně platí, že ačkoliv mají oba tituly v rámci odchylky do 5 % shodnou plochu textu a snímků, celková plocha vymezená tématu se liší, jak bylo řečeno výše (Viz. graf č. 6).

B. Vystoupení prezidenta V. Klause

Graf č. 14 - Plocha částí článku v rámci tématu B v Mladé frontě DNES

Graf č. 15 – Plocha částí článku v rámci tématu B v Právu

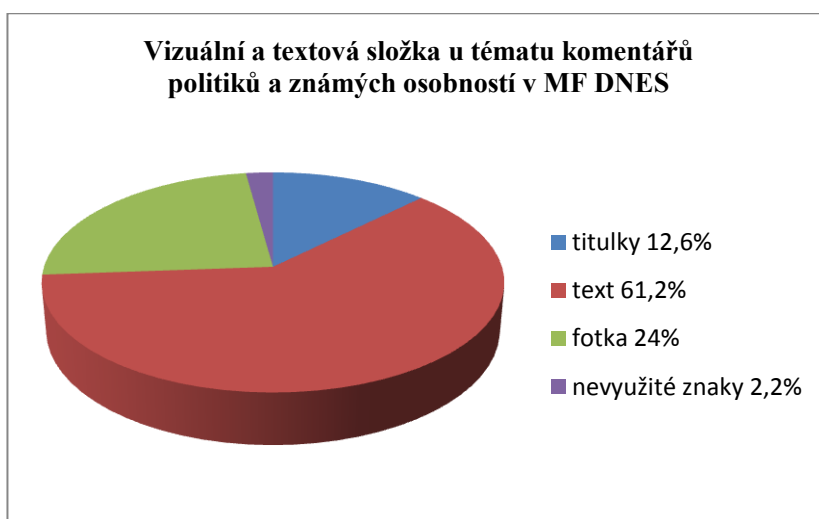

Právo (1P.2, 2P.1) přiřadilo na rozdíl od Mladé fronty DNES (3M.3) k článku o vystoupení prezidenta fotografii. Celková plocha článku, který zastupuje toto téma, je v Právu o 15 % větší, než kolik téma zaujímá v rámci celého tématu výročí v Mladé frontě DNES. Rozdíl velikostí textové složky v obou denících se tím tedy o něco málo zmenší. Nicméně absolutní hodnoty obou subtémat se liší o přibližně 131 cm².

Kromě popisu reakcí na Klausovo vystoupení na Národní třídě, které se v obou denících shodují, se Právo v pokračování článku z titulní strany na straně 2 věnovalo Klausovým komentářům k oslavám v Berlíně a jeho výrokům z besedy se studenty Univerzity Karlovy, jež se konala dva dny před tím. Dále Právo cituje Moniku Pajerovou-MacDonagh, bývalou studentskou aktivistku, která veřejně promlouvala na Albertově v roce 1989 a nyní při Klausově vystoupení dávala otevřeně najevo nesouhlas. Jejímu negativnímu názoru na současného Prezidenta je v článku věnováno pět odstavců, což v tomto případě představuje více než jeden sloupec.

C. Komentáře politiků a známých osobností

Graf č. 16 – Plocha částí článku v rámci tématu C v Mladé frontě DNES

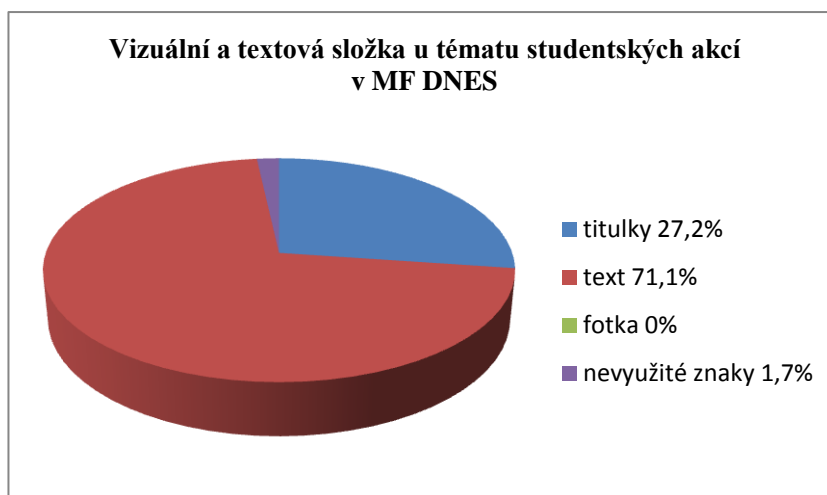
Tomuto tématu se věnovalo pouze Právo. První článek (2P.3) se zmiňuje o postoji tehdejšího předsedy úřednické vlády Jana Fischera ke kritice za podcenění příprav na oslavy výročí sametové revoluce. Další článek také na straně 2 (2P.5) se týká komentáře Václava Havla k nevyužití šanci komunistů po sametové revoluci, cituje opět prezidenta Klause, tentokrát jeho starší výroky ze začátku týdne, prostor má dále Jiří Paroubek (ČSSD) a David Rath (ČSSD). Poslední citace je vyňata z prohlášení grémia ODS. Všichni citovaní se v článku vyjadřovali na adresu KSČM. V článku na straně 3 (3P.3) je citován tehdejší předseda Senátu Přemysl Sobotka se svou výzvou o rovnocenných trestech za popírání nacismu a komunismu. Druhá část textu se týká dalších komentářů exprezidenta Havla. Poslední článek (3P.6) nese název „Řekli na Národní“ a obsahuje citace výroků

předsedy ČSSD Jiřího Paroubka, šéfa ODS Mirka Topolánka a tehdejšího premiéra Jana Fischera.

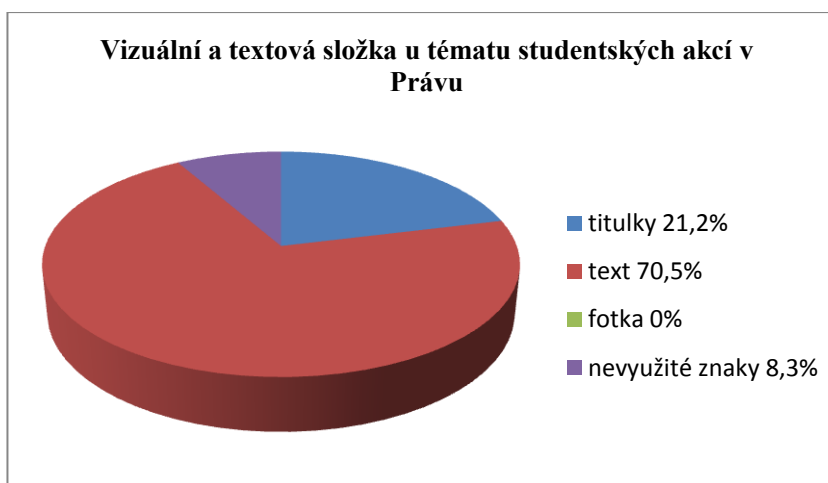
Ačkoliv druhý zmiňovaný článek obsahuje fotografii⁵⁰, obsah snímku nekoresponduje přímo se zněním textu. Na fotografii je detail ženy, která drží klíče, a v pozadí další účastníci průvodu rovněž se svazky klíčů. Popiska zní: „Klíče byly častým symbolem ve veřejším Průvodu po 20 letech v Praze.“ Přestože je článek započítán do kategorie C, námět fotografie i popiska odkazují k tématu oslav v Praze. Z grafu takovou informaci vyčíst nelze.

D. Studentské akce

Graf č. 17 – Plocha částí článku v rámci tématu D v Mladé frontě DNES

Graf č. 18 – Plocha částí článku v rámci tématu D v Právu

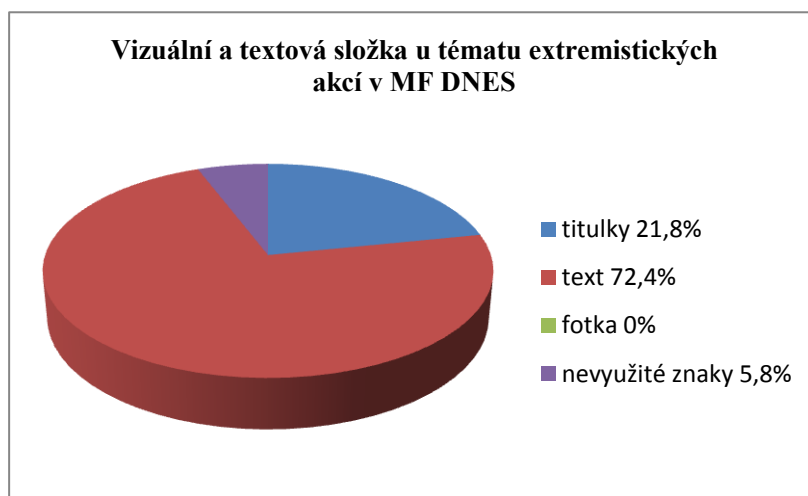

⁵⁰ Není pochyb o tom, že fotografie k článku patří, odděluje totiž titulek a text a navíc je celý článek zřetelně graficky ohraničen.

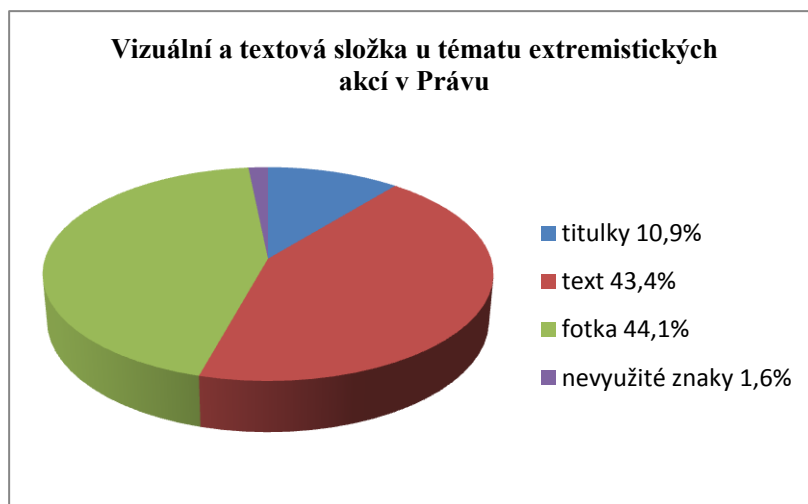
U tohoto tématu se poměry vizuální a textové složky příliš neliší. Vyšší podíl nevyužitých znaků u Práva je ovlivněn dvouřádkovým vycentrovaným titulkem u článku o výzvě studentské iniciativy Inventura demokracie (2P.2). Rozdíl je v ploše tématu jako celku. Zatímco Právo článkem zaplnilo 94,17 cm², Mladá fronta DNES pouze 17,14 cm² (2M.2.4). Navíc článek z Mladé fronty se týká studentského nočního čtení zakázaných autorů, které proběhlo na Gymnáziu v Havlíčkově Brodě.

E. Extremistické akce

Graf č. 19 – Plocha částí článku v rámci tématu E v Mladé frontě DNES

Graf č. 20 – Plocha částí článku v rámci tématu E v Právu

Zpracování tématu se liší v použití fotografie v deníku Právo, která svou plochou odpovídá přibližně ploše zbývajícího textu. V rámci celé plochy článků zaujímá titulek

v Mladé frontě DNES o zhruba 10 % více plochy než v Právu. Celý článek v Právu zabírá plochu o velikosti 250,58 cm² (2P.6) a v Mladé frontě 17,33 cm² (2M.2.1).

Mladá fronta DNES pod titulkem „Neonacisté mlátili chodce i policisty“ informuje poměrně stručně na sedmi řádcích: „Výročí dvaceti let svobody využili i neonacisté. Snažili se narušit pokojný průvod, napadali policisty a vyvolávali potyčky. Policisté zatkli 49 lidí. Členů a sympatizantů Dělnické strany se odpoledne u Národního divadla sešly asi dvě stovky.“⁵¹ Právo naopak podrobně popisuje průběh průvodu a jednotlivé potyčky. Texty se liší i v některých údajích. Zatímco Mladá fronta hovoří o dvou stovkách neonacistů a čtyřiceti devíti zatčených, Právo uvádí „tři stovky příznivců Dělnické strany“ a kromě shodného počtu zatčených ještě tři zraněné. Na fotografii v Právu je možné vidět jednu z potyček, odehrávající se na mostě Legii.⁵²

F. Přiznání D. Dražské

Graf č. 21 – Plocha částí článku v rámci tématu F v Mladé frontě DNES

Tématu vystoupení Drahomíry Dražské se věnovala pouze Mladá fronta DNES (3M.2). V Právu se neobjevil jediný samostatný článek, ani se toto téma nezmiňuje v rámci jiných textů. O Dražské a její informaci o mrtvém studentovi, která se už krátce po 17. listopadu 1989 ukázala jako lež, byl již 16. listopadu 2009 na serveru Novinky.cz publikován článek „Mrtvý student“ vyburcoval veřejnost“⁵³, týkal se však pouze popisu dění okolo 17.

⁵¹ Viz. Příloha č. 1 – Obrázek 11.

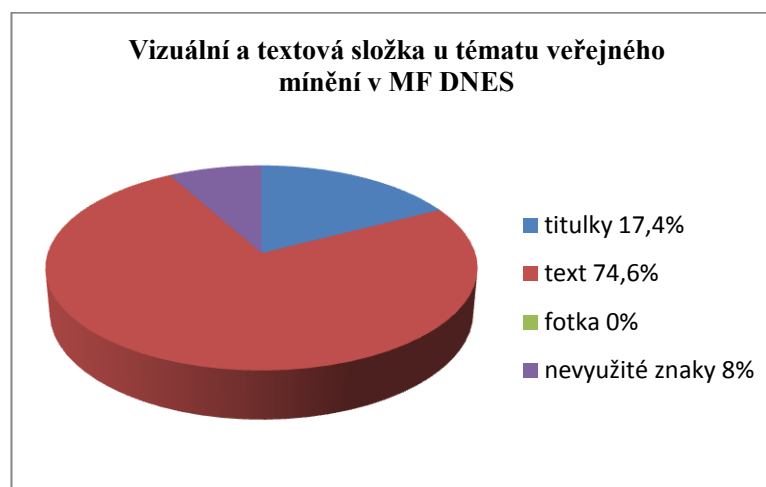
⁵² Podle technického kódování, které jsem zmiňovala v teoretické části (Trampota, 2010: 162) se jedná o zobrazení narativního reprezentačního procesu.

⁵³ ŠIŠKA, Miroslav. „Mrtvý student“ vyburcoval veřejnost. Novinky.cz [online]. © 2003–2011 Borgis, a.s. © 2011 Seznam.cz [cit. 2011-04-27]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/specialy/dokumenty/184451-mrtvy-student-vyburcoval-verejnost.html>>

listopadu 1989. Aktuální zpráva o nové výpovědi Dražské byla na Novinkách.cz uveřejněna 17. listopadu 2009 až ve 21:39 hod⁵⁴. Lze předpokládat, že v té době už bylo po uzavěrci pro vydání příštího dne. Pokud čas uveřejnění odpovídá přibližně časovému rozmezí, kdy se zpráva ocitla ve „zpravodajské síti“ redakce, dalo by se tak vysvětlit, proč aktuální informace o Dražské nebyla součástí tematické agendy Práva ze dne 18. listopadu 2009.

G. Veřejné mínění

Graf č. 22 – Plocha částí článku v rámci tématu G v Mladé frontě DNES

Tématu veřejného mínění na různé společensko-politické otázky související s výročím pádu totality se věnoval pouze deník Právo, přesněji v jednom článku na straně 3 (3P.2). Text vychází z několika průzkumů empirického střediska STEM.

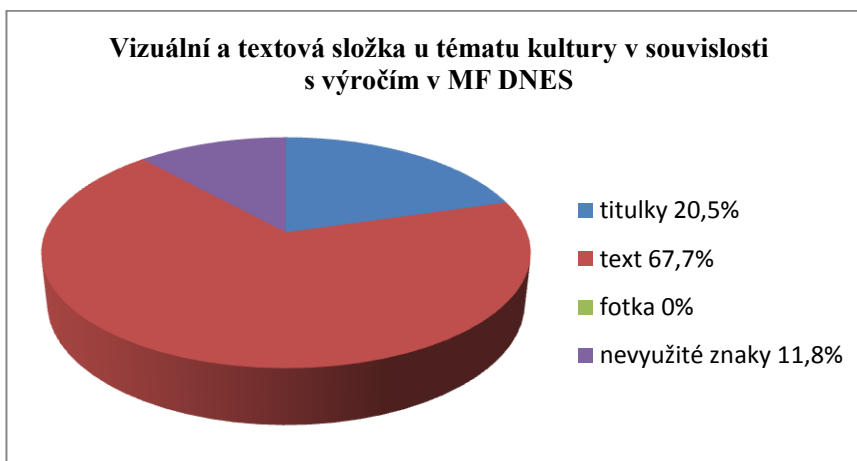
V duchu zmiňované vazby velikosti prostoru na určité implicitní ohodnocení společenské relevance se nabízí domněnka, že Mladá fronta DNES nezačlenila informace o veřejném mínění do své tematické agendy, protože ho neshledala jako vhodné téma pro doplnění obrazu 20. výročí od pádu komunismu. Zajímavou studii by mohl představovat výzkum fází gatekeepingu na úrovni pomyslné brány od internetového portálu do tištěného vydání. Internet nabízí o mnoho více prostoru než jeden novinový výtisk. Selektce tedy musí probíhat ještě na úrovni „dostatečně relevantní pro internet, ale už ne pro tisk“. Zpráva o společenském hodnocení před a polistopadového režimu, rovněž založená na

⁵⁴ Pro Zifčáka jsem nepracovala a smrt Šída byl můj výmysl, tvrdí Dražská. Novinky.cz [online]. © 2003–2011 Borgis, a.s. © 2011 Seznam.cz [cit. 2011-04-27]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/domaci/184579-pro-zifcaka-jsem-nepracovala-a-smrt-smida-byl-muj-vymysl-tvrdi-drazska.html>>

výsledcích průzkumu agentury STEM, se objevila na serveru iDNES.cz 17. 11. 2009 v 12:27 hod.⁵⁵ To znamená, že určitým typem „bran“ musela projít.

H. Kultura v souvislosti s výročím

Graf č. 23 – Plocha částí článků v rámci tématu H v Mladé frontě DNES

Graf č. 24 – Plocha částí článku v rámci tématu H v Právu

Mladá fronta DNES se tématu kulturního dění v souvislosti s výročím věnovala ve dvou jednosloupcových článcích v rubrice „Střípky z oslav“ (2M.2.2, 2M.2.6). Obsahem prvního je zpráva o přítomnosti štábu amerických filmařů, kteří v Praze natáčeli materiál pro dokument o českých oslavách 20 let svobody a zároveň se chystali záběry použít v hraném filmu Garyho Griffina. Druhá zpráva informuje o mši v katedrále sv. Víta

⁵⁵ STEM: Na demokracii nejvíc lidí oceňuje nové možnosti. iDNES.cz [online]. © Copyright 1999 – 2011 MAFRA [cit. 2011-04-27]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/stem-na-demokracii-nejvic-lidi-ocenuje-nove-moznosti-pcm-/domaci.asp?c=A091117_122755_domaci_ban>

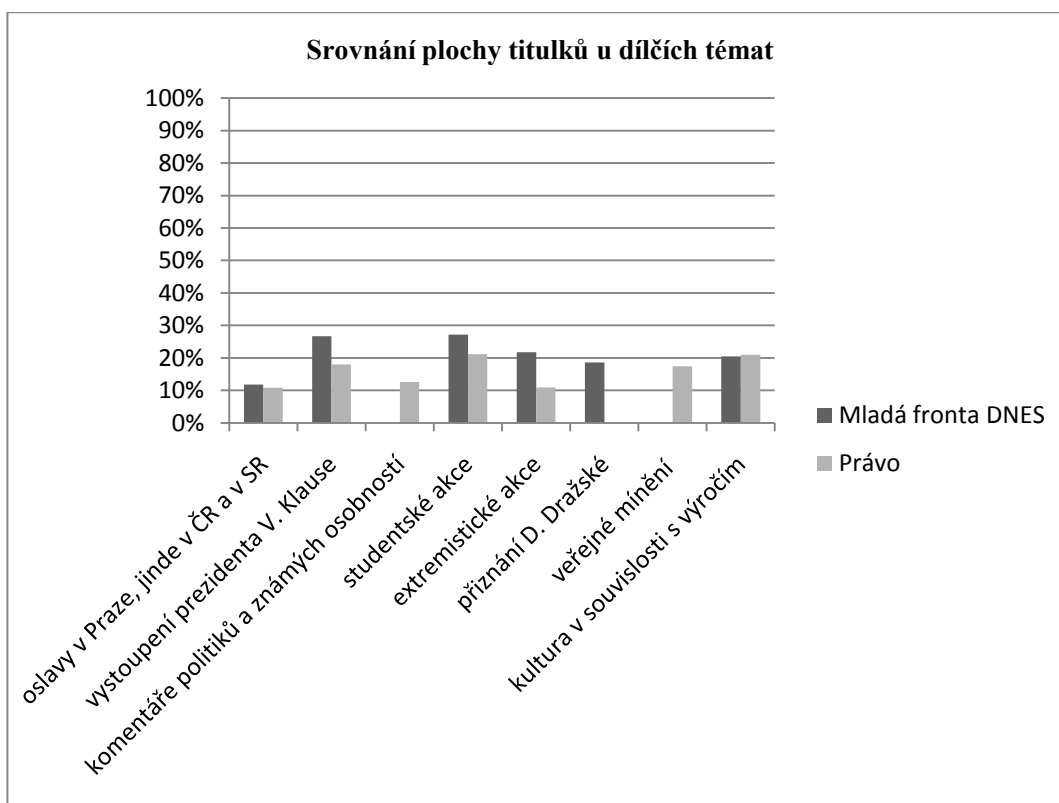
k připomenutí událostí 17. listopadu 1989. Právo přidělilo tématu rovněž dva články. První z nich se také týká amerického štábu (2P.4), druhý jednosloupcový podává zprávu o zahájení výstavy „20 let nesplněných slibů“, nad níž převzali záštitu levicově orientovaní představitelé (3P.7).

6. Shrnutí

Co do tematické diverzity se deníky liší jen minimálně. Právo vynechalo téma Drahomíry Dražské, Mladá fronta DNES se nevěnovala komentářům a výroků významných lidí a veřejnému mínění. Vycházím-li čistě z procentuálních údajů, Právo se nevyznačuje tak markantními rozdíly mezi plochou tématu oslav a ostatními tématy. Lze z toho usuzovat, že Mladá fronta DNES považuje dění v souvislosti s oslavami, vzpomínkový průvod a program na Národní třídě a připomínkové akce v dalších velkých městech České republiky za dominantní složku celého obrazu výročí sametové revoluce. Dalšími plošně největšími tématy v Právu jsou vystoupení prezidenta V. Klause na Národní třídě, komentáře a výroky politiků a pochod neonacistů. Právo se rozhodlo kromě samotných vzpomínkových akcí zahrnout do tematické agendy i reflexi historického milníku ze strany předních představitelů státu z obou stran politického spektra včetně projevů subjektů z jeho krajních pozic.

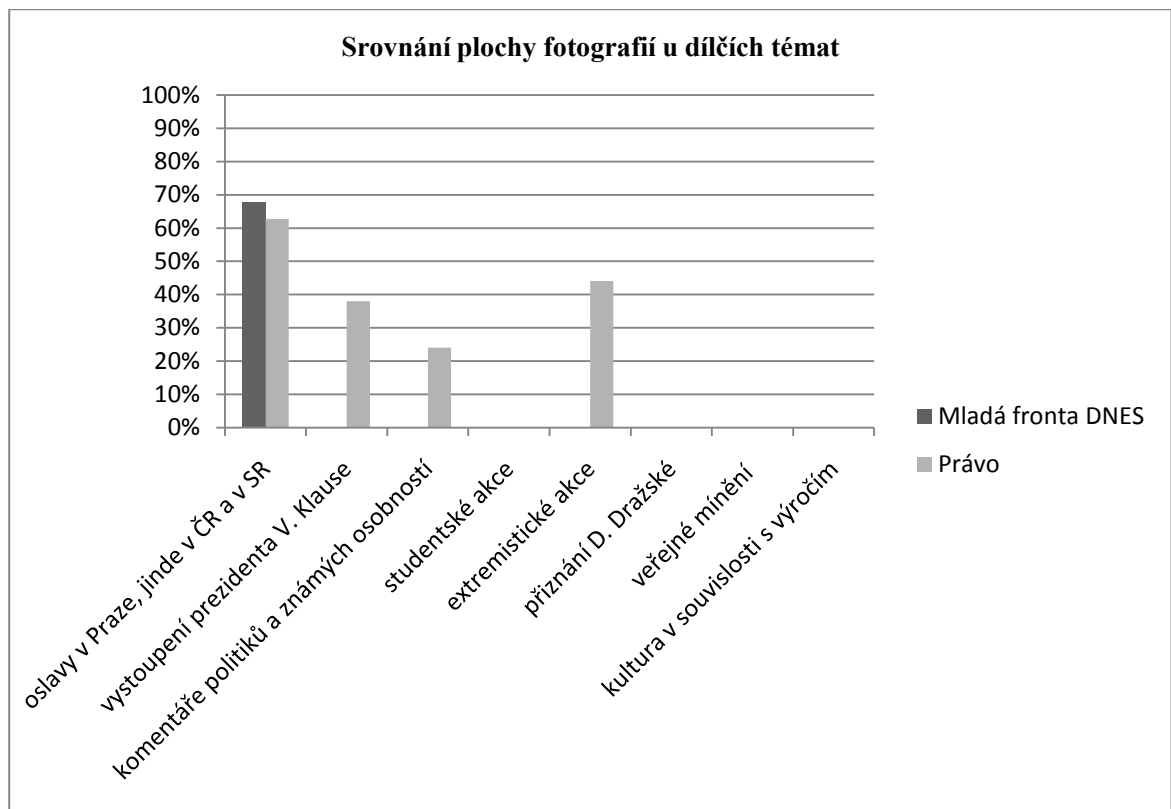
Jedním ze znaků tzv. „žluté žurnalistiky“, což může být někdy rovněž spojováno s pojmem *bulvár*, je mj. nápadná grafika v podobě velkých titulků a fotografií. (Reifová, 2004: 326). Grafy č. 27 a 28 zobrazují procentuální poměr plochy titulků a snímků v obou denících.

Graf č. 25 – Srovnání plochy titulků jednotlivých kategorií u obou deníků

V případě titulků lze jen těžko vyvodit nějaký paušální závěr. Z grafů č. 9 a 10 vyplynulo, že plocha titulků činí v obou případech přibližně 13 % celkové plochy tématu výročí. Výraznější rozdíl se vyskytl pouze u podtémat prezidenta Klause a studentských a extremistických akcí. Byl však vykompenzován ostatními dílčími tématy a jistou roli sehrály i nevyužité znaky v případě vycentrováných titulků apod.

Graf č. 26 – Srovnání plochy fotografií jednotlivých kategorií u obou deníků

Graf č. 26 může být mylně vykládán tak, že Právo má větší plochu fotografií než Mladá fronta DNES. Zde je potřeba si uvědomit, že počet procent udává část plochy v rámci každého celého dílčího tématu a tato plocha se v absolutních hodnotách u deníků vzájemně liší. Graf ilustruje pouze vzájemné srovnání plochy fotografií v rámci jednotlivých témat.

V případě Mladé fronty DNES je patrné, že jako dominantní a také jedinou vizuální složku představuje téma oslav. Celkem se v souvislosti s celým tématem výročí objevilo v tomto výtisku sedm fotografií a všechny patří do kategorie A. Mladá fronta podtéma oslav pojala víceméně jako fotoreportáž a obsah textové části v naprosté většině zaujímá reportáž z průvodu a následného dění na Národní třídě. Procentuální velikost vizuální složky u stejného podtématu v Právu se výrazně neliší, téma jako takové však v porovnání s Mladou frontou zaujímá menší prostor. K tématu oslav se v Právu pojí čtyři fotografie. Další snímky se objevily u těch kategorií, které jsem zmiňovala výše jako další nejobsáhlejší podtémata. Skutečnost tedy shodně dokresluje myšlenku o tendenci větší vyváženosti a snaze podat komplexnější obraz dění z veřejných společenských kruhů.

Na titulní straně Mladé fronty DNES je velká fotografie, která i s titulkem zaujímá téměř polovinu celé plochy strany. Dav z Národní třídy vyplňuje celý prostor snímku a

dominantní prvek tvoří česká vlajka. Fotografie může představovat paralelu k dobře známým snímkům ze 17. listopadu 2009 s podobnými davovými výjevy.

Na druhé straně se nachází fotoreportáž ilustrující oslavy v Praze a v dalších velkých českých a moravských městech. Sugestivní titulek „Díkybohu, je to pryč“ může být vnímán buď jako výstižné prohlášení shrnující dojmy lidí zobrazených na snímcích, nebo jako hodnocení autorů titulku. Ve druhém případě se nabízí otázka, zda si redaktoři mohou takovéto explicitní ohodnocení dovolit. První, největší snímek zachycuje průchod na Národní třídě, kam lidé pokládali svíčky jako vzpomínku na tehdejší studentskou demonstraci. Zbýlé čtyři fotografie obsahují výjevy, které představují určité stereotypy v souvislosti s minulým režimem, nebo recesistické akce.

Poslední fotografie vztahující se k tématu výročí sametové revoluce zobrazuje Václava Havla s gestem „vítězství“ a písničkářku Joan Baez. Havel jako jeden z nejvýznamnějších představitelů sametové revoluce ve spojitosti se symbolem „V“ tvoří „silnou“ dvojici odkazující na dobu před dvaceti lety a vítězství demokracie. Joan Baez směřuje svůj pohled na exprezidenta a směje se. Zobrazený reprezentační proces má narativní povahu (Trampota, 2010: 162) a fotografie může být skrz svou symboliku, gestiku a mimiku aktérů chápána jako pozitivní hodnocení pádu komunismu a nástupu demokracie.

Mediální obraz dění v souvislosti s výročím v Mladé frontě DNES by se dal označit jako spíš odlehčený vzhledem k důrazu na fotografie lidí v dobové stylizaci a referování o připomínkových akcích pořádaných mnohdy v zábavné formě. Důraz na oslavy a upozadění politické reflexe či vynechání veřejného mínění může vypovídat o tom, že deník příliš nestaví připomenutí výročí do kontextu současné politické situace a společenské nálady.

Na titulní straně Práva se nachází fotografie svým charakterem podobná snímku z titulní strany druhého deníku. Vzpomínkový průvod prochází kolem Národního divadla a jeden z účastníků mává českou vlajkou.

Na straně 2 první fotografie zachycuje prezidenta V. Klause, jak prochází mezi lidmi na Národní třídě. V pozadí je vidět transparent nesouhlasící s Klausovým euroskepticismem. O druhém snímku již byla řeč v souvislosti s článkem o Havlovi a jeho komentářích. Poslední fotografie patří k zmiňovanému článku o neonacistech. Na straně 3 jsou použity dvě fotografie. První zobrazuje Václava Havla s kytarou na pódiu na Národní třídě. Je patrné, že snímek pochází z přibližně stejného okamžiku jako Havlova společná fotografie z Joan Baez v Mladé frontě DNES. Na druhém snímku jsou vidět dva mladí slovenští zástupci křesťanských demokratů s červeným vozem značky Žiguli nesoucím prorevoluční

nápis. Automobil darovali tehdejšímu slovenskému premiérovi Ficovi. Poslední fotografie v Právu se nachází na straně 4 samostatně, pouze s popiskou. Námětově se shoduje s první fotografií na druhé straně Mladé fronty DNES: lidé pokládají svíčky v průchodu na Národní třídě.

Ze čtyř fotografií, které se v Právu týkají tématu oslav, se tři shodují svými motivy s třemi snímky z Mladé fronty. Václava Havla, stovky svíček v pasáži Národní třídy a dav se státní vlajkou považují oba deníky za vhodné náměty pro ilustraci výročí sametové revoluce. Zbývající fotografie odráží tematické pokrytí obou titulů i se vzájemnými rozdíly, jak už bylo popsáno výše.

6.1 Aplikace konceptu *Given/New* a *Ideal/Real*

Titulní strany, které byly použity jako příklady v analýze layoutu Gunthera Kresse a Thea van Leeuwena, odpovídají svou grafickou podobou daným konceptům. Splňují parametry šablon *Given – New* a *Ideal – Real*.

U titulních stran deníků analyzovaných v této práci je aplikace zmíněných konceptů problematická. Na první straně Mladé fronty DNES se pod titulkem odkazujícím na téma výročí nachází pouze fotografie s popiskou. Snímek zaujímá celou šířku strany, proto nelze použít vztah *Given – New*. Autoři jako příklad dvojice *Ideal – Real* uvádí text v horní části (*Ideal*) a fotografie, mapy, grafy apod. v dolní části (*Real*). V případě těch analyzovaných článků, které mají fotografii a u nichž vzájemná poloha textu a snímku odpovídá vertikálnímu rozlišení nahoře – dole, však fotografie stojí ve sféře *Ideal*. Jestliže fakt, že autoři považují fotografie, grafy atd. za „reálné“ ve smyslu nezidealizované tj. nezkreslené, faktické, skutečně souvisí s tezí o jejich silně denotativní povaze (viz. kapitola 4.3.5), pak u článků zahrnutých do této analýzy zmíněný koncept neplatí. V Právu i v Mladé frontě DNES je jako tzv. více „při zemi“ prezentována textová složka a fotografie vždy reflektuje obraz zidealizovaný, popř. zobecněný.

Ne titulní straně Práva by se koncept *Given – New* aplikovat dal, opět ale jaksi v opozici s příklady uvedenými v analýze Kresse a van Leeuwena. Jako „daný“ je prezentován text, nikoliv snímek. U ostatních článků s fotografiemi už by byla aplikace problematická, neboť zalamování článků podléhalo složitějším parametrům, než je dělení na pravou a levou stranu. Text článku o prezidentu Klausovi na straně 2 fotografií obklopuje z obou stran, stejně je tomu v případě článku o pochodu pravicových extrémistů.

V Mladé frontě DNES se v rámci textové a vizuální složky neobjevil žádný článek s pravolevým uspořádáním.

Autoři uvádí, že struktury se liší titul od titulu a liší se tím tedy i způsoby čtení potažmo orientace ve světě (Kress, van Leeuwen, 1998: 209). Nejenže se články analyzované v této práci neshodují s příklady uvedenými v analýze layoutu, některé z nich, zejména u vztahu textu a fotografií, vykazují rysy zcela opačné.

6.2 Aplikace výsledků psychologického experimentu – krátkodobý účinek

Jedním ze závěrů zmiňované studie o krátkodobém účinku médií (viz. kapitola 4.3.2) byl fakt, že význam zprávy může být do určité míry ovlivněn způsobem „zalomení“ článku. Změny ve vnímání, k nimž docházelo s odlišnou grafickou úpravou jedné a téže zprávy, sice závisely na obsahu sdělení, nicméně horizontální uspořádání článku se potvrdilo jako „zklidňující“.

V případě Mladé fronty DNES a Práva u vícesloupcových článků platí shodně v obou titulech, že zprávy jsou graficky orientovány horizontálně. U některých článků v Právu se grafická úprava blíží čtverci, nikde se však neobjevuje čistě vertikální „zalomení“. Mladá fronta DNES upravila analyzované články výhradně na šířku. Otázkou je, zda editoři vůbec při „nalévání“ layoutu podobné poznatky zohledňují. Přikláním se spíše k domněnce, že konkrétně tezi o „klidnějším“ vyznění horizontálních článků v potaz neberou. Orientace zpráv v některých případech zjevně podléhá formátu přidružené fotografie. Pokud článek fotografii neobsahuje, převažuje horizontální úprava.

7. Závěr

Absolutní hodnoty velikosti jedné novinové strany u Mladé fronty DNES a Práva se mírně liší. Nicméně domácí, tematicky nevyhraněné zpravodajství, které kromě dalších zpráv poskytlo prostor také pro analyzované téma výročí pádu totality, se rozkládá shodně v obou případech na šesti stranách. Údaje jsou tím pádem snadněji porovnatelné.

V intencích teorie zmíněné v kapitole 5.3.1 o frekvenci výskytu jako míře významnosti lze říci, že Právo považuje připomenutí 20. výročí sametové revoluce za významnější, neboť mu na svých zpravodajských stranách vymezilo více prostoru. Kromě dílčího tématu oslav a připomínkových akcí se Právo nejvíce věnovalo postavě prezidenta Václava Klause, jeho komentářům a reakcím na jeho výroky, dále pochodu pravicových extremistů a komentářům a výrokům dalších veřejně činných osob. Mladá fronta DNES upozadila ostatní subtémata včetně prezidenta, neonacistů a komentářů na úkor dominujícího tématu oslav. Jako nejvýznamnější složku shledává Mladá fronta tedy připomínkové akce, pochod

a dění na Národní třídě a nestaví událost do politického a sociálního kontextu v takové míře, v jaké je tomu na stránkách Práva. Plošné zastoupení se výrazně liší, v tematické diverzitě už se markantní rozdíly neobjevují. Právo se na rozdíl od Mladé fronty rozhodlo začlenit veřejné mínění, naopak vynechalo vystoupení D. Dražské. Mladá fronta DNES neinformovala o tom, co k události řekli přední čeští politici či aktéři samotné sametové revoluce.

Velký rozdíl se objevil v ploše vyhrazené textu (kromě titulků a nevyužitých znaků) a ploše, kterou zaujímají fotografie. Zatímco Mladá fronta DNES souhrnné téma výročí sametové revoluce pokryla z 23,5% textem a z 58,9% fotografiemi, Právo věnovalo textu a fotografiím shodně přibližně 41%. Jak už bylo řečeno, významný podíl vizuální složky je často diskutován jako projev bulvarizace seriózních titulů. V případě této analýzy Mladá fronta DNES naplňuje rys spojovaný s infotainmentem. Dominující subtéma oslav artikulovala ve formě fotoreportáže.

Kvantitativní analýza má své limity. Konkrétně tento výzkum nedokáže odhalit, zda se například zmiňované deníky přiklání v artikulaci události k nějaké politické straně či názoru. Taková analýza by mohla potvrdit či vyvrátit skutečnost, že oba tituly nesou politickou „nálepkou“ pravicové orientace v případě Mladé fronty DNES a levicové v případě Práva. Kvalitativní analýza by byla mimo jiné schopna dokázat, zda a do jaké míry jazykové uchopení tématu odpovídá výsledkům získaným v této práci. Fotografie podrobené obrazové analýze by například potvrdily či vyvrátily výskyt nejružnějších klišé spojovaných s minulým režimem a sametovou revolucí.

Přes uvedené limity byla kvantitativní analýza tohoto druhu schopna odhalit, v čem a do jaké míry se liší mediální artikulace tématu 20. výročí pádu komunismu. Potvrdila tak domněnku, že různá média vytváří více či méně odlišný obraz stejné události a že přikládají stejným prvkům jinou míru důležitosti. Za těmito rozdíly stojí různé stupně propracovanosti „zpravodajských sítí“, schopnosti a subjektivní charakteristiky gatekeeperů, jež pouští zprávy pomyslnou „branou“, a mediální rutiny fungující v té které redakci.

8. Seznam grafů použitých v textu

Graf č. 1 – Hlavní téma v Mladé frontě DNES.....	24
Graf č. 2 – Hlavní téma v Právu.....	24
Graf č. 3 – Procentuální podíl tématu výročí v rámci domácího zpravodajství.....	25
Graf č. 4 – Dílčí témata v deníku Mladá fronta DNES.....	26
Graf č. 5 – Dílčí témata v deníku Právo.....	26
Graf č. 6 – Plošné rozvržení dílčích témat obou deníků.....	28
Graf č. 7 – Jednotlivá místa konání oslav v rámci tématu A v Mladé frontě DNES.....	29
Graf č. 8 – Jednotlivá místa konání oslav v rámci tématu A v Právu.....	29
Graf č. 9 – Plocha částí článku souhrnně v celém tématu v Mladé frontě DNES.....	30
Graf č. 10 – Plocha částí článku souhrnně v celém tématu v Právu.....	30
Graf č. 11 – Srovnání článkových komponentů v rámci celého tématu v obou denících.....	31
Graf č. 12 – Plocha částí článku v rámci tématu A v Mladé frontě DNES.....	32
Graf č. 13 – Plocha částí článku v rámci tématu A v Právu.....	32
Graf č. 14 – Plocha částí článku v rámci tématu B v Mladé frontě DNES.....	33
Graf č. 15 – Plocha částí článku v rámci tématu B v Právu.....	33
Graf č. 16 – Plocha částí článku v rámci tématu C v Mladé frontě DNES.....	34
Graf č. 17 – Plocha částí článku v rámci tématu D v Mladé frontě DNES.....	35
Graf č. 18 – Plocha částí článku v rámci tématu D v Právu.....	35
Graf č. 19 – Plocha částí článku v rámci tématu E v Mladé frontě DNES.....	36
Graf č. 20 – Plocha částí článku v rámci tématu E v Právu.....	36
Graf č. 21 – Plocha částí článku v rámci tématu F v Mladé frontě DNES.....	37
Graf č. 22 – Plocha částí článku v rámci tématu G v Mladé frontě DNES.....	38
Graf č. 23 – Plocha částí článků v rámci tématu H v Mladé frontě DNES.....	39
Graf č. 24 – Plocha částí článku v rámci tématu H v Právu.....	39
Graf č. 25 – Srovnání plochy titulků jednotlivých kategorií u obou deníků.....	41
Graf č. 26 – Srovnání plochy fotografií jednotlivých kategorií u obou deníků.....	42

9. Seznam literatury a pramenů

9.1 Použitá literatura

- BELL, Allan, GARRETT, Peter. *Approaches to Media Discourse*. Oxford: Blackwell Publishers, 1998. 304 s. ISBN 0631198881.
- BERGER, Peter L., LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK, 1999. 214 s. ISBN 80-85959-46-1.
- JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. 207 s. ISBN 8071786977.
- KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 5. vyd. Praha: Slon, 2010. 204 s. ISBN 978-80-86429-39-7.
- KRIPPENDORFF, Klaus. *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*. Beverly Hills, Calif. : Sage, 1981. 191 s. ISBN 0803914989.
- KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995. 307 s. ISBN 807184134X.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál s.r.o., 1999. 447 s. ISBN 8071782009.
- OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001. 155 s. ISBN 8024602482.
- REESE, Stephen D., SHOEMAKER, Pamela J. *Mediating the Message: Theories of Influence on Mass Media Content*. 2nd ed. New York: Longman, 1996. 313 s. ISBN 0-8013-1251-5.
- REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. 327 s. ISBN 8071789267.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. 191 s. ISBN 8073670968.
- TRAMPOTA, Tomáš. VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.

9.2 Použité prameny

Česká veřejnost a média. Centrum pro výzkum veřejného mínění; Sociologický ústav Akademie věd ČR [online]. Dostupné z:

<http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100268s_OM30922.pdf>

Jak veřejnost vnímá pravdivost a úplnost zpráv českých médií. Centrum pro výzkum veřejného mínění; Sociologický ústav Akademie věd ČR [online]. Dostupné z:

<http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100902s_om90505.pdf>

KONRÁD, Ondřej. *Otravná bulvarizace tisku*. [2006-03-01]. Český rozhlas 6 [online]. © 2011 Český rozhlas. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/otravnabulvarizace-tisku--228687>

KOUBSKÁ, Libuše. *Bulvarizace seriózních médií v České republice*. Dokument MS Word. Dostupné z: <www.lipa.cz/case_lipa_XII_koubska.doc>

KUNŠTÁT, Daniel. *Sociální a demografický profil voličského zázemí českých politických stran*. Dostupné z: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/nase_spolecnost/100066s_Volici.pdf>

Median, s.r.o. *Median* [online]. ©2006, poslední revize 12. ledna 2011. Dostupné z: <<http://www.median.cz/index.php?lang=cs&page=1&sub=8>>

Otázky a odpovědi: Jaká je politická orientace MF DNES? Mladá fronta DNES [online]. © Copyright 1999 – 2011 MAFRA a.s. Dostupné z: <<http://epaper.mfdnes.cz/o-mf-dnes/otazky-a-odpovedi#otazka-5>>

POTŮČEK, Jan. *Pavel Šafr: Populární neznamená bulvární*. [2006-02-02]. Reflex [online]. © 2001 - 2011 Copyright Ringier Axel Springer CZ a.s. Dostupné z: <<http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-reflex-cz/21705/pavel-safr-popularni-neznamena-bulvarni.html>>

POVOLNÝ, David. *TRAMPOTA: Bulvarizace médií je už příliš daleko*. Muni.cz, on-line verze měsíčníku Masarykovy univerzity [online]. © Masarykova univerzita, 2005-2007. Dostupné z: <http://info.muni.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=1567&Itemid=89>

PAUL, Nora, RUEL, Laura. *Eyetracking points the way to effective news article design*. [2007-03-13]. OJR: The Online Journalism Review [online]. © 2011 Knight Digital Media Center. Dostupné z: <<http://www.ojr.org/ojr/stories/070312ruel>>

Pro Zifčáka jsem nepracovala a smrt Šída byl můj výmysl, tvrdí Dražská. Novinky.cz [online]. © 2003–2011 Borgis, a.s. © 2011 Seznam.cz. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/domaci/184579-pro-zifcaka-jsem-nepracovala-a-smrt-smida-byl-muj-vymysl-tvrdi-drazska.html>>

STEM: Na demokracii nejvíc lidí oceňuje nové možnosti. iDNES.cz [online]. © Copyright 1999 – 2011 MAFRA. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/stem-na-demokracii-nejvic-lidi-ocenuje-nove-moznosti-pcm-/domaci.asp?c=A091117_122755_domaci_ban>

ŠIŠKA, Miroslav. „*Mrtvý student*“ vyburcoval veřejnost. Novinky.cz [online]. © 2003–2011 Borgis, a.s. © 2011 Seznam.cz [cit. 2011-04-27]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/specialy/dokumenty/184451-mrtvy-student-vyburcoval-verejnost.html>>

ŠMÍD, Milan. *Vliv vlastnictví médií na jejich nezávislost a pluralitu*. Případová studie, Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy, Bratislavam, Univerzita Karlova, Praha. Dostupné z: <http://www.ineko.sk/files/konf29102004_smid.pdf> a <www.louc.cz/pril01/vlmed2004.doc>

ŽANTOVSKÝ, Petr. *Bulvarizace denního tisku*. Universita Jana Amose Komenského a Institut mediální komunikace [online]. © JOE Media s.r.o. 2005 - 2009. Dostupné z: <<http://www.jan-amos.cz/amos/view.php?cisloclanku=2004111903>>

Přílohy

Příloha č. 1 – Mladá fronta DNES

Obrázek 1 – Titulní strana

iDNES.cz Zápasy turnaje v Emirátech sledujte on-line na www.idnes.cz/emiraty

MLADÁ FRONTA

DNES

F1: Button jde k McLarenu
Mistr světa formule 1 odchází do „týmu snů“
Sport – strana C12

Hejtman má vysvědčení za první rok STŘEDNÍ MORAVA
Zprávy z vašeho kraje

STREDA 18. LISTOPADU 2009 15,- Kč (předplatné 11,50 Kč*), XX / 268

17. listopad 1989–2009 Výročí pádu komunismu
Reportáž: Jak vypadal pochod na Národní třídě tehdy a co se dělo při věrejších vzpomínkovém průvodu Strany A2 a A3

Havlův nejtvrdší muž Jiří Křížan
Rozhovor Barbory Tacheci: Havel měl Klause ignorovat Strana A12

17. 11. po 20 letech

TEHDY A NYNĚ. Tisíce lidí včera na pražské Národní třídě vzpomínaly na demonstraci studentů ze 17. 11. 1989. Jak se věrejší průvod liší od tehdejšího? Reportáž na str. A3 FOTO: MAFIA – JAN ZATORSKY

MAGAZÍN DNES+TV
UŽ ZÍTRA!
Předplatné: 225 555 522

Grygar odmítl cenu a půl milionu

Praha (lep) - Kdýby vám někdo nabídl půl milionu korun a navrch ještě ocenění za dobrou práci, odmítni byste? Astrofyzik Jiří Grygar to udělal. Nestojí o cenu vládní Rady pro výzkum a vývoj, která ho chtěla vyznamenat za mimořádné vědecké výsledky a popularizaci vědy. Grygar totiž nesouhlasí s návrhy, jak začít vlády chce financovat českou vědu. Obává se, že tvrdý a náhlý útlum přívodu peněz od státu a přechod na systém „hleděte si peníze sami“ je pro vědu likvidační. „Poslední návrhy a doporučení rady mohou v příštích letech ohrozit samotnou existenci Akademie věd, což nedokážu pochopit, protože se domnívám, že Akademie patří dlouhodobě k nejproduktivnějším složkám českého vědeckého výzkumu.“ zdůvodnil, proč si nepřítel pro cenu. Ocenění měl v předvečer svátku 17. listopadu převzít z rukou premiéra ve vybrané společnosti osmi dalších významných vědců, jako je imunogenetik Jan Klejn, profesor na univerzitě v Pensylvánii, který patří ve světě k našim nejcitovanějším vědcům, či třeba zakladatel dětské onkologie Josef Koutecký. Oceněna byla také firma C.C. Novosoft, která vymyslela systém na převod mluvené řeči do psaného textu. (Viz Budou... str. A4)

Bývalý senátor vydělal na pozemcích u plynovodů

Praha (ja) - Bývalý senátor Alexandr Novák (ODS) je buď spekulant, anebo „klíkař“. Koupil na Mostecku zdánlivě bezvýznamný pozemek – a najednou se ukázalo, že právě tam má vést plynovod. A za to plynaři dobře platí. Za to, že u Hery Světě Kateřiny povede přes Novákův pozemek route, má plynárenská společnost RWE zaplatit 335 tisíc korun. Ale Novák byl i ještě větší obchod. Je ve vedení firmy, která koupila pozemek u blízkého Brandova. I ten plynaři potřebují a odkoupili ho. Zisk pro Novákovu firmu: 14 milionů korun. Jako vlivný severočeský politik mohl mít Novák informace o plynovodních plánech. On to odměnil, pryj je to náhoda. Čtěte na str. B1

Otec Natálky dostal milost. Nemají nic, jen bedny hraček

Budilov nad Budilovkou - Pavel Kudrňák seděl na zemi „parádněho“ pokoje, okolo sebe plno papírových krabic, a plakal. Otec dvoutleté Natálky, vážně popalene při žhárském útoku na dům romské rodiny ve Vitkově, se během stěhování do starého domku, který si rodina koupila z peněz veřejné sbírky, dozděděl, že dostal od prezidenta milost. Nemusí tak na rok do vězení za několik let starou krádež. Byl kvůli ní v podnince a v té jej chytili při jízdě bez řidičáku. „Jsem šťastný. Musím teď být s rodinou.“ Pokračování na str. A6

Newyorští kuřáci si brzy nezapálí už ani doma

New York, Praha (ad) - Hon na kuřáky vstoupil v New Yorku do další fáze. Ze je kouření zakázáno v restauracích, kavárnách či kancelářích, na to už si všichni zvykli. Ale je si brzy nezapálí ani doma v obýváku? Tomu nechtějí věřit. Ale je to tak. Hrozba dopadá na kuřáky žijící v pronajatých bytech. Kupříkladu realitní kancelář Related Companies, jež nabízí luxusní apartmány na Manhattanu, ještě tento měsíc kouření v některých svých domech úplně zakáže. Prý z obav o zdraví nekuřáků. Podobně uvažuje i čím dál víc developerských firem, napsal deník The New York Times. Přihláš? Společnost Kenbar Management, jež buduje na Lexington Avenue nájemní dům s bezmála třemi stovkami bytů. Bude kompletně nekuřácký, a to včetně teras a prostoro kolem budovy. Kdo zákaz poruší – a nechá se chytit – bude se muset odsoušovat. „Je to absurdní.“ říká třiapadesátiletý truhlář Bryan Marx. „Co takhle trochu tolerance?“ Pokračování na str. A8

LENOST

Druhý díl série Magazínu DNES 7 smrtelných hříchů.
Lidstvo nikdy nebylo tak líné jako teď. Proč? A proč je potřeba dávat pozor hlavně na své bery?
Předplatné: 225 555 522

771210116058 09268

17. 11. po 20 letech

TEHDY A NYNĚ. Tisíce lidí včera na pražské Národní třídě vzpomínaly na demonstraci studentů ze 17. 11. 1989. Jak se včerejší průvod liší od tehdejšího? *Reportáž na str. A3* FOTO: MAFA – JAN ZATORSKY

Zápisník reportéra

Táhněte domů, neonacisti!

Jakub Pokorný
reportér MF DNES

Někdy by mě nenapadlo, že i v den dvacátého výročí sedmnáctého listopadu budu mít při vzpomínkovém pochodu v pražských ulicích strach.

Když jsme šli s pětiletými v průvodu stejně jako kdysi studenti z Vyšehradu na Národní třídu, dostihla nás skupina desítek neonacistů. Cinkání klíči najednou utichlo a bylo slyšet jen skandování neonacistů: Odpověď, odpověď! Přesně podle jména jejich organizace Národní odpor.

Průvod se zastavil a všichni užasle čekali, co bude dál. Přestože nás celou dobu doprovázely desítky policistů z antikomunistického týmu, tak ve chvíli, kdy konflikt skutečně hrozil, nikde nezařítla ani jedna žlutá vesta policisty.

Z našeho průvodu se náhle ozvalo směřem k neonacistům: „Táhněte domů, táhněte domů!“ A ten výkřik nás smělil. Nale přišla dostala znovu síla. A neonacisté ustoupili. Zmizeli. V tu chvíli nedošlo k žádným bitkám, takže nakonec vzpomínka na dobu před dvaceti lety mohl být proti vůli neonacistů proběhnout klidně.

Spidla hledá práci
na www.idnes.cz

Europoslanec Vladimír Spidla si musí hledat nové uplatnění. V komisi ho vystřídá ministr Štefan Füle. Vladimír Spidla se stěhuje od 12.00 www.idnes.cz/spidla

IDNES.CZ

INZERCE

IMPULSY VACLAVA MORAVCE

Alexandr Vondra

Jak oslavil 20. výročí Sametové revoluce?

dnes v 18 hodin na RÁÁÁÁÁDÍU.

MAGAZÍN DNES+TV
UŽ ZÍTR!

SUPERSTAR FISCHER
Rozhovory o témě k Občany i o tom, jak ho Chrást naučil chodit na WC

Díkybohu, je to pryč

STOVKY SVÍČEK. Lidé vzpomínali na Národní třídě, kde těžkooděnci před dvaceti lety mlátili studenty

FOTO: MAFA - DAVID NEFF

MAXIMÁLNĚ KILO. V centru Olomouce si lidé připomínají frontu na banány, poloprázdné obchody i nevrle prodávče

FOTO: MAFA - LUDEK PEŘINA

NEJSME OVCE. Oslavy na pražském Václavském náměstí

FOTO: MAFA - L. BIBA

ZIGULÍKY V AKCI. Drsná totalita se na chvíli vrátila na náměstí v Pízni, kde VB „zatykala“ demonstranty

FOTO: MAFA - D. BERAN

UŽ SI JEN HRÁLI. Na pražském Vyšehradě si recesisté udělali legraci z vítězství svobody nad sovětským obrem

FOTO: MAFA - D. MATERNA

STŘÍPKY Z OSLAV

Neonacisté mlátili chodce i policisty

Praha (kec) - Výročí dvaceti let svobody využili i neonacisté. Snažili se narušit pokojný průvod, napadali policisty a vyvolávali potyčky. Policie zadržela 49 lidí. Členové a sympatizanti Dělnické strany se odpovídne u Národního divadla setly asi dvě stovky.

V průvodu natáčel oscarový režisér

Praha (ČTK) - Několik malých itálských amerických filmářů natáčelo večer na Národní třídě v Praze dokument o událostech 17. listopadu. Záběry budou použity v závěru brněnského snímku držitele Oscara Garyho Griffina. Ten současně pracuje na filmovém dokumentu o tom, jak Češi oslavují dvacet let svobody.

Na Staromáku zlevnili: pivo za tři koruny

Praha (kec) - Klobása za sedm korun, pivo za tři a dlouhé fronty. Tak vypadala připomínka starých časů na pražském Staroměstském náměstí. Sál tam luxurozní stánek, kde si lidé mohli koupit „zapadlý“ zboží: panenky Barbie, kulaté Jvykačky nebo audiokazety. Zájemce však musel nejprve od veksláků sehnat bonu.

Studenti slavili čtením zakázaných autor

Havlíčkův Brod (rep) - Nočním řetězovým čtením textů od zakázaných autorů si připomněli dvaceti výročí pádu komunistického režimu studenti gymnázia v Havlíčkově Brodě. Zazněla díla Milana Kundery, Bohuslava Reynka či Vladimíra Holana.

V Brandýse si hráli na Národní třídě

Brandýs nad Labem (buš) - Brandýs nad Labem se večer změnil v pražskou Národní třídu s příslušníky VB. „Měli jsme padesát dobrovolných policistů a stovky počet studentů z místních škol. Vše bylo s komerčním, abychom mladší generaci mohli povědět, jak to tehdy probíhalo v Praze.“ uvedl jeden z pořadatelů, Vlastimil Rožek.

Biskup Malý sloužil vzpomínkou mši

Praha (ČTK) - Heslo „Pravda a láska zvítězí nad lží a nenávistí“ podle skupiny Václava Malého stále platí. Někdejší disident a signatář Charty 77 to řekl na mši, kterou večer sloužil v katedrále sv. Víta na Pražském hradě k připomenutí události z listopadu 1989.

V Brně se sešlo 500 lidí, kritizovali politiky

Brno (ČTK) - Na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde v listopadu 1989 sídlil stávkový výbor, si připomněli výročí převratu asi 500 lidí. V projevech účastníků listopadových událostí často zněla ostrá kritika dnešních politiků.

Jan Kraus: Televize mi nutí hosta

Podle moderátora populárního pořadu Uvolněte se, prosím zasahuje Česká televize do svobody jeho výběru hostů

Praha - Moderátor Jan Kraus si stěžuje. Je mu chce Česká televize narušit nezávislost jeho talk show. Udáje mu už rok tlačí do pořadu Uvolněte se, prosím jako hosta bývalého náměstka ministra spravedlivosti Romana Poláčka. Ten byl na ministerstvu v dobách Pavla Němce (US). Dnes pracuje v advokátní kanceláři často hájící zájmy ODS.

Hosty do Krausova pořadu vybírá jeho dramaturgyně Simona Matisková a nese za ně hlavní odpovědnost. Až však bude hosty televize sama dosazovat, skončí podle Krause svoboda celého pořadu.

Vlechno podle něj začalo 28. května 2008, když ve schránce Jana Krause přišel mail od programové ředitelky České televize Kateřiny Fríčové s „tipem na zajímavého chlapíka, který napsal dvě sbírky

básní, má přečtené zajímavých historik a sbírá prvotisky z 15. století“.

Po půl roce se zeptala, zda Krausovi spolupracovníci „přemýšleli nad jejím námětem“. „Když jsme si s paní Fríčovou povídaly, opět otevřela kauzu Poláček. My jsme se na něj podívali, ale nebyl to vhodný host. Je to, jako kdybych vám řekla, co máte napsat do článku, a vy jste se pak pod něj musel podepsat,“ stěžuje si dramaturgyně Matisková.

Poláček by navíc byl dost rozporný host, který sice má co vysvětlovat, ale spí ve vážnějším pořadu. Podle bývalé nejvyšší žalobkyně Marie Benešové se totiž snažil ovlivnit vyšetřování katarského prince obviněného v Česku za sex s nezletilými dívkami.

Letos se zase zjistilo, že Lety České republiky vyplácejí právníko-

Rebel Jan Kraus

Moderátor s ostrým jazykem je stále ve sporu s Českou televizí. Vyhraboval odchodem kvůli změně vysílací času pořadu, nazval radní ČT neschopnými žmoláky ve službách politiků, stěžoval si, že ČT nechce reprivatizovat díl s Kateřinou Jacques před volbami, a teď tvrdí, že mu ČT nutí kontroverzního hosta Romana Poláčka z karocitěle obráťující Renatu Veselčovou ve sporu o „justiční mafl“.

vi Poláčkovi nadstandardní odměnu 9 tisíc korun za hodinu.

Já ho neprosazovala, já ho jen navrhovala

Ředitelka programu Kateřina Fríčová říká, že Poláčka „neprosazovala“, ale jen „navrhovala“, a to jen loni. „Poslat návrhy a tipy může do televize každý“, vysvětluje svou aktivitu v této věci sama Fríčová.

MF DNES však měla možnost nahlédnout do vzájemné korespondence a z ní vyplývá, že zatím poslední mail doporučující do pořadu právě Poláčka odeslal z České televize letos 14. října. Sám Poláček tvrdí, že vůbec neví, že se o jeho účasti na obrazovce jedná. „Ale kdyby měla Česká televize zájem, šel bych tam,“ sdělil Poláček MF DNES.

Zahadují však zůstává, proč vlastně vedení televize, respektive její programové ředitelce, na Poláčkovi tolik záleží. Nikdy nebyl známým ani významným politikem.

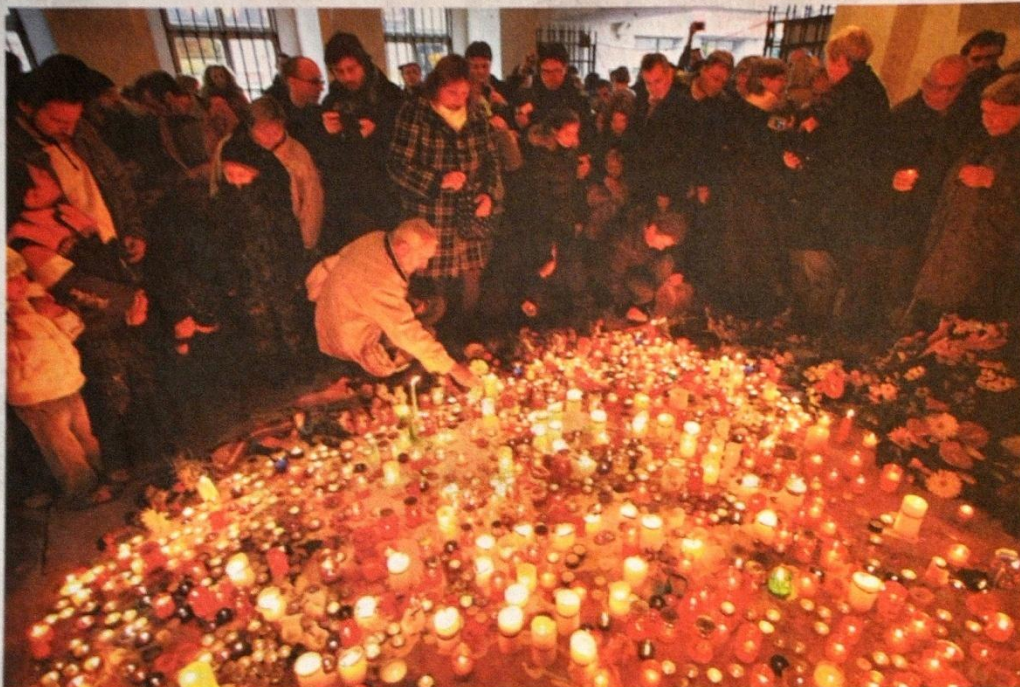
„Pro mě je to mysteriózní věc. Asi to ředitelka Fríčová někomu slibila a teď se snaží slib dodržet,“ domnívá se sám Kraus.

Zaláčka nejde o první sřet moderátora s ČT. Nedávno jej rozčílilo, že mu radní České televize vytkl, že nechal nevyžvané mluvit Helenu Vondráčkovou o jejím současném sporu s Martou Kubisovou.

Věčný rebel mezi moderátory nyní mlví o Poláčkovi. A to v době, kdy jedná o televizi o prodloužení smlouvy. Jednáni jsou složitá, protože Kraus neshodl s prvním návrhem. Budoucnost pořadu je tak nejistá.

JAKUB POKORNÝ

Díkybohu, je to pryč

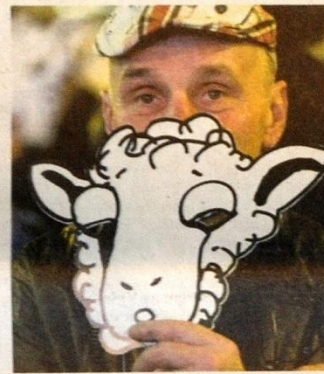
STOVKY SVÍČEK. Lidé vzpomínali na Národní třídě, kde těžkoooděnci před dvaceti lety mlátili studenty

FOTO: MAFA – DAVID NEFF

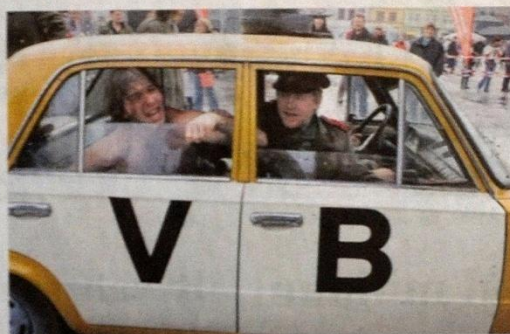
MAXIMÁLNĚ KILO. V centru Olomouce si lidé připomněli frontu na banány, poloprázdné obchody i nevrle prodavače

FOTO: MAFA – LUDĚK PEŘINA

NEJSME OVCE. Oslavy na pražském Václavském náměstí

FOTO: MAFA – L. BÍBA

ŽIGULÍKY V AKCI. Drsná totalita se na chvíli vrátila na náměstí v Plzni, kde VB „zatykala“ demonstranty

FOTO: MAFA – D. BERAN

UŽ SI JEN HRÁLI. Na pražském Vyšehradě si recesisté udělali legaci z vítězství svobody nad sovětským obrem

FOTO: MAFA – D. MATERNA

Obrázek 5 – Článek 2M.1.1

STOVKY SVÍČEK. Lidé vzpomínali na Národní třídě, kde těžkooděnci před dvaceti lety mlátili studenty

FOTO: MAFA – DAVID NEFF

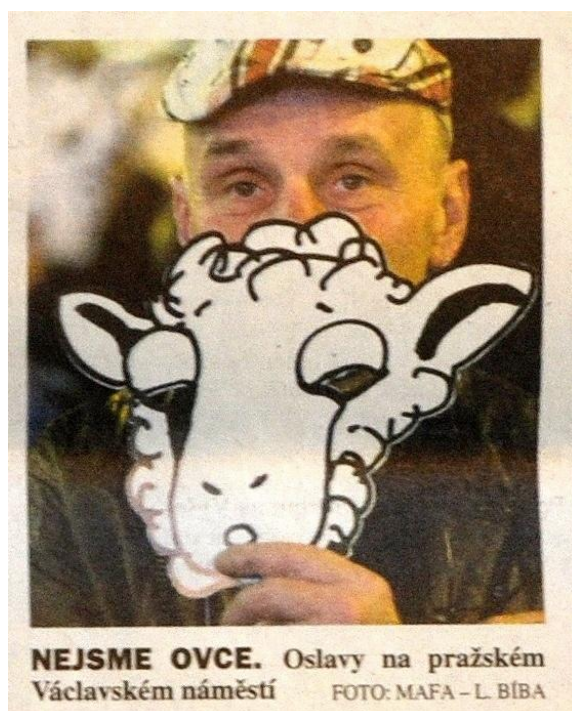
Obrázek 6 – Článek 2M.1.2

MAXIMÁLNĚ KILO. V centru Olomouce si lidé připomněli frontu na banány, poloprázdné obchody i nevrle prodavače

FOTO: MAFA – LUDĚK PEŘINA

Obrázek 7 – Článek 2M.1.3

Obrázek 8 – Článek 2M.1.4

Obrázek 9 – Článek 2M.1.5

Obrázek 10 – Článek 2M.2.TK

Obrázek 11 – Články 2M.2.1, 2M.2.2, 2M.2.3 a 2M.2.4

Obrázek 12 – Články 2M.2.5, 2M.2.6 a 2M.2.7

V Brandýse si hráli na Národní třídu

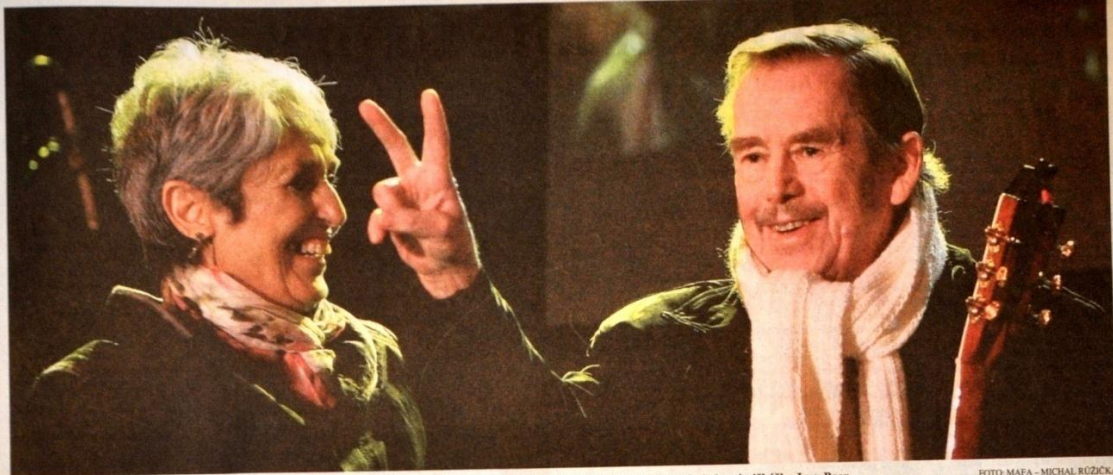
Brandýs nad Labem (buš) - Brandýs nad Labem se včera změnil v pražskou Národní třídu s příslušníky VB. „Měli jsme padesát dobových policistů a stejný počet studentů z místních škol. Vše bylo s komentářem, abychom mladší generaci mohli povědět, jak to tehdy probíhalo v Praze,“ uvedl jeden z pořadatelů, Vlastimil Roflík...

Biskup Malý sloužil vzpomínkovou mši

Praha (ČTK) - Heslo „Pravda a láska zvítězí nad lží a nenávistí“ podle biskupa Václava Malého stále platí. Někdejší disident a signatář Charty 77 to řekl na mši, kterou včera sloužil v katedrále sv. Víta na Pražském hradě k připomenutí událostí z listopadu 1989.

V Brně se sešlo 500 lidí, kritizovali politiky

Brno (ČTK) - Na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde v listopadu 1989 sídlil stávkový výbor, si připomnělo výročí převratu asi 500 lidí. V projevech účastníků listopadových událostí často zněla ostrá kritika dnešní politiky.

JAKO PŘED LETY. Václav Havel včera na Národní třídě ukázal vítězné gesto, jeden ze symbolů listopadových událostí. Dopravovala ho písničkářka Joan Baez.

FOTO: MAFA - MICHAL RUŽIČKA

S pivem, dětmi a hlavně bez obušků

Průvod po dvaceti letech se nesl v duchu veselí. Demonstraci z roku 1989 připomínaly jen tváře některých účastníků

Praha - Je vedro a kapuci u bandy mi skrání dělá. Tenkrát neptalo, zato bylo lezavo. Jsou tři hodiny odpoledne a na pražském Albertově právě začíná Průvod po dvaceti letech. Jdu také, stejně jako tenkrát. Nahoře na Albertově svítí naparádění podíum. Nic podobného tam před lety nestálo. V roce 1989 tečnickám stačilo pár krabic. Zato orvučel-ná dávnou obrovit věrně připomíná. Se-řhává, takže v páli Albertova už z projevu není slyšet nic. O to více se lidé veselí. Je o nás po- staráno. Na levém chodníku stojí de- vět mobilních chemických záchrá- ká. Přichází záhy pochopi, proč tam jsou. U pódia se stojí fronta na toče- né pivo, u dodávek zase na svařené- žo a čaj. Vzpomínám, jako jsme

tedy s postupujícím večerem měli žízně a hlad. Davem se mihají známé tváře. Tamhle je krasavec Šimon Pánek. V listopadu 1989 stál na těch krabi- čích a my s kamarádkou – ano, i kvů- li té jeho vizáží – jeho slova hlaly. Pohledný je pořád, mluvit umí také pořád, ale teď už tu není jen za sebe. Na ramenu nese malé dítě. Děti, bubny, mobily Průvod se vydává směrem na Vyše- hrád. Lidé si jen tře povídají, besla, jaká znela tehdy, nikdo nekřčí. Není proč. V čele pochodu jsou dva anděle na chůdkách. Výstup do kopce kupředu divu zvládají. Stejně jako vozíčkáři

na elektrických invalidních vozících. Tehdy tu také žádní nebyli. Jestliť cosí je jinak: všude pobíhají děti. Jsou jich tu stovky včetně kojenců v kočárcích. Rodiče jim znovu a znovu vysvětlují, co pro jejich živo- ty tenhle pochod znamená. Kdykoli náhoda v davu povadne, rozvíří ji halas bubnů. Jdu s námi dokonce profesionální rozleškáři. Lidé nesou vlajky. Třech jsme před lety měli poskrovnu. Zato svíček se tentokrát zdá méně. Pamatuji si, jak jsme si je teh- dy posílali v dlouhých řetězích a kladli je na hroby českých velká- nů. Teď si je asi všichni schovávají až na tu Národní. Skoro každý tu má ucha mobil. Lidé se ztrácejí a telefonem zase vo-

lávají. Pořád dokola. Také jsme se tehdy „poztráceli“. Jenže ty mobily jsme neměli. Na demonstraci jsem přišla společ- ně s deseti kamarádky ze školy. Po- Reportáž po 20 letech Lenka Trnčková vedoucí magazínu ONA DNES

skandovat „Novináři, dopředu!“ a my, studení prvního ročníku žar- nalistiky, kdovjproč usoudili, že do té první řady patříme. Na náběží, kam sejdeme z Vyše- hradu, mě ohromí svělo. Takhle si to nezapamatu. V listopadu 1989 nám tady na cestu svítili jen tramvaje a ty svíčky, které jsme nesli. Osvícené Národní divadlo na nás zářilo jako hvězda. Dnes se ztrácí mezi reklama- mi, osvětlením Zořinem a Pražským hradem. Balkon Borise Rösnera „Taneční dům na náběží i nenápadný činžák, který se k němu tisne, mji- ně bude povšimnuti. Tehdy se na tom- to místě začalo skandovat „Havel,

Havel“. Právě tam totiž Václav Ha- vel bydlel. Z okna Národního divadla na nás zase mávají herci. Jeden z balkonů však zůstává prázdný. Je to symboli- cké. Tehdy na něj, přestože měl těsně před představením, vyšel herec Bo- ris Rösner. Stál tam v tmavém pláši a mával. Balkon na místě zůstal, Bo- ris Rösner už mezi námi není. Průvod stíhá a sílí. Tehdy v těchto místech už pořádně profídl. Tentokrát přišlo odhadem přes deset tisíc lidí. A další se přidávají. Víme, že na nás na Národní nečekají kordony těžkoobčasně se šitý a obučky. Teď je tam připravené pódium pro veliko- lejné koncerty. Na ten už nemusím. I bez něj jsem si to užila skoro jako tehdy.

Autorka fámy o mrtvém studentovi promluvila

Praha (rep) - Významnou roli se- hrála v listopadu 1989 fáma o smrti studenta Martina Smída. Tato faleš- ná zpráva se prosřednictvím aktivis- ty Petra Uhla dostala do zahranič- ních médií a následně výrazně ovliv- ňala českou veřejnost. ČT včera pře- nesla rozhovor s autorkou fámy Dra- homírou Dražskou. Ta při interview odmítla ukázat tvář. Co vás vedlo k tomu, že jste si to vy- myslela? Musím potvrdit, že to byl pouze můj výmysl. Nebyla jsem nastroěná

Státní bezpečnosti, nikdy jsem pro ni nepracovala ani jsem nebyla agentkou. Ani jsem nikdy nebyla v žádné politické straně – byl to oprav- du můj výmysl. Jak jste na to přišla? Napadlo mne to v nemocnici, kde jsem podstoupila ošetření po zranění. Jak vás napadlo jméno? Znalá jste nějakého Martina Smída? To byl výmysl, nikdy jsem žád- něho člověka jménem Martin Smíd

neznala. Chci se omluvit rodinám, kterým jsem pravděpodobně svým výmyslem zneříjemnila pár dní. Agent StB Zifčák, nastroěný do řad studentů, naznačuje, že jste pracova- la pro něj. Zifčák jsem neznala. To jméno jsem slyšela poprvé v roce 1990, když mne vyslyšela vojenská pro- kuratura. Toho pána jsem neznala a nikdy jsem se s ním osobně ne- setkala. Tak jako já jsem si vymyslela smrt studenta, on si vymyslel to, že já jsem s ním spolupracovala.

Rikalo se o vás také, že jste v té době byla často pod vlivem drog. V roce 1986 jsem užívala drogy a také úspěšně podstoupila dobrovol- nou léčbu. Od prosince 1986 až do dnešního dne jsem se drog nikdy ne- dotkla. Zkomplikovala vám fáma o studen- tu Smídovi život? Ano, hodně moc. Spousta lidí si myslel, že jsem spolupracovala s StB. Proto jsem se rozhodla vystou- pít po těch dvaceti letech a říci, že to není pravda.

Na Klause pískali a bučeli, chránil ho antikonfliktní tým

Praha (IDNES.cz) - Rozruch vzbudil na Národní třídě prezident Václav Klaus. „Nedělej ostudu!“ musel si vyslechnout od lidí z davu. „Ať žije Klaus!“ oponovali jini. Prezident s doprovodem dorazil k památnému podíobní krabicé po je- dněctě. Cestu k pamětní desce mu musela mezi lidmi „umst“ ochran- ka. Pískot na píšťalky i na psu, bu- čení a většinou nesouhlasné vykřik- y byly slyšet i ve chvíli, kdy se Klaus sklonil nad zapálenými svíc-

kami a položil květiny k pamětní desce. „Na Albertově jsem nebyl, ale byl tam můj syn, a tak mám být zájtek autentický od něho,“ řekl přítomným. Kromě ochranky ho ob- klopili i členové antikonfliktního týmu, do té doby rozptýlení v davu. Bučení a pískání neustávalo, se svý- mi přízvuky si Klaus podal ruce. „Čekal jsem to daleko ostřeji. Drtivá většina byla na mé straně, doufám, že jste to viděli stejně,“ ujistil se Klaus před odchodem.

České památky mizí na internetových aukcích v cizině

Prodávají se sošky, cenné tisky i mapy. Povolení pro vývoz už kvůli zrušeným hranicím nikdo nekontroluje. Policie nestihá dražby sledovat

Praha - Inzerát nabízející sošku sva- té Barbory, který kdosi umístil na jednu z českých internetových auk- cí, byl bývalému policistovi Antoni- nu Bodnárovi velmi podezřelý. Běž- ně se podobná památka přece jen ve- řejně neprodává. Mělo se samozřejmě jednat o sošku, kterou měl kdosi třeba po ba- bučce. Pro jistotu jsem se lež zleptat památkářů, jestli jim někde nechy- bí,“ říká Bodnár. Památkáři vzápětí zjistili, že osmdesát centimetrů vy- soká socha pochází z jednoho z ko- stelů na Příbramsku. Farář, který měl svatostánek na starosti, vůbec nevě- děl. Je mu svátá Barbora chybí. Ex-policista Bodnár, který se nyní zabývá dokumentací památek a je- jich hledáním v případě krádeže, upozorňuje, že podobných případů v poslední době přibývá. Předměty

z Česka se objevují především na za- hraničních aukcích. Bodnár napří- klad před pár týdny upozornil na hi- storické tisky, knihy a části kronik, které nabízel německá aukční síň. Ministerstvo kultury sice zjistilo, že nejde o krádežné věci, ale zároveň netuší, jestli se předměty dostaly do Německa zcela legálně. Na jejich vývoz za hranice by totiž musel mít majitel povolení. „Může se jednat o výproje některé soukromé nebo klášterní knihov- ny v Česku,“ připustil mluvčí minis- terstva Jan Cieslar. „Aukční síň oslo- víme, aby nám vysvětlila, odkud předměty pocházejí a jak se k nim dostala,“ dodal. Jenže to zřejmě bude jediné, co ministerstvo ve věci udělá. Zmíně- ná aukce už totiž skončila, a i kdyby se zjistilo, že knihy a tisky do Ně-

Spálův obraz a cennosti ukradli zloděj z muzea v Novém Bydžově

mecka skutečně vyvezl někdo bez povolení, Česko už má jen mizivou šanci je získat zpět. V případě odciz- zených památek to není o nic lepší. Zlatý důl v archívech Památky se do zahraničí začaly ve- velkým vývazet nelegálně přede- vstím v první polovině devadesátých let minulého století. Potom se zdroj částečně vyčerpal, navíc se na hra- nicích podobné vývozy více sledova- ly. Jenže před dvěma roky, když Česko vstoupilo do bezhraničního schengenského prostoru a celníci z přechodů odešli, černý obchod s památkami znovu ožil. A objevil se další nový trend: kromě barokních sošek a křivků se čím dál více obchoduje právě i s cennými historickými tisky nebo mapami. Je-

jich převoz je jednoduchý. Ukrašt cenné dokumenty bylo také až do- nedávna poměrně snadné, protože tu- zemské archívy měly jen minimální ochranu. Především se velmi málo kontrolovalo, zda návštěvníci archí- vá skutečně vraceli, co si půjčili. „Některé badatele zneužívali vol- nosti, kterou u nás měli. Studium ar- chivního materiálu vždy fungovalo na principu důvěry, jenže oni to tak nebrali,“ připouští třeba ředitel Stá- tního oblastního archívu v Praze Da- niel Doležal. „Sám se občas divám, co se na různých aukcích nabízá, a pší kolegům z ostatních archívů, zda to nepochází od nich,“ dodal. Přísnejší pravidla pro půjčování platí pro všechny tuzemské archívy od letošního července. Spojují je především v tom, že se badatelům půjčuje ke studiu mnohem méně ar-

chivního materiálu než dříve. A zá- rověn se důkladněji kontroluje, co se vrací zpět. Ze je větší kontrola na místě, uká- zuje třeba případ Zdeňka Mazury. Podle policistů způsobil krádežem dokumentů v archívech několikaím- lonovou škodu. Jeho případem se bude dnes zabývat Krajský soud v Českých Budějovicích. Všechny krádežné památky a umě- lecké předměty – tedy sochy, obra- zy i cenné listiny – by se v případě odcizení měly objevit v evidenci, kterou spravuje policie. V databázi je nyní téměř 20 tisíc položek. Počít je v tom, že nikdo už víceméně ak- tivně neobhledává, jestli se některý z krádežných předmětů neobjeví na některé zahraniční aukci. Policie na to nemá lidi, stejně jako památkáři. JAN VACA

FOTO: MAFA - MICHAL RUŽIČKA

JAKO PŘED LETY. Václav Havel večera na Národní třídě ukázal vítězné gesto, jeden ze symbolů listopadových událostí. Doprovázela ho písničkářka Joan Baez.

S pivem, dětmi a hlavně bez obušků

Průvod po dvaceti letech se nesl v duchu veselí. Demonstraci z roku 1989 připomínaly jen tváře některých účastníků

Praha - Je vedro a lapáci u bundy mi skrání deš. Tenkrát nepřišlo, zato bylo ležavo. Jsou tři hodiny odpoledne a na pražském Albertově právě začíná Průvod po dvaceti letech. Jdu také, stejně jako tenkrát. Nahoře na Albertově svítí naparádité pódium. Nic podobného tam před lety nestálo. V roce 1989 technici stáhli pár krabic. Zato ozvučnice dávno chvilu věrně připomíná. Sešláhává, takže v půli Albertova už z projevu není slyšet nic.

O to více se lidé veselí. Je o nás postarano. Na levém chodníku stojí dvě velká mobilních chemických záchodků. Přichodzí rabý pochopi, proč tam jsou. U pódia se stojí fronta na nočné pivo, u dožávek zase na svařené víno a čaj. Vzpomínám, jakou jsme

tehdy s pousupujícími večerem měli zítřejí a hlad. Davem se míhají známé tváře. Tamhle je krásavec Šimon Pánek. V listopadu 1989 stal na těch krabicích a my s kamarádkou - ano, i květinami a znovu vysvětluji, co pro jejich životy tenhle pochod znamená. Kdyžkoli naláda v davu povadíme, rozvíří ji halas babul. Jdou s námi dokonce profesionální rozteksávači. Lidé nesou vlnky. Těch jsme před lety měli postovinu.

Zato svíček se tenkrát zdá méně. Pamatuji si, jak jsme si je tehdy posílali v dlouhých řetězích a kladi je na hroby českých velkých. Teď si je asi všichni schovali až na tu Národní.

Skoro každý tu má u ucha mobil. Lidé se ztrácejí a telefonem zase svo-

středně jsme se roztrhli do skupinek, měli strach a nemohli se najít. Pak jsme se konečně znovu setkali. V přední řadě pochodu na Národní přímo proti bariéře z plexisklových štítů těžkoodeců. Kdoš teby začal

Reportáž po 20 letech

Lenka Treglová
vedoucí magazínu
ONA DNEŠ

lávali. Pořád dokola. Také jsme se tehdy „poztráceli“. Jenže ty mobility jsme neměli. Na demonstraci jsem přišla společně s deseti kamarády ze školy. Potud na cestu svěřily jen tramvaje a ty Náš divadlo na nás zříflo jako povězda. Dnes se ztrácejí mezi reklamami, convetným Zofinem a Pražským hradem.

Balkon Boris Rössnera
Tančící dlm na nabřeží i nenapadají je tan připravené pódium pro velký-lepy koncert. Na ten už nemusím. I bez něj jsem si to užila skoro jako tehdy.

skandovat „Novináři, dopředu!“ - a my, studenti prvního ročníku žurnalistiky, kdovíproč usoudili, že do té první řady patříme.

Na nabřeží, kam sejdeme z Vyšehradu, mě ohromí svědlo. Takhle si to nepamatuji. V listopadu 1989 nám před představením, vyšel herec Boris Rössner. Šlál tam v imavém pláši a mával. Balkon na místě zřabal. Boris Rössner už mezi námi není.

Průvod šel a šel. Tehdy v těchto místech už pořádně profídli. Tenkrát přišlo odhadem přes deset tisíc lidí. A další se přidávají. Vím, že na nás na Národní nečekají kondony těžkoodeců se štíty a obušky. Teď je tan připravené pódium pro velký-lepy koncert. Na ten už nemusím. I bez něj jsem si to užila skoro jako tehdy.

„Havel!“ - Právě tam totiž Václav Havel bydlel. Z okna Národního divadla na nás zase mívají herci. Jeden z balkonických zřabal zřabivá prázdny. Je to symbolické. Tehdy na něj, přestože měl těsně před představením, vyšel herec Boris Rössner. Šlál tam v imavém pláši a mával. Balkon na místě zřabal. Boris Rössner už mezi námi není.

Průvod šel a šel. Tehdy v těchto místech už pořádně profídli. Tenkrát přišlo odhadem přes deset tisíc lidí. A další se přidávají. Vím, že na nás na Národní nečekají kondony těžkoodeců se štíty a obušky. Teď je tan připravené pódium pro velký-lepy koncert. Na ten už nemusím. I bez něj jsem si to užila skoro jako tehdy.

Autorka fámy o mrtvém studentovi promluvila

Praha (rep) - Významnou roli sehrála v listopadu 1989 fáma o smrti studenta Martina Smída. Tato falešná zpráva se prostřednictvím aktivních Petry Uhlá dostala do zahraničních médií a následně výrazně otfásla českou veřejnost. ČT večera přinesla rozhovor s autorkou fámy Drahoumírou Dražskou. Ta při interview odmítla ukázat tvář.

Co vás vedlo k tomu, že jste si to vymyslela?
Musím potvrdit, že to byl pouze můj výmysl. Nebyla jsem nastrčená

Státní bezpečností, nikdy jsem pro ni nepracovala ani jsem nebyla agentkou. Ani jsem nikdy nebyla v žádné politické straně – byl to opravdu můj výmysl.

Jak jste na to přišla?

Napadlo mne to v nemocnici, kde jsem podstoupila ošetření po zranění.

Jak vás napadlo jméno? Znala jste nějakého Martina Smída?

I to byl výmysl, nikdy jsem žádného člověka jménem Martin Smíd

neznala. Chci se omluvit rodinám, kterým jsem pravděpodobně svým výmyslem zneprjemnila pár dnů.

Agent StB Zifčák, nastrčený do řad studentů, naznačuje, že jste pracovala pro něj.

Zifčáka jsem neznala. To jméno jsem slyšela poprvé v roce 1990, když mne vyslychala vojenská prokuratura. Toho pána jsem neznala a nikdy jsem se s ním osobně neseptkala. Tak jako já jsem si vymyslela smrt studenta, on si vymyslel to, že já jsem s ním spolupracovala.

Říkalo se o vás také, že jste v té době byla často pod vlivem drog.

V roce 1986 jsem užívala drogy a také úspěšně podstoupila dobrovolnou léčbu. Od prosince 1986 až do dnešního dne jsem se drog nikdy nedotkla.

Zkomplikovala vám fáma o studentu Smídovi život?

Ano, hodně moc. Spousta lidí si myslí, že jsem spolupracovala s StB. Proto jsem se rozhodla vystoupit po těch dvaceti letech a říci, že to není pravda.

Na Klause pískali a bučeli, chránil ho antikonfliktní tým

Praha (iDNES.cz) - Rozruch vzbudil na Národní třídě prezident Václav Klaus. „Nedělej ostudu!“ musel si vyslechnout od lidí z davu.

„Ať žije Klaus!“ oponovali jiní. Prezident s doprovodem dorazil k památnému podloubí krátce po jedenácté. Cestu k pamětní desce mu musela mezi lidmi „umést“ ochranka. Pískot na píšťalky i na pusu, bučení a většinou nesouhlasné výkřiky byly slyšet i ve chvíli, kdy se Klaus sklonil nad zapálenými svíčkami a položil květiny k pamětní

desce. „Na Albertově jsem nebyl, ale byl tam můj syn, a tak mám ten zážitek autenticky od něho,“ řekl přítomným. Kromě ochranky ho obklopili i členové antikonfliktního týmu, do té doby rozptýlení v davu. Bučení a pískání neustávalo, se svými příznivci si Klaus podal ruce.

„Čekal jsem to daleko ostřejší. Drtivá většina byla na mé straně, doufám, že jste to viděli stejně,“ ujistil se Klaus před odchodem.

Zprávy z vašeho regionu

Střední a Východní Morava

Slavilo se pochody, ale také petardami

STŘEDA 18. LISTOPADU 2009

Vladimír Páral vyznává doma střídnost

PRÁVO

Dům & Bydlení 6.18 Kč

Nezávislé noviny ročník 19 / č. 268 13 Kč

Vybíráme kávovary na espresso

Česko slavilo pád komunismu

Klaus vítal pískot i skandování na jeho podporu

Zákon policii přistříhne křídla, omezí jí odposlechy

Na dvouletou rodičovskou dosáhne od ledna méně maminek

Tauchenová: Když se manžel zastřelil, chtěla jsem udělat totéž

V Česku padaly teplotní rekordy

Priloha: 800 800 800 © www.rovneny.cz © www.ugrati.cz

Petr Blahůš

Stejně uvolněná nálada, ale menší účast lidí. Tak lze popsat vzpomínkový pochod „Průvod po 20 letech“.

Ten večer prošel po původní trase studentského průvodu z Albertova na Národní třídu, kde byli před dvaceti lety studenty brutálně zmláceni policií. Stovky jich byly tehdy zraněny.

Pochodem a následným koncertem pod názvem „20 let bez opony“ vyvrcholily oslavy dvacítiho výročí sametové revoluce.

Oproti listopadu 1989, kdy se demonstrace proti režimu zúčastnilo 15 tisíc lidí, se tentokrát na cestu vydala jen třetina tohoto počtu.

Asi pět tisíc lidí se večer začalo scházet kolem 14.30 hodin na Albertově, aby odšli po hodině hudebního programu vyrazili směrem k Národní třídě.

V průvodu bylo kromě desítek státních vlajek neseo také několik transparentů odsuzujících současnou komunistickou stranu jako zločineckou organizaci.

(Pokračování na str. 3)

Foto: PRÁVO – Jan Hrdlička

Řada demonstrantů mávala českými vlajkami.

Klaus vítal pískot i skandování na jeho podporu

Sprškou kritických slov, pískáním, voláním Hanba! ale i Af Ji je Klaus zahrnul večera lidé prezidenta Václava Klause v Praze na Národní třídě, když před polednem přišel položit věnec k památníku 17. listopadu 1989.

K fyzickým potyčkám nedošlo, ochranka i strážníci ale měli plné ruce práce, aby mezi desítkami lidí udrželi Klause, primátora Pavlu Bémovi i premiéru Janu Fischerovi volný průchod. Slovní střety musel řešit policejní antikonfliktní tým.

Klaus ale později v blízké kavárně řekl, že čekal mnohem vyhrocenější situaci.

„Nečekal bych, že to bylo ostré,“ čekal jsem to daleko ostřejší,“ uvedl pro Českou televizi. Byl prý překvapen, že drtivě většina lidí byla na jeho straně.

„To, co se teď tady odehrává, je přirozené věc demokracie,“ doplnil. Měli bychom oslavovat a radovat se ze svobody, dodal. Podle Klause je velké vítězství, že lidé mohou „vykřikovat na prezidenta, premiéra nebo“ primátora a žádná policie nezasahuje s obušky.

Některé lidé volali, že prezident znevěčuje památník. Klause odpřičili nesli vlajky Evropské unie či transparenty s nápisy jako „Klaus není náš prezident – studenti 89“, „TGM: Spojené státy evropské, VK: Smrádek, ale teplicko“ nebo „Venouše do koše“, což bylo zjevně analogií hesla sametové revoluce „Jakéže do koše“.

Klausevi stoupníci naopak skandovali „Af Ji je Klaus!“. Byli mezi nimi příznivci proklausovské Strany svobodných občanů i členové iniciativy Dost s transparenty „Dost bylo EU“ nebo „EU dělá zákony bez nás“.

Konflikt i když mnohem mírnější povahy, provázal sobotní koncert k 20. výročí, který pořádal Václav Havel.

(Pokračování na str. 2)

Jakub Troniček

Kriminalisté si po Novém roce budou muset zvyknout na to, že si v řadě případech při shánění důkazů už nebudou muset ulehčovat práci odposloucháváním telefonních hovorů.

Nový trestní zákon totiž podle zjištění Práva sníží okruh trestných činů, na které bude možné odposlechy a další speciální pátrací prostředky nasadit, a podle některých odborníků půjde pro úspěšnost vyšetřování o citelnou ránu.

Čekal jsem to daleko ostřejší
Václav Klaus

Zatímco současná legislativa povoluje tzv. „uš“, jak se odposlechnutím v policejní hanýřce říká, u trestných činů s horní trestní sazbou nejméně osm let nový zákon tuto hranici o dva roky zvyšuje.

(Pokračování na str. 4)

Hana Škodová

Maminek s příjmy od 16 500 do 21 350 korun hrubého měsíčně ztratí v příštím roce možnost zvolit si nejrychlejší dvouleté čerpání rodičovského příspěvku ve výši 11 400 korun.

Může za to úsporný rozpočtový balíček, který od ledna sníží peněžitou pomoc v mateřství.

„Odhadujeme, že asi 18 000 žen se sníží peněžita pomoc v mateřství pod 380 korun denně, a nebudou si proto moci zvolit rodičovský příspěvek ve zvýšené míře 11 400 korun,“ potvrdila Právu tisková mluvčí ministerstva práce a sociálních věcí Štěpánka Filipová. Nárok na nejrychlejší rodičovskou má totiž jen ten, kdo pobírá mateřskou minimálně 380 Kč denně.

(Pokračování na str. 5)

Patrik Biskup

Policejní vyšetřovatelé v pondělí poprvé vyslechli Dagmar Tauchenovou, která minulý týden v plzeňské fakultní nemocnici se zbraní v ruce osvořila svého manžela, vězně Pavla Tauchena.

Při dopadení o den později jí policisté posvětili, zatímco její muž si ještě před zatčením vplál kulku do hlavy. Tauchenová prý chtěla udělat totéž, ale nevyšlo jí to.

Motivem přepadení eskorty byla podle ní snaha o znovuzo-

Čekal jsem to daleko ostřejší
Václav Klaus

ve věnu probádlá z umělého spánku po prodělané operaci, povolil jí lékaři. Se dvěma přestávkami trval necelé dvě hodiny. Policisté výpověď sepsovali přímo u jejího nemocničního lůžka.

Žena je stále ještě napojená na přístroje, obtížně dýchá a dostává utišující léky na bolest. „Všechno si dobře pamatuje. Popsala způsob osvobození manžela i průběh jejich dopadení. Nevysjadlovala se pouze k tomu, kde

V Česku padaly teplotní rekordy

Na řadě míst v ČR večer padly teplotní rekordy. Nejtepleji bylo v Českých Budějovicích, a to 20,4 stupně. Tak teplo nebylo od počátku měření v roce 1886.

V Praze bylo 15 stupňů, před 20 lety přítomní demonstranti v tento den mrazili. Podle Českého hydrometeorologického ústavu by teple počasí mělo vydržet až do neděle.

(Z)

V té době nebyl! citoval Kubček část její výpovědi.

Kde přišla ke zbrani, nevěděla. „Myslím si, že to byla plynová pistole, nevím se v tom.“ V budičku byly zlaté náboje, já je tam nedávala,“ upřesnila.

Unikovou trasu měla také připravenou. „Běželi jsme k zadním vřádkám, která vedou ven z areálu. Nechala jsem si je předtím otevřená. Když jsme jimi proběhli, zaklapla jsem je. Ještě než jsme s manželem naskočili do auta, slyšela jsem, jak někdo křičel: Stůj! Stůj!“ řekla Tauchenová.

(Pokračování na str. 5)

Česko slavilo pád komunismu

Petr Blahuš

Stejně uvolněná nálada, ale menší účast lidí. Tak lze popsat vzpomínkový pochod „Průvod po 20 letech“.

Ten večer prošel po původní trase studentského průvodu z Albertova na Národní třídu, kde byli před dvaceti lety studenti brutálně zmláceni policií. Stovky jich byly tehdy zraněny.

Pochodem a následným koncertem pod názvem „20 let bez opony“ vyvrcholily oslavy dvacátého výročí sametové revoluce.

Oproti listopadu 1989, kdy se demonstrace proti režimu zúčastnilo 15 tisíc lidí, se tentokrát na cestu vydala jen třetina tohoto počtu.

Asi pět tisíc lidí se večer začalo scházet kolem 14.30 hodin na Albertově, aby odtud po hodině hudebního programu vyrazili směrem k Národní třídě.

V průvodu bylo kromě desítek státních vlajek nesenو také několik transparentů odsuzujících současnou komunistickou stranu jako zločineckou organizaci.

(Pokračování na str. 3)

Řada demonstrantů mávala českými vlajkami.

Foto PRÁVO - Jan Hradský

Klause vítal pískot i skandování na jeho podporu

Sprečkou kritických slov, pískáním, voláním Hambal! ale i At! Zije Klaus! zahřmili večera lidé prezidenta Václava Klause v Praze na Národní třídě, když před posledním přísedí položil věnec k památce 17. listopadu 1989. K fyzickým poutčkám nedošlo, ochranka i strážníci ale měli plné ruce práce, aby mezi desítkami lidí udrželi Klause, primátora Pavla Běmova i premiéra Jana Fischera volný průchod. Slovní síťety musel řešit policie i antikonfliktní tým.

Klause ale později v blízké kavárně řekl, že čekal mnohem vyhrocenější situaci.

„Některá bych, že to bylo ostré,“ čekal jsem to daleko ostřejší, uvedl pro Českou televizi. Byl pry překvapen, že drtivá většina lidí byla na jeho straně.

„To, co se teď řádý odehrává, je přirozená věc demokracie,“ doplnil. Měli bychom oslavovat a radovat se ze svobody, dodal. Podle Klause je

Čekal jsem to daleko ostřejší Václav Klaus

zasahuje s obušky. Některí lidé volali, že prezident znesvěcuje památky. Klausovi stoupenci naopak skandovali „At žije Klaus!“.

ské unie či transparency s nápisy jako „Klaus není náš prezident – studentí 89“, „TGM: Spojené státy evropské, VK, Smrťádek ale teplíčko“ nebo „Venouše do koše“, což bylo zjevné analogie hesla sametové revoluce „Jakeše do koše“.

Klausovi stoupenci naopak skandovali „At žije Klaus!“.

(Pokračování na str. 2)

Klause vítal pískot i skandování na podporu

(Pokračování ze str. 1)
 Bývalá studentská aktivistka Monika Pajerová, která mluvila na Albertově v roce 1989, totiž při Klausově příchodu zvolala Fuji!
 Pajerová-MacDonagh, sestra poslankyně Kateřiny Jacques, k tomu včera v ČT řekla: „Tobě není náš prezident, chová se jako monarcha, jako císař.“ Pajerová je Havlovou obdivovatelkou a zasaňuje se o integraci Evropy. Klausovy opačné názory kritizuje.
 Nepochopila prý dramaturgický záměr večera. „Doufám, že nám to Havel někdy vysvětlí. Můj irský manžel se těšil na Lou Reed a na nejednou se ovaly fanfáry a jako když přichází Ludvík XIV., vstoupil na jeviště Václav Klaus s tím svým kamenným, voskovým obličejem.“
 Pajerová dodala, že neumí pískat, tak začala volat Fuji, fuji, hanba, a lidé začali volat Děkujeme, odejděte, běžte pryč.
 „Historik Vilém Prečan volal – dejte paní Pajerové nějaké léky. V noci mi pak napsal velmi emotivní dopis, že si myslí, že jsem jiná dáma, že mám jiné způsoby,

Václav Klaus na Národní třídě mezi lidmi, kteří transparenty vyjadřovali svůj postoj.

a já jsem mu odpověděla, pane Prečane, my nejme dvořani na dvoře krále Ludvíka XIV., Krále Slunce. Zjeme v republice, já jsem občan, vy jste občan, on je občan. A jestli se podle toho nechová, je to jeho problém.“

Havlův večírek prý bez radosti

Také Klaus se vyjádřil k sobotnímu večeru, kde poděkoval Václavu Havlovi za to, co udělal před dvaceti lety. Podle prezidenta proběhl bez radosti. Klaus míní, že je co slavit, protože před dvaceti lety padl komunismus.
 „V sobotu jsem měl pocit, že jsem někde jinde. Tam se neradovalo. Tam byl pocit frustrace a tam byl pocit špatné nády.“ řekl Klaus v pondělí besedě se studenty Právnické fakulty UK.
 Klaus zkritizoval i oslavy v Berlíně. Vadi mu, že se zde slaví pád Berlínské zdi, nikoli pád komunismu. V Berlíně promluvil i ruský prezident Dmitrij Medvěděv. Klaus k tomu poznamenal, že kdyby ho pozval do Prahy on, vypukla by nová revoluce a difenestrace z Hradu. (Jov, ČTK)

Nerezignujte na politická témata, vyzvali studenti

Studenti z iniciativy Inventura demokracie na včerejším happeningu na pražském Václavském náměstí vyzvali občany, aby nerezignovali na politická témata a více se zapojovali do celospolečenského dění.
 Studenty přijel podpořit také exprezident Václav Havel. Podle organizátorů i policie se akce k 20. výročí pádu totalitního režimu zúčastnilo asi 2500 lidí.
 „Dneska když se řekne, že ně-
 mo má politické pozadí, politické souvislosti, tak to zní, téměř ja-

ko by to bylo podezřelé. A to není dobré. Politika by měla lidi přitahovat, a ne odpuzovat. To je v obecném zájmu.“ řekl Havel. Podotkl, že si vždy studentské iniciativy, aby se všichni občané veřejně angažovali a brali na sebe svůj díl odpovědnosti.
 Studenti vyzvali občany, aby nebyli pasivní, nerezignovali na politiku, politická témata a na snahu současný stav změnit.
 Inventura demokracie je projektem Studentské unie Univerzity Karlovy, která sdružuje na

1500 studentů. Projekt vznikl s cílem nejen oslavit výročí, ale k 20. výročí sametové revoluce provést i kritickou reflexi společnosti a demokracie, řekl jeden ze zakladatelů iniciativy Jakub Rybář.
 Výsledky demokracie jsou podle organizátorů akce „doceła rovinné“. Studenti upozornili na údajně čtyři nešvary současné demokracie: neregulovaný lobbing, přebujelou poslanceknu či senátorskou imunitu, legislativní přílepký a zpolitizovanost mediálních rád. (ČTK)

Havel: Komunisté nevyužili šance

Klíče byly častým symbolem ve včerejším Právodu po 20 letech v Praze. Foto PRAVO – Jan Handrých

Podle exprezidenta Václava Havla byla po sametové revoluci vůle dát komunistům šanci ukázat modernější tvář. Tě šance ale nevyužili, uvedl.
 „Seobecná vůle byla dát komunistům šanci, tak jak se to stalo ve všech postkomunistických zemích, ukázat modernější tvář, vědomou si existence demokratických poměrů. Tě šance nevyužili.“ řekl Havel v pondělí v pořadu Fakta televize Prima.
 „A stala-li se nějaká chyba, tak se stala později. Tehdy, kdy jsme se smířili s tím, že tě šance nevyužili, a nechali jsme je existovat jako relikvii minulosti. I když tato věc je ještě komplikovanější.“ dodal exprezident.
 K tématu komunismu se

v pondělí před studenty na pražské právnické fakultě vyjádřil prezident Václav Klaus. Nemyslí si, že se „starý komunismus“ se stejnými frázelemi, hesly a praporky vrátí.
 „To je úplný nesmysl.“ řekl prezident, který se ve stejném smyslu vyjádřil i o nacismu. Varoval před jinými „ismy“, jejichž charakteristiky jsou podle něj podobné. Jmenoval environmentalismus a „globální oteplovače“.
Paroubek si přisáhl
 Do komunismu se v pondělí na pražském Zofíně pustil šéf ČSSD Jiří Paroubek. Kritizoval prohlášení KSČM k 17. listopadu 1989. V něm komunisté strhali celý dvacetiletý vývoj po sametové re-

voluci. „Komunisté nezamýšleli slovo pokora.“ míní Paroubek. Přitom právě soc. dem. ve dvou krajských volbách v KSČM. Nevládu také vyvolal rozruch švédského hejmana David Rath (ČSSD), který si dokáže představit na centrální úrovni menšinou vládu soc. dem. a podporu komunistů.
 Stanovisko KSČM k „sametu“ zkritizovala také ODS. „KSČM znovu jen ukázala, že jí přes veškeré proklamace s její předchůdkyní poji pevně spoju. Ani po dvaceti letech jí není cizí iluze a účelový výklad reality.“ uvedlo v prohlášení grémium ODS.
 „Zaměněné vyjádření je zároveň silným varováním před nebezpečím návratu komunismu k moci.“ míní občanští demokraté. (Jov)

Na oslavy jako Němci nemáme, řekl Fischer

Premiér Jan Fischer nepřímo odmítl kritiku, že vláda zaváhala s přípravou oslav sametové revoluce. „Takové akce, které by připomínala Německo s tím okremem přízvnych, znamená vědomě financí nejméně jeden rok přípravy. Takové rozhodnutí by musela připravovat už předchozí vláda.“ uvedl v pondělí Fischer po zasedání vlády.
 I když kabinet nepřichystal větší akce, neznamená to podle Fischera, že by se za uplynulých 20 lety ministři a on neochvěli. Toto ohlednutí „sahá někde ještě dál“ a znamená probrání vlastních pocitů, reflexi i vyrovnání se, řekl někdejší člen KSČ Fischer. (ČTK)

Američané natáčeli snímek o 17. listopadu

Několik malých štábů amerických filmařů natáčelo včera večer na Národní třídě v Praze dokument o událostech 17. listopadu 1989.
 Využili průvodu mladých lidí i dalšího dění, aby na autentických místech dokumentovali pád totality.
 Jejich záběry budou použity v závěru celovečerního hradeckého snímku, jehož natáčení zahájil dokumentarista a držitel Oscara Gary Griffin v příštím roce. Současné však pracuje na filmovém dokumentu o tom, jak Češi oslavili dvacet let svobody.
 „Producenty jsou jeden Američan a tři Češi – vedle mě i můj otec Arnošt Lustig, Karel Kachyňa a tábů bývalý student z americké univerzity Gary Griffin. Na kontě má dvě stovky snímků a Oscara za dokument.“ řekl Josef Lustig.
 Upozdil, že tento filmář sem už zhruba pětadvacet let jezďe rád. V roce 1989 ho sem vysílala americká veřejná televizní stanice, aby tu zachytil týden po sametové revoluci.
 „Začal se učít česky i slovenštinou a udělal si tu hodné kamarády. Ti mu vyprávěli, jaké to tu bylo před 17. listopadem. Na základě toho napsal čtyřsetstránkový román. Šel za mým tátou, aby mu poradil, co s tím, a vyslechl si, že to má zkrátit a napsat scénář k filmu.“ uvedl Josef Lustig, který prý devětadvacátou verzí přeložil do češtiny. (ČTK)

od Vltavy, a tak se průvod vydal po nábřeží k Palackého náměstí. U Lávký se mezitím s policií střetla další skupina, která se sem dopravila lodí. Těžkooodění na náplavce uzavřeli skupinu ze zakázané organizace Národní odpor a bránili jí v přístupu do míst, kudy měl projít ohlášený vzpomínkový průvod z Albertova. Skupinu pravicáků, která šla na pomoc od Národní třídy, odřizly antony. Demonstranti házeli dýmovnicemi, dělouchy i kameny.

Na Karlově náměstí 32 zadržných

K potyčkám došlo u Výtone i na Karlově náměstí, kde byli extrémisté podle policie ozbrojeni dřevěnými holemi. Z 49 zadržných bylo odvedeno předvedeno na policejní služebny 33 lidí kvůli podezření z útoku na veřejného činitele. Zbylých 16 má podle mluvčího pražské policie Tomáše Hulana na svědomí přestupek

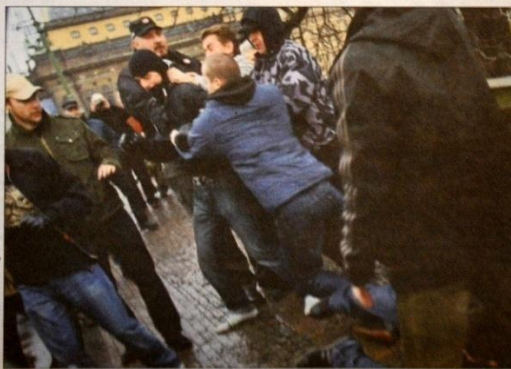

Foto PRÁVO – Jan Handrých

Pravicoví extrémisté blokovali Národní třídu a rvali se s policií

Nejméně 49 zadržných a tři zraněné si vyžádali poskytnutí pravicových extrémistů, kteří se v úterý snažili znepříkýt sametové revoluce ke svému zviditelnění.
 Před Národním divadlem se ve 14 hodin sešly tři stovky příznivců Dělnické strany (DS). Nechýběl ani předseda DS Tomáš Vandas. Pravicoví extrémisté se následně rvali na mostě Legii a později se střetli s policií na pravém nábřeží Vltavy.
 Když zástupce magistrátu vyzval k ukončení protestu před Národním divadlem, zamířili je jí účastníci po mostě Legii na Újezd, kde se rozešli. Po cestě napadli i jednoho fotografa a člena televizního štábu.
 Na místě se pak domlouvali, že se znovu sejdou před Národním divadlem v 16 hodin. Policie ale uzavřela přístup na Národní třídu

neuposlechnutí výzvy veřejného činitele. Skupinu od náplavky nakonec policisté doprovodili do hospody, kam se vydala.
Vandas: Šel jsem náhodou kolem
 Na první demonstraci před Národním divadlem promluvil předseda DS Vandas. Policiistům pak před novináři řekl, že demonstraci nesvolal, že šel náhodou kolem a byl poškodán u prsou. Do jeho projevu skandovali a prosedli chodník od kavárny Slavie odpořci. Vytkovali ho jako „Ne neonacistu“ a pískali.
 Zástupce magistrátu vyzval k ukončení demonstrace, protože narukovala jinou občanskou akci. V místě se v tu chvíli měla konat renesanční akce a posádky měl Národní třídou prořít průvod z Albertova.
 „Hádal i potyčce vyvolali extrémisté na mostě Legii.

Klause vítal pískot i skandování na podporu

(Pokračování ze str. 1)

Bývalá studentská aktivistka Monika Pajerová, která mluvila na Albertově v roce 1989, totiž při Klausově příchodu zvolala Fuji!

Pajerová-MacDonagh, sestra poslankyně Kateřiny Jacques, k tomu včera v ČT rekla: „Tohle není náš prezident, chová se jako monarcha, jako císař.“ Pajerová je Havlovou obdivovatelkou a zasluzuje se o integraci Evropy. Klausovy opačné názory kritizuje.

Nepochopila prý dramaturgický záměr večera. „Doufám, že nám to Havel někdy vysvětlí. Můj irský manžel se těšil na Lou Reed a najednou se ozvaly fanfary a jako když přichází Ludvík XIV., vstoupil na jeviště Václav Klaus s tím svým kamenným, voskovým obličejem.“

Pajerová dodala, že neumí psát, tak začala volat Fuji, fuji, hanba, a lidé začali volat Děkujeme, odejděte, běžte pryč.

„Historik Vilém Prečan volal – dejte paní Pajerové nějaké léky. V noci mi pak napsal velmi emotivní dopis, že si myslí, že jsem jiná dáma, že mám jiné způsobu,

a já jsem mu odpověděla, pane Prečaně, my nejme dvořani na dvoře krále Ludvíka XIV., Krále Slunce. Žijeme v republice, já jsem občan, vy jste občan, on je občan. A jestli se podle toho nechová, je to jeho problém.“

Havlův večírek prý bez radosti

Také Klaus se vyjádřil k sobotnímu večeru, kde poděkoval Václavu Havlovi za to, co udělal před dvaceti lety. Podle prezidenta proběhl bez radosti. Klaus míní, že je co slavit, protože před dvaceti lety padl komunismus.

„V sobotu jsem měl pocit, že jsem někde jinde. Tam se neradovalo. Tam byl pocit frustrace a tam byl pocit špatné nálady.“ řekl Klaus v pondělní besedě se studenty Právnické fakulty UK.

Klaus zkrutizoval i oslavy v Berlíně. Vadi mu, že se zde slavil pád Berlínské zdi, nikoliv pád komunismu. V Berlíně promluvil i ruský prezident Dmitrij Medvedev. Klaus k tomu poznamenal, že kdyby ho pozval do Prahy on, vypukla by nová revoluce a de-facto nestrace z Hradu. (Jov, CTK)

Foto CTK – Roman Vondruš

Václav Klaus na Národní třídě mezi lidmi, kteří transparenty vyjadřovali svůj postoj.

Obrázek 6 – Článek 2P.2

Nerezignujte na politická témata, vyzvali studenti

Studenti z iniciativy Inventura demokracie na včerejším happeningu na pražském Václavském náměstí vyzvali občany, aby nerezignovali na politická témata a více se zapojovali do celospolečenského dění.

Studenty přijel podpořit také exprezident Václav Havel. Podle organizátorů i policie se akce k 20. výročí pádu totalitního režimu zúčastnilo asi 2500 lidí.

„Dneska když se řekne, že něco má politické pozadí, politické souvislosti, tak to zní, téměř ja-

ko by to bylo podezřelé. A to není dobré. Politika by měla lidi přitahovat, a ne odpuzovat. To je v obecném zájmu,“ řekl Havel. Podotkl, že si váží studentské iniciativy, aby se všichni občané veřejně angažovali a brali na sebe svůj díl odpovědnosti.

Studenti vyzvali občany, aby nebyli pasivní, nerezignovali na politiku, politická témata a na snahu současný stav změnit.

Inventura demokracie je projektem Studentské unie Univerzity Karlovy, která sdružuje na

1500 studentů. Projekt vznikl s cílem nejen oslavit výročí, ale k 20. výročí sametové revoluce provést i kritickou reflexi společnosti a demokracie, řekl jeden ze zakladatelů iniciativy Jakub Rybář.

Výsledky demokracie jsou podle organizátorů akce „docela varovné“. Studenti upozornili na údajně čtyři nešvary současné demokracie: neregulovaný lobb-ing, přebujelou poslaneckou či senátorskou imunitu, legislativní přílepy a zpolitizovanost mediálních rad. (ČTK)

Obrázek 7 – Článek 2P.3

Na oslavy jako Němci nemáme, řekl Fischer

Premiér Jan Fischer nepřímo odmítl kritiku, že vláda zaváhala s přípravou oslav sametové revoluce. „Taková akce, která by připomínala Německo s tím okruhem přizvaných, znamená vedle financí nejméně jeden rok příprav. Takové rozhodnutí by musela připravovat už předchozí vláda,“ uvedl v pondělí Fischer po zasedání vlády.

I když kabinet nepřichystal větší akce, neznamená to podle Fischera, že by se za uplynulými 20 lety ministři a on neohlíželi. Toto ohlédnutí „sahá někam ještě dál“ a znamená probírku vlastních pocitů, reflexi i vyrovnání se, řekl někdejší člen KSČ Fischer. (ČTK)

Američané natáčeli snímek o 17. listopadu

Několik malých štábů amerických filmařů natáčelo včera večer na Národní třídě v Praze dokument o událostech 17. listopadu 1989.

Využili průvodu mladých lidí i dalšího dění, aby na autentických místech dokumentovali pád totality.

Jejich záběry budou použity v závěru celovečerního hraného snímku, jehož natáčení zahájí dokumentarista a držitel Oscara Gary Griffin v příštím roce. Současně však pracuje na filmovém dokumentu o tom, jak Češi oslavují dvacet let svobody.

„Producenty jsou jeden Američan a tři Češi – vedle mě i můj otec Arnošt Lustig, Karel Kasal a tátův bývalý student z americké

univerzity Gary Griffin. Na kontě má dvě stovky snímků a Oscara za dokument,“ řekl Josef Lustig.

Upozornil, že tento filmař sem už zhruba pětadvacet let jezdí velice rád. V roce 1989 ho sem vyslala americká veřejná televizní stanice, aby tu zachytil týden po sametové revoluci.

„Začal se učit česky i slovensky a udělal si tu hodně kamarádů. Ti mu vyprávěli, jaké to tu bylo před 17. listopadem. Na základě toho napsal čtyřsetstránkový román. Šel za mým tátou, aby mu poradil, co s tím, a vyslechl si, že to má zkrátit a napsat scénář k filmu,“ uvedl Josef Lustig, který prý devětatřicátou verzi přeložil do češtiny. (ČTK)

Havel: Komunisté nevyužili šance

Klíče byly častým symbolem ve veřejném Průvodu po 20 letech v Praze. Foto PRÁVO – Jan Handřejch

Podle exprezidenta Václava Havla byla po sametové revoluci vůle dát komunistům šanci ukázat modernější tvář. Té šance ale nevyužili, uvedl.

„Všeobecná vůle byla dát komunistům šanci, tak jak se to stalo ve všech postkomunistických zemích, ukázat modernější tvář, vědomou si existence demokratických poměrů. Té šance nevyužili,“ řekl Havel v pondělí v pořadu Fakta televize Prima.

„A stala-li se nějaká chyba, tak se stala později. Tehdy, kdy jsme se smířili s tím, že této šance nevyužili, a nechali jsme je existovat jako relikv minulé. I když tato věc je ještě komplikovanější,“ dodal exprezident.

K tématu komunismu se

v pondělí před studenty na pražské právnické fakultě vyjádřil prezident Václav Klaus. Nemyslí si, že se „starý komunismus“ se stejnými frázemi, hesly a praporky vrátí.

„To je úplný nesmysl,“ řekl prezident, který se ve stejném smyslu vyjádřil i o nacismu. Varoval před jinými „ismy“, jejichž charakteristiky jsou podle něj podobné. Jmenoval environmentalismus a „globální oteplovače“.

Paroubek si přisadil

Do komunistů se v pondělí na pražském Žofíně pustil šéf ČSSD Jiří Paroubek. Kritizoval prohlášení KSČM k 17. listopadu 1989. V něm komunisté strhali celý dvacetiletý vývoj po sametové re-

voluci. „Komunisté neznají slovo pokora,“ míní Paroubek. Přitom právě soc. dem. ve dvou krajích vládne s KSČM. Nedávno také vyvolal rozruch středočeský hejtmán David Rath (ČSSD), který si dokáže představit na centrální úrovni menšinovou vládu soc. dem. s podporou komunistů.

Stanovisko KSČM k „sametu“ zkritizovala také ODS. „KSČM znovu jen ukázala, že jí přes veškeré proklamace s její předchůdkyní pojí pevné pouto. Ani po dvaceti letech jí není cizí lživý a účelový výklad reality,“ uvedlo v prohlášení grémium ODS.

„Zmíněné vyjádření je zároveň silným varováním před nebezpečím návratu komunistů k moci,“ míní občanští demokraté. (jov)

Pravicoví extrémisté blokovali Národní třídu a rvali se s policií

Josef Koukal

Nejméně 49 zadržенých a tři zraněné si vyžádaly potyčky pravicových extrémistů, kteří se v úterý snažili zneužít výročí sametové revoluce ke svému zviditelnění.

Před Národním divadlem se ve 14 hodin sešly tři stovky příznivců Dělnické strany (DS). Nechyběl ani předseda DS Tomáš Vandas. Pravicoví extrémisté se následně rvali na mostě Legif a později se střetli s policií na pravém nábreží Vltavy.

Když zástupce magistrátu vyzval k ukončení protestu před Národním divadlem, zamířili je-ří účastníci po mostě Legif na Újezd, kde se rozešli. Po cestě napadli i jednoho fotografa a člena televizního štábu.

Na místě se pak domlouvali, že se znovu sejdou před Národním divadlem v 16 hodin. Policie ale uzavřela přístup na Národní třídu

od Vltavy, a tak se průvod vydal po nábreží k Palackého náměstí.

U Lávků se mezitím s policií střetla další skupina, která se sem dopravila lodí. Těžko oděnci na náplavce uzavřeli skupinu ze zakázané organizace Národní odpor a bránili jí v přístupu do míst, kudy měl projít ohlášený vzpomínkový průvod z Albertova. Skupinu pravičáků, která šla na pomoc od Národní třídy, odřizly antony. Demonstranti házeli dynamovnic, dělobouchy i kameny.

Na Karlově náměstí 32 zadržенých

K potyčkám došlo u Výtoně i na Karlově náměstí, kde byli extrémisté podle policie ozbrojeni dřevěnými holemi. Z 49 zadržенých bylo odtud předvedeno na policejní služebny 33 lidí kvůli podezření z útoku na veřejného činitele. Zbýlých 16 má podle mluvčího pražské policie Tomáše Huliana na svědomí přestupek

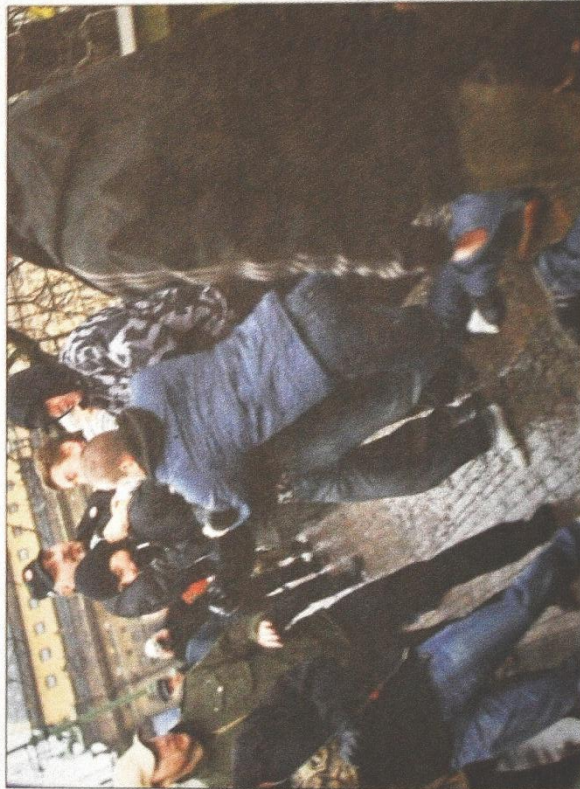

Foto: P. K. / O. – Jan Hlaváček

neuposlechnutí výzvy veřejného činitele. Skupinu od náplavky nakonec policisté doprovázeli do hospody, kam se vydala.

Vandas: Sel jsem náhodou kolem

Na první demonstraci před Národním divadlem promluvil předseda DS Vandas. Policie se pak před novináři tvrdila, že demonstraci nevolal, že šel náhodou kolem a byl požádán o průvod. Do jeho projevu skandovali z pravějšího chodníku od kavárny Slavie občerstvení. Vytkovali ho jako „Ne neovakátem!“ a psali.

Zástupce magistrátu vyzval k ukončení demonstrace, protože narušovala jíznu občanskou akci. V místě se v tu chvíli měla konat rekreační akce a psal, že měl Národní třídu projít převod z Albertova.

Arbiter z potyček vyvolal střet, který byl mnohdy légal.

Česko slavilo pád komunismu

(Překlad z angličtiny)
 „Tobě tady tehdy nebylo. Naše besla by z pochopitelných důvodů mnohem méně radikální, ale myslím, že i proto také humornější.“ řekl Právu 51letý Václav Adam z Prahy, který na Národní došel i v roce 1989.

Policisté na roztáhl od roku 1989 demonstranty tenkrát spíše chránili, konkrétně před útoky provokaterů a neonacistů, kteří jim šli vstříc, ozbrojeni tyčemi a kameny. Při střetech s nimi bylo zadrženo podle policejní mluvčí Andrey Zoulové celkem 48 osob. Několik lidí včetně policistů a jednoho novináře bylo při těchto střetech zraněno.

Pochodující demonstranti, mezi kterými byly také asi dvě stov-

ky původních účastníků pochodu, proto dorazili na Národní třídu zhruba se čtvrt hodinovým zpožděním oproti původnímu plánu.

Zde se průvod zastavil a zpěvák Dan Barta zapřel Československou státní hymnu. Svým zpěvem se k němu přidal i zhruba sedm tisíc už shromážděných lidí.

„Škoda jen, že se kvůli současně hysterii kolem 17. listopadu 1989 úplně zapomělo na to, proč tehdy ti lidé vůbec vyšli do ulic.“ řekl Právu další z účastníků pochodu, 43letý Martin Bílý z Kralup nad Vltavou. Podle něj by se nemělo zapomínat na ty Čechy, kteří kvůli 17. listopadu 1939 přišli o své životy.

„Ten pochod byl vzpomínkou na demonstranty, které postříleli Němci, a na jimi vzápětí popravené studenty.“ dodal Bílý.

Po skončení hymny byl přímo na Národní třídě odpálen ohňostroj, zánizorující pád „Jelezných opon“. Pak celý průvod postoupil až za obchodní dům My, kde byla tribuna na happeningový koncert.

Na pódiu se zde vystřídali kromě skupiny Monkey Business také Vladimír Mišík, Dan Barta, Vlasta Třešňák, Vladimír Merta, Pavel Zajíček, Tony Ducháček, Michal Ambrož a rapperi James Cole, Vladimír 518 a Orion. Zazněly tu také písně legendárního Karla Kryla, Pražského výběru a Jasně Páky.

Václav Havel zahájil koncert na pražské Národní třídě.

Řekli na Národní

Jiří Paroubek, ČSSD:
 „Samozřejmě se všechno se povedlo, smad se to povede v dalších letech – třeba změnit sociální síťovací dílničky, mladých rodin s dětmi. Z přetřeknutím veřejného mínění vyplývá obrovská podpora demokratického režimu. Jen 13 procent by se rádo vrátilo před listopad 1989, což odpovídá elektorátu KSCM.“

Mirek Topolánek, ODS:
 „Více než kdykoliv předtím za těch 20 let cítíme, že země je ještě nezralá, že demokracie tady zdaleka není tak ukotvená, jak bychom si přáli. Že svoboda je květinka, kterou je nutno zalévat.“

Jan Fischer, premiér:
 „Občané by se měli o zemi aktivně starat a měli by se umět vyrovnat s tím, co zemi trápí. Je dobré si zrovna dnes připomenout, kam se země za 20 let pohнула – to je určitě dobré, při všech těch potížích.“

Srp i Mašálka zaštilili výstavu k nesplněným slibům

Při příležitosti dvacátého výročí 17. listopadu 1989 byla včera v Praze představena putovní výstava „20 let nesplněných slibů“.

Zaštilu nad ní převrátil šéf Jazrové sekce Karel Srp, bývalý europoslanec za KSCM Daniel Štrochl a místopředseda komunistů Jiří Mašálka. Včera byla zároveň pokřtěna kniha „Magické osmičky v Česko-Slovenské historii“, která obsahuje vystoupení Srpa, Štrochle, Mašálky nebo také třeba Zdeňka Mahlera a Čestmíra Císaře. (Jov)

Pro tři pětiny lidí je tento režim lepší než minulý

Téměř tři pětiny lidí, konkrétně 58 procent, hodnotí nynější režim celkově jako lepší než ten předlistopadový. Čtvrtina (23 procent) máni opak a podle zbylých 19 procent jsou oba režimy zhruba stejné. Vyplyvá to z průzkumu agentury STEM.

Autoři výzkumu uvedli, že tento poměr se od roku 2001 zásadně nemění, takže se nemění ani to, že polovina lidí má z postlistopadového vývoje „smíšené pocity“.

Z průzkumu vyplynulo, že předlistopadový režim obhájou i přes 60 procent stoupenců KSCM, ale také čtvrtina sympatizantů ČSSD. Mezi příznivci

ODS je takových lidí pět procent, mezi sympatizanty KDU-ČSL dvanáct procent a v případě TOP 09 je to deset procent. Ve skupině nevoličů tvoří lidé, kteří považují předchozí režim za lepší, 35 procent.

Podle nynějšího průzkumu má 48 procent lidí z postlistopadového vývoje smíšené pocity, 14 procent pociťuje převažující nespokojenost, osm procent velmi výraznou nespokojenost, šest procent naspak cítí z posledních dvaceti let „velmi výrazné uspokojení“ a dostatečné uspokojení cítí 24 procent.

Devět desetin lidí kladně hodnotí možnosti, které byly za tota-

lity nedostupné, čtyři pětiny však mají nepřiznivý názor na současně mezilidské vztahy a morálku ve společnosti.

Záporná hodnocení převažují také v oblasti pořádku ve společnosti a bezpečnosti občanů, naopak šance lidí něčeho dosáhnout a něco vlastnit jsou podle výrazně většiny dotázaných dobré. Více než dvě třetiny jsou také spokojené se vstupem Česka do NATO a Evropské unie.

Dotazování se zaměřilo i na současně působení KSCM. Ti pětiny lidí je vnímají jako negativní, naopak 38 procent dotázaných je hodnotí kladně. (ČTK)

Výzva: podporu komunismu trestat stejně jako u nacismu

Popírání a zlehčování zločinů komunismu a nacismu by mělo být v Evropě postihováno stejnou měrou. Předseda Senátu Přemysl Sobotka k tomu vyzval evropské politiky i občany na závěr konference v Senátu k 20. výročí pádu totality. Zúčastnili se jí představitelé parlamentů z postkomunistických zemí EU.

„Vystupujeme včas a rázně proti všem formám politického i náboženského extremismu a fundamentalismu i snahám o ožívání negativních relikvií evropské historie.“ uvádí se ve výzvě.

Podle ní je „životně důležité,

aby všichni evropské politiky spolu s občany považovali popírání a bagatelizování zločinů komunismu i podporu jiných totalitních systémů, extremismu a rasové nenávislosti za odporné a nebezpečné a postihovali je stejně jako popírání či bagatelizování zločinů nacismu.“

Ušilí osobnosti, které za komunismu bojovaly za svobodu a již nežijí, vyzvali exprezident Václav Havel na konferenci.

Přechel seznam více než 150 „nenápadných dělníků opozice“ z nejruznějších oblastí, například politiky Václava Bendu a Pavla

Dostála, muzikanta Milana Hlavsu, herce Josefa Kemra a Rudolfa Hrušínského staršího, kardinála Františka Tomáška, básníka Jaroslava Seiferta, svoji první manželku Olgu Havelovou.

Havelova slova byla určena všem lidem, kteří „v pochmurném dvaceti leté mezi sovětskou okupací a listopadovým převratem“ opisovali samizdatové texty, organizovali privátní semináře, měli koncerty či představení a šířili různé časopisy a knihy, psali je do zahraničí a tvořili zázemí nezávislých iniciativ. Nezapomněl ani na exulanty. (ČTK)

Většina Slováků hodnotí změny po listopadu pozitivně

BRATISLAVA (Ivi) – Dvacet let po sametové revoluci vnímají dvě třetiny Slováků postlistopadové změny pozitivně. Podle analýtiků se nálady Slováků začaly měnit po reformách vlády Mikuláše Dzurindy a předešlím po nástupu současného kabinetu Roberta Fica.

Podle průzkumu agentury Focus pro deník Hospodářské noviny zlom ve vnímání změn nastal hlavně po roce 2006, kdy volby vyhrála Ficova strana Smer.

„Levicoví voliči byli do té doby skeptičtí. Ficova strana je svým způsobem psychologicky přivedla k tomu, že teď se jim už žije lépe.“ uvedl sociolog Ivan Diančík.

„Za největší pozitivum považují, že jsme členy EU. To mi dává víru, že se naše životní úroveň zlepší.“ uvedl Ludovít Koreský. Mezi největší přivřence listopadových událostí patří mladí, vysokoškolsky vzdělání a dobře vydělávající.

Nejednotné oslavy

K nespokojeným o řadu starší lidé a osoby se základním vzděláním, mluvími vydělky a nezaměstnaní. Patří sem i občané maďarské národnosti, kterým vadí vysoká nezaměstnanost na ji-

Mladí křesťanští demokraté symbolicky darovali Ficovi červený vůz Zigu vyrobený v roce 1987 v SSSR.

hu SR a slovensko-maďarské náplí.

Protagonisté Listopadu a současné opozice slavili výročí na náměstí SNP, kde v době revolučních událostí byly největší demonstrace, na Hviezdoslavově náměstí a v historické budově Slovenského národního divadla (RND). Většina vládních politiků slavila v nové budově SND.

Opozice premiéru Ficovi vyčítala, že den před výročním odletem do Moskvy a část 17. listopadu strávil v Londýně.

Opozice pozvání na vládní oslavy ignorovala. „Miroslav Kufný se vyjádřil i na mě, když řekl, že to je, jako by oslavy Slovenského národního povstání organizovali fašisté.“ odvětvil tento krok expremiér Dzurinda.

Poštovní známky s vlastním originálním přitiskem

Nechte si vyrobit k poloviční ceně sbíratecký přílohu pošte své fantazie.

Netradiční dárek a vynikající reklamní prostředek.

Informace: 840 111 244 www.ceskaposta.cz

Obrázek 12 – Článek 3P.1

Obrázek 13 – Článek 3P.2

Výzva: podporu komunismu trestat stejně jako u nacismu

Popírání a zlehčování zločinů komunismu a nacismu by mělo být v Evropě postihováno stejnou měrou. Předseda Senátu Přemysl Sobotka k tomu vyzval evropské politiky i občany na závěr konference v Senátu k 20. výročí pádu totality. Zúčastnili se jí představitelé parlamentů z postkomunistických zemí EU.

„Vystupujeme včas a rázně proti všem formám politického i náboženského extremismu a fundamentalismu i snahám o oživování negativních relikvů evropské historie,“ uvádí se ve výzvě.

Podle ní je „životně důležité,

aby všichni evropští politici spolu s občany považovali popírání a bagatelizování zločinů komunismu i podporu jiných totalitních systémů, extremismu a rasové nesnášenlivosti za odporné a nebezpečné a postihovali je stejně jako popírání či bagatelizování zločinů nacismu“.

Úsilí osobností, které za komunismu bojovaly za svobodu a již nežijí, vyzdvihl exprezident Václav Havel na konferenci.

Přečetl seznam více než 150 „nenápadných dělníků opozice“ z nejrůznějších oblastí, například politiky Václava Bendu a Pavla

Dostála, muzikanta Milana Hlavsu, herce Josefa Kemra a Rudolfa Hrušínského staršího, kardinála Františka Tomáška, básníka Jaroslava Seiferta, svoji první manželku Olgu Havlovou.

Havlova slova byla určena všem lidem, kteří „v pochmurném dvacetiletí mezi sovětskou okupací a listopadovým převratem“ opisovali samizdatové texty, organizovali privátní semináře, mše, koncerty či představení a šířili různé časopisy a knihy, pašovali je do zahraničí a tvořili zázemí nezávislých iniciativ. Nezapomněl ani na exulanty. (ČTK)

Většina Slováků hodnotí změny po listopadu pozitivně

BRATISLAVA (ivi) – Dvacet let po sametové revoluci vnímají dvě třetiny Slováků polistopadové změny pozitivně. Podle analytiků se nálady Slováků začaly měnit po reformách vlády Mikuláše Dzurindy a především po nástupu současného kabinetu Roberta Fica.

Podle průzkumu agentury Focus pro deník Hospodárske noviny zlom ve vnímání změn nastal hlavně po roce 2006, kdy volby vyhrála Ficova strana Smer.

„Levicoví voliči byli do té doby skeptičtí. Ficova strana je svým způsobem psychologicky přivedla k tomu, že teď se jim už žije lépe,“ uvedl sociolog Ivan Dianiška.

„Za největší pozitivum považují, že jsme členy EU. To mi dává víru, že se naše životní úroveň zlepší,“ uvedl Ludovít Korecký.

Mezi největší přívržence listopadových událostí patří mladí, vysokoškolsky vzdělání a dobře vydělávající.

Nejednotné oslavy

K nespokojeným se řadí starší lidé a osoby se základním vzděláním, nižšími výdělky a nezaměstnaní. Patří sem i občané maďarské národnosti, kterým vadí vysoká nezaměstnanost na ji-

Foto: PRAVO - Ivan Větroc

hlavě mladí křesťanští demokraté symbolicky darovali Ficovi červený vůz Žiguli vyrobený v roce 1987 v SSSR.

hu SR a slovensko-maďarské nepříteli.

Protagonisté Listopadu a současná opozice slavili výročí na náměstí SNP, kde v době revolučních událostí byly největší demonstrace, na Hviezdoslavově náměstí a v historické budově Slovenského národního divadla (SND). Většina vládních politiků slavila v nové budově SND.

Opozice premiéru Ficovi vyčítala, že den před výročním odletěl do Moskvy a část 17. listopadu strávil v Londýně.

Opozice pozvání na vládní oslavy ignorovala. „Miroslav Kusý se vyjádřil i za mě, když řekl, že to je, jako by oslavy Slovenského národního povstání organizovali fašisté,“ odůvodnil tento krok expremiér Dzurinda.

Obrázek 16 – Článek 3P.5

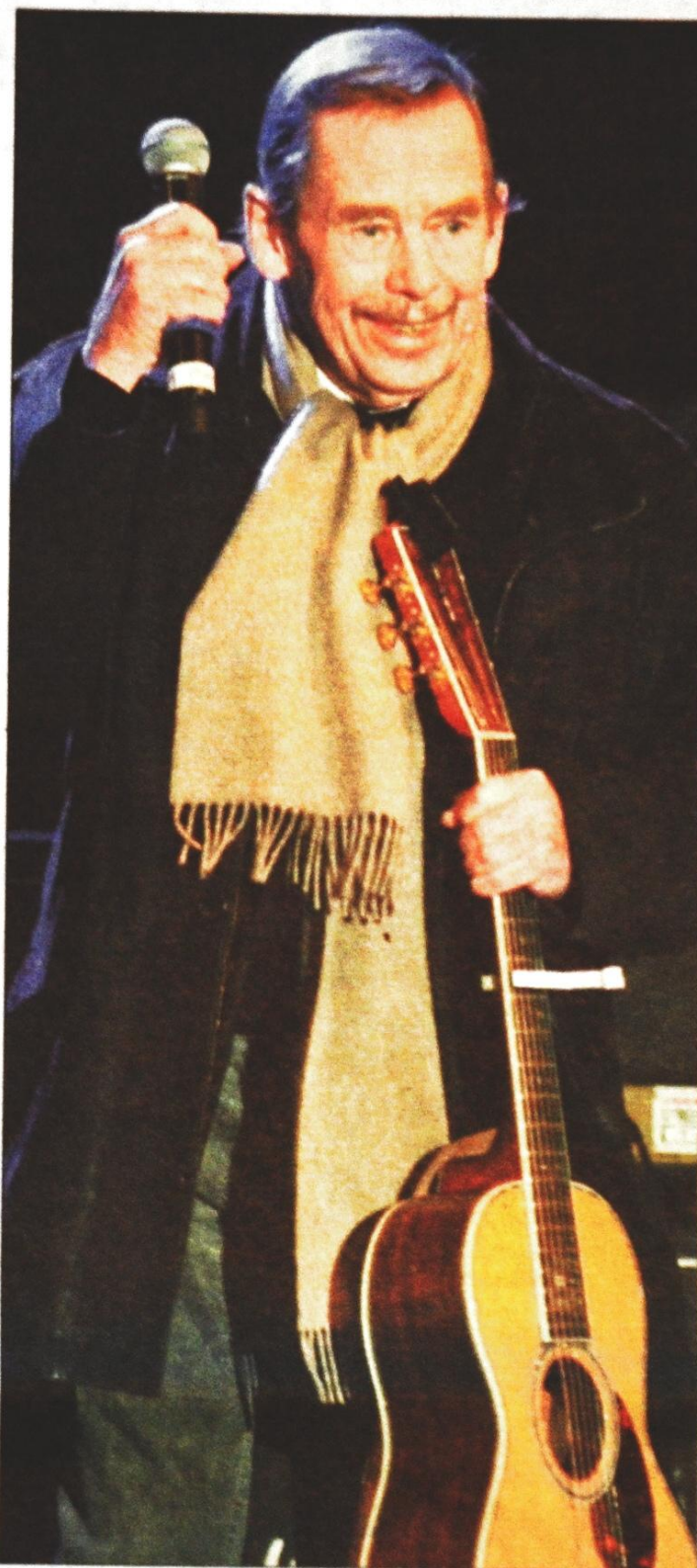

Foto PRÁVO – Michaela Říhová

Václav Havel zahájil koncert na pražské Národní třídě.

Řekli na Národní

Jiří Paroubek, ČSSD:

„Samozřejmě ne všechno se povedlo, snad se to povede v dalších letech – třeba změnit sociální situaci důchodců, mladých rodin s dětmi. Z průzkumů veřejného mínění vyplývá obrovská podpora demokratickému režimu. Jen 13 procent by se rádo vrátilo před listopad 1989, což odpovídá elektorátu KSČM.“

Mirek Topolánek, ODS:

„Více než kdykoli předtím za těch 20 let cítíme, že země je ještě nezralá, že demokracie tady zdaleka není tak ukotvená, jak bychom si přáli. Že svoboda je květinka, kterou je nutno zalévat.“

Jan Fischer, premiér:

„Občané by se měli o zemi aktivně starat a měli by se umět vyrovnat s tím, co zemi trápí. Je dobré si zrovna dnes připomenout, kam se země za 20 let pohnula – to je určitě dobré, při všech těch potížích.“

Srp i Maštálka zaštili výstavu k nesplněným slibům

Při příležitosti dvacátého výročí 17. listopadu 1989 byla včera v Praze představena putovní výstava „20 let nesplněných slibů“.

Záštitu nad ní převzali šéf Jaz-zové sekce Karel Srp, bývalý eu-roposlanec za KSČM Daniel Strož a místopředseda komunistů Jiří Maštálka. Včera byla zároveň pokřtěna kniha „Magické osmičky v Česko-Slovenské historii“, která obsahuje vystoupení Srpa, Strože, Maštálky nebo také třeba Zdeňka Mahlera a Čestmíra Císaře.

(jov)

Paroubek si ušil ostudu, spletl si terč

Jiří Ovocáček
 Šel ČSSD Jiří Paroubek si večer při výročí sametové revoluce ušil ostudu, když se rozložil kvůli výroku, který zazněl na konferenci v Senátu s názvem „Česta z okovů“. Herec Michal Pavlata na setkání hovořil o soc. dem. jako o „oporodní bábě“ komunismu.

Josef Pavlata

Paroubekovi se to nelíbilo, ale místo aby se opletl do herce Pavlaty, začal propírat jeho brašnu, televizního radního Josefa Pavlatu. Ten na senátní konferenci nebyl a žádný takový výrok neprošel.

Paroubek ale přesto vytáhl z jeho života větu, že na „světlo boží“ se byl pryč v 80. letech odsouzen za rozkrádačí majetku.

Radní Pavlata večer Právu řekl, že skutečnost je zcela jiná, než tvrdí Paroubek, žádného rozkrádačího senátora za ODS Pavlaty.

Herec Michal Pavlata večer na

senátní konferenci prohlásil: „Komunisté jsou parlamentní stranou, není to moderní levice, za kterou se sami označují a za kterou se jí snaží čas od času prohlásit i poradní bába komunismu sociální demokracie.“

Lídr soc. dem. se v reakci pustil do radního Pavlaty, a to na tiskové konferenci na pražském Andělu. Slovní tluk byl přitom přenesen na velkoplošnou obrazovku, umístěnou na ulici, slyšeli ho tak nejen novináři, ale i lidé, kteří na prostranství korzovali.

Paroubek prohlásil, že zaznamenal na senátní konferenci vystoupení člena televizní rady a bývalého senátora za ODS Pavlaty.

„Já bych jenom chtěl na adre-

su pana Pavlaty a organizátorů té konference říci, že si snad měli vybrat někomu lepšího jako mluvčího a také jako toho, kdo bude sedět v předsednictvu té konference. Pan Pavlata byl v roce 1986 odsouzen za rozkrádačí majetku. Myslím si, že tehdy, zřejmě když byl v vězení, tak trochu objevil jakési protikomunistické sklony, a možná že se i stal disidentem.“

„Byla to perzekuce“

Ten večer Právu potvrdil, že žádný výrok na senátní konferenci neprošel, protože na ní na rozdíl od svého bratra nebyl. Navíc jednoznačně odmítl Paroubekovo osušení, že byl odsouzen za rozkrádačí majetku.

„Skutečnost je samozřejmě jiná. Byl jsem perzekuován v letech 85 až 86 a byl jsem třináct měsíců držen ve vazbě“, řekl Pavlata Právu. Pak byl odsouzen ke stejné dlouhé době, jako po byl ve vazbě, a to za nedovolené podnikání.

Tento paragraf byl okamžitě po listopadu 1989 zrušen a jak Pavlata připomněl, byli na jeho základě za totality perzekuováni například Petr Cibulka nebo členové Jazzové sekce.

Pavlata také poukázal na to, že jeho obhajoba byla v té době současný ombudsman Otakar Motěl.

Svůj příběh vysvětlil již v polovině 90. let, kdy uvedl, že jeho referent v různých kulturních střediscích pomáhal zakázka-

ným kapelám, kterým umožňoval vystupovat. „Musím říci, že z hlediska práva je Pavlatovo tehdřejší odsouzení zablazené. Komunistům šlo zřejmě o to Pavlatu zlikvidovat.“ uvedl pak v roce 1996 Motěl.

Paroubek si v den dvacátého výročí 17. listopadu 1989 vyřizoval úkty i s médií. Postěžoval si, že zatímco se senátní konference odvysílala televize sestřih, pondělní akce ČSSD na Zofíně pryč neovládla pozornost. Přitom ČT24 živě odvysílala jeho projevy.

Senátní konference se zúčastnili například premiér Jan Fischer, exprezident Václav Havel, šéf komory Přemysl Sobotka (ODS) nebo exministr zahraničí Karel Schwarzenberg (TOP 09).

ČSSD se vrátila k Andělu

Interaktivní studio soc. dem. na pražském Andělu s názvem „Mediá cube“, velkoplošná obrazovka, čaj, propagační brožurky ani kniha o šéfovi ČSSD Jiřím Paroubkovi „Jaký opravdu je?“ během valné části večerjška příliš obkyp nenalákaly.

Skupinka přihlížejících se vytvořila především v okamžiku, když v interaktivním studiu probíhala hudební produkce, popřípadě když tramvaj „vypilvila“ cestující na přehléle zastávce.

Hostesky v bílých bundách s logem akce soc. dem. mezitím rozdávaly brožury a kničky o Paroubkovi, nabízející čas, stranu prohledujícími také pobíhali pořadatelé s vysíláčkami, pracovníci PR Lidového domu a štáb „televize ČSSD“, který natáčel ankety s lidmi. Ty byly po sestřihání vysílány na velkoplošné obrazovce.

Na ní na „samet“ vzpomínal na příklad místopředseda ČSSD Lubomír Zaorálek nebo poslanec soc. dem. Vítezslav Janáček.

Samotný lídr strany Paroubek

se na Andělu objevil odpoledne, neformálně oděn do kožené bundy a kostkovaného svetrů. Čekala ho totiž tisková konference. Čas, který do ní zbýval, využil k podepisování knihy o sobě, hovořím se spolupracovníky a občany.

Na tiskové konferenci pak Paroubek znovu informoval, že ČSSD předkládá k diskusi vizi ČR do roku 2025. Pokud soc. dem. vyhraje květnové volby, tak by se podle Paroubka měla stát základem strategického materiálu vlády. „Chceme ČR přivést mezi patnáct nejvyspělejších evropských zemí“, řekl ekonomický expert ČSSD Jan Mládeček.

Paroubek také řekl, že o účasti nedělá velké iluze v den pracovního klidu, kterým večerjšek byl.

Na rozdíl od mlitnku soc. dem. před červnovými evropskými volbami tentokrát na Andělu neletěla vejce, pouze občas zazněla útěpačná poznámka na Paroubkovu adresu. (jov)

CHODILÍ CELÝ DEN. Tisíce svíček večer zapálili lidé na pietním místě na Národní třídě v Praze. Chodili sem už od časného rána. Mezi nimi byli i pamětníci zdejších událostí před dvaceti lety, stejně jako ti nejmenší, kteří přicházeli s rodiči. (zr)

Soc. dem. o Zemanovi nemluvila

ČSSD si v pondělí na pražském Zofíně připomněla dvacáté výročí svého obnovení. Šéf soc. dem. Jiří Paroubek zavzpomínal, jak se v listopadu 1989 podílel na znovuvytváření strany. Řekl, že se vždy považoval za socialistu.

V jeho projevu přitom nezazněla jediná zmínka o úloze expředsedy Miloše Zemana, který dovedl ČSSD do vládní Strákyv akademie.

Paroubek uvedl, že sametová revoluce patří v jistém smyslu k nejkrásnějším obdobím jeho života. 19. listopadu 1989 se dozvěděl o tom, že se obnouvje

ČSSD. „Považoval jsem se vždy za názorového socialistu“, řekl Paroubek, který byl v letech 1970 až 1986 členem Čs. strany socialistické. Ta byla součástí oficiální Národní fronty, v níž hrála vedoucí úlohu KSČ.

Paroubek hovořil v souvislosti s obnovou strany o roli někdejší místopředsedkyně soc. dem. Petry Buzkové a bývalých premiérů Stanislava Grose a Vladimíra Špidly. Zemanovo jméno vůbec nezaznělo.

Například o Buzkové Paroubek prohlásil, že když ji v prosinci 1989 poprvé uviděl, „obětavě vytřizovala poštu strany“.

Natálčin otec dostal z Hradu milost

Aleš Honus

Prezident Václav Klaus omilostnil Pavla Kudrku, otce těžce popálené třileté Natálky, zraněné letos v dubnu při žhářském útoku ve Vítkově na Opavsku. Promiň mu zbytek trestu vězení za krádež a poškozování cizí věci.

Informoval o tom Klausův mluvčí Radim Ochvat s tím, že prezident vedle případu Kudrka vyhověl dalším 42 žádostem o milost. Většinou odpustil tresty za majetkové trestné činnosti. Vše u příležitosti Dne boje za svobodu a demokracii. „Vedly ho k tomu primárně humanitární dů-

Člověk znamená největší problém.

„Často jsou odposlechy pro vyšetřování naprosto klíčové a nemohou být jenom o zachycení obsahu hovoru, ale také o přesnou lokalizaci místa, kde byl hovor uskutečněn“, vysvětlila Havor Bradáčová, která působí jako náměstkyně krajské, do státního zástupce v Ústí nad Labem.

Obavami se na novou úpravu týkající se nasazování odposlechlů dívají také detektivové.

Šéf útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ) Robert Šlachta v této souvislosti zmínil např. problematiku převaděčství: „Fakt, že už nebudeme moci nasazovat odposlechy, nás bude v tomto případě bolet hodně.“ Podle některých kriminalistů

z protikorupční policie může nastat problém také při vyšetřování různých dabových deliktů stejně jako dalších hospodářských trestných činů.

„S novou situací se budeme muset vyrovnat a důkaz opatřovat jinou cestou,“ poznamenal k tomu bez dalšího komentáře mluvčí protikorupčního útvaru Roman Škrepek.

Zákon policii přistříhne křídla, omezí jí odposlechy

(Pokračování ze str. 1)
 Právu to potvrdila mluvčí ministerstva spravedlnosti Jitka Zínke. Některé závažné trestné činy, především z hospodářské oblasti, navíc nově na desetiletou hranici nedošlouno. Výsledkem tak bude celkové snížení počtu nasazovaných odposlechlů, a tím i v některých případech komplikovanější vyšetřování.

Mezi zločiny, za které bude možné být u soudu shovívavější než dosud, přitom patří i korupce, v tomto případě ale podle Zínke netrouzí, že by při jejím potírání policie odposlechy používala nemohla.

„U závažné kriminality včetně korupce většinou existují mezinárodní smlouvy, podle kterých lze tyto činy stíhat, a tudíž i na-

sazovat odposlechy. Je nicméně pravdou, že např. u organizačních krádeží odposlechy delo nové úpravy nasadit nepůjdou,“ řekla Právu Zínke.

A právě o rozsáhlé majetkové trestné činnosti, jako jsou například organizované krádeže aut nebo určitého zboží, bude změna v legislativě podle šéfky unie státních zástupců Lenky Bradáčové znamenat největší problém.

„Často jsou odposlechy pro vyšetřování naprosto klíčové a nemohou být jenom o zachycení obsahu hovoru, ale také o přesnou lokalizaci místa, kde byl hovor uskutečněn“, vysvětlila Havor Bradáčová, která působí jako náměstkyně krajské, do státního zástupce v Ústí nad Labem.

Obavami se na novou úpravu týkající se nasazování odposlechlů dívají také detektivové. Šéf útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ) Robert Šlachta v této souvislosti zmínil např. problematiku převaděčství: „Fakt, že už nebudeme moci nasazovat odposlechy, nás bude v tomto případě bolet hodně.“ Podle některých kriminalistů

z protikorupční policie může nastat problém také při vyšetřování různých dabových deliktů stejně jako dalších hospodářských trestných činů.

Klaus uvažoval o odstoupení

Prezident Václav Klaus v pondělí prozradil, že uvažoval o odstoupení z funkce kvůli ratifikaci Lisabonské smlouvy. Nakonec ale Pražský hrad neopustil, nehodl totiž utéct před dalšími bitvami.

Podle Klausův stojí za to mít šanci se jich zúčastnit. Zásadní obrat ve fungování EU navíc, jak uvedl, znamenala už Maastričská smlouva, platná od roku 1993.

Klaus studentem na pražské Právnické fakultě UK řekl, že o abdikaci „samozřejmě uvažo-

val“. Na stůl si přitom kladl všechna pro a proti. „V různých chvílích a po různých výroch jsem k tomu neměl daleko,“ připustil prezident.

Klaus také mluvil, že ještě nastanou další bitvy, v kterých chce být. „Myslím, že to není tak, že poslední bitva vzplála. Myslím, že budou ještě další, a možná stojí za to mít šanci se jich zúčastnit,“ prohlásil.

Klaus se studenty v pondělí debatoval i o občanské společnosti a o transformaci společnosti po sametové revoluci. Odmítl

kritické výsky některých studentů, kteří mu vyčítali názor právě na občanskou společnost.

Klaus zopakoval svůj postoj, že občanská společnost je alternativou k zastupitelství demokracii. V obhajobě transformace prohlásil, že každý krok postlistopadového vývoje se děl prostřednictvím zákonů.

Komunismus ani nacismus se už nevrátí, soudí Klaus. Varoval ale před jinými „ismy“, jejichž charakteristiky jsou přibližně, a jmenoval environmentalismus a „globální oteplování“. (jov)

Prezident: únorové volby nereálné

Prezident Václav Klaus považuje za tereďné pořádat předčasné volby v únoru. O tomto termínu se podle informací z politických kulůdrů debatovala mezi představiteli ODS a ČSSD.

Šéf soc. dem. Jiří Paroubek jednání o únorových volbách popřel, připustil ale, že takové diskuse se mohou vést mezi poslanci obou největších politických stran.

„Nezdá se mi to smysluplné, nezdá se mi to reálné,“ řekl v pondělí Novinkám.cz Klaus. „Já to zaprvé nevím. Neslyšel

sem o tom od žádného politika. Někteří politici jsou netrpěliví, že nevládnou,“ dodal prezident.

Paroubek uvedl, že nemá záruku, že by volby v tomto termínu opět nezrušil Ústavní soud. Podle dostupných informací se přitom debata mezi ODS a ČSSD měla odvíjet i od názoru předsedy ÚS Pavla Rychetského, že by předčasné volby nezrušil.

„V tuhle chvíli žádnou záruku toho, že by Ústavní soud nezrušil další kolo předčasných voleb, prostě nemáme, takže vycházíme z toho, že volby budou v řádném

termínu v měsíci květnu,“ prohlásil Paroubek na tiskové konferenci. Tvrdil, že jednání o únorových volbách neprobíhá ani na úrovni šéfů stran, ani mezi vedoucími funkcionáři.

Připustil vyjednávání mezi poslanci. „Jestli se někde nějak poslanci sejdou v hospodě a tam si spolu povídají, že by to bylo dobré, můj ty volby za sebou, tak to je jiná věc,“ řekl Paroubek.

Šéf ODS Mirek Topolánek informoval o snaze dosáhnout k únorovým volbám označil za spekulaci. (jov)

Obrázek 20 – Článek 4P.1

Příloha č. 3

Tabulka 1

Výsledky průzkumů odhadované čtenosti deníků Blesk, MF Dnes a Právo za 2. a 3. kvartál v letech 2006 – 2010; zdroj Media Projekt.

Deník/ čtenost v tis.	2.-3. kvartál 2006	2.-3. kvartál 2007	2.-3. kvartál 2008	2.-3. kvartál 2009	2.-3. kvartál 2010
Blesk	1 506	1 547	1 460	1 442	1 426
Mladá fronta Dnes	1 116	1 112	1 066	975	874
Právo	464	489	418	457	417
Lidové noviny	216	230	231	202	203
Hospodářské noviny	206	192	219	186	179

Tabulka 2

Údaje naměřených hodnot plochy celých článků a jejich částí v deníku Mladá fronta
DNES

Článek	Celek cm ²	Titulek cm ²	Text cm ²	Fotografie cm ²	Celek Δ ⁵⁶ cm ²	Δ ⁵⁷ cm ²
1M.1	533,46 cm ²	79,95 cm ²	18,53 cm ²	416,01 cm ²	514,49 cm ²	18,97cm ²
2M.1	571,86 cm ²	33,77 cm ²	X	X	551,94 cm ²	19,92cm ²
2M.1.1	X	X	10,12 cm ²	236,10 cm ²	X	X
2M.1.2	X	X	8,54 cm ²	88,13 cm ²	X	X
2M.1.3	X	X	4,70 cm ²	42,65 cm ²	X	X
2M.1.4	X	X	8,60 cm ²	55,43 cm ²	X	X
2M.1.5	X	X	8,77 cm ²	55,13 cm ²	X	X
2M.2.TK	0,87 cm ²	0,87 cm ²	X	X	0,87 cm ²	0 cm ²
2M.2.1	17,33 cm ²	3,78 cm ²	12,54 cm ²	X	16,32 cm ²	1,01 cm ²
2M.2.2	20,93 cm ²	3,98 cm ²	15,10 cm ²	X	19,08 cm ²	1,85 cm ²
2M.2.3	20,94 cm ²	4,51 cm ²	15,10 cm ²	X	19,61 cm ²	1,33 cm ²
2M.2.4	17,14 cm ²	4,66 cm ²	12,18 cm ²	X	16,84 cm ²	0,30 cm ²
2M.2.5	22,32 cm ²	3,94 cm ²	17,40 cm ²	X	21,34 cm ²	0,98 cm ²
2M.2.6	19,32 cm ²	4,27 cm ²	12,16 cm ²	X	16,43 cm ²	2,89 cm ²
2M.2.7	18,17 cm ²	4,66 cm ²	13,47 cm ²	X	18,13 cm ²	0,04 cm ²
3M.1	46,38 cm ²	86,66 cm ²	198,65cm ²	334,76 cm ²	620,07 cm ²	26,31cm ²
3M.2	132,18 cm ²	24,64 cm ²	87,73 cm ²	X	112,37cm ²	19,81cm ²
3M.3	64,86 cm ²	17,29cm ²	46,40 cm ²	X	63,69 cm ²	1,17 cm ²
Celková plocha novinové stránky 1 194,98 cm²						

⁵⁶ Součet částí

⁵⁷ Rozdíl celku a součtu částí = nevyužité znaky

Tabulka 3

Údaje naměřených hodnot plochy celých článků a jejich částí v deníku Právo

Článek	Celek cm²	Titulek cm²	Text cm²	Fotografie cm²	Celek Δ cm²	Δ cm²
1P.1	362,37 cm ²	67,50 cm ²	41,88 cm ²	239,45 cm ²	348,83cm ²	13,54 cm ²
1P.2	128,5 cm ²	35,70 cm ²	85,53 cm ²	X	121,23 cm ²	7,27 cm ²
2P.1	312,90 cm ²	43,82 cm ²	92,23 cm ²	167,70 cm ²	303,75 cm ²	9,15 cm ²
2P.2	94,17 cm ²	19,94 cm ²	66,41 cm ²	X	86,35 cm ²	7,82 cm ²
2P.3	36,70 cm ²	7,29 cm ²	27,40 cm ²	X	34,69 cm ²	2,01 cm ²
2P.4	76,52 cm ²	13,35 cm ²	59,72 cm ²	X	73,07 cm ²	3,45 cm ²
2P.5	206,72 cm ²	15,19 cm ²	95,31 cm ²	93,93 cm ²	204,43 cm ²	2,29 cm ²
2P.6	250,58 cm ²	27,36 cm ²	108,69 cm ²	110,51 cm ²	246,56 cm ²	4,02 cm ²
3P.1	109,23 cm ²	18,63 cm ²	88,75 cm ²	X	107,38 cm ²	1,85cm ²
3P.2	109,87 cm ²	19,13 cm ²	81,91 cm ²	X	101,04 cm ²	8,83 cm ²
3P.3	100,92 cm ²	22,39 cm ²	76,59 cm ²	X	98,98 cm ²	1,94 cm ²
3P.4	173,10 cm ²	21,03 cm ²	80,83 cm ²	61,72 cm ²	163,58 cm ²	9,52 cm ²
3P.5	163,30 cm ²	X	5,08 cm ²	157,32 cm ²	162,40 cm ²	0,90 cm ²
3P.6	47,18 cm ²	4,51 cm ²	40,45 cm ²	X	44,96 cm ²	2,22 cm ²
3P.7	32,15 cm ²	9,48 cm ²	21,78 cm ²	X	31,26 cm ²	0,89 cm ²
4P.1	181 cm ²	X	15,72 cm ²	161,79 cm ²	177,51 cm ²	3,49
Celková plocha novinové stránky 986,88 cm²						